

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

36.

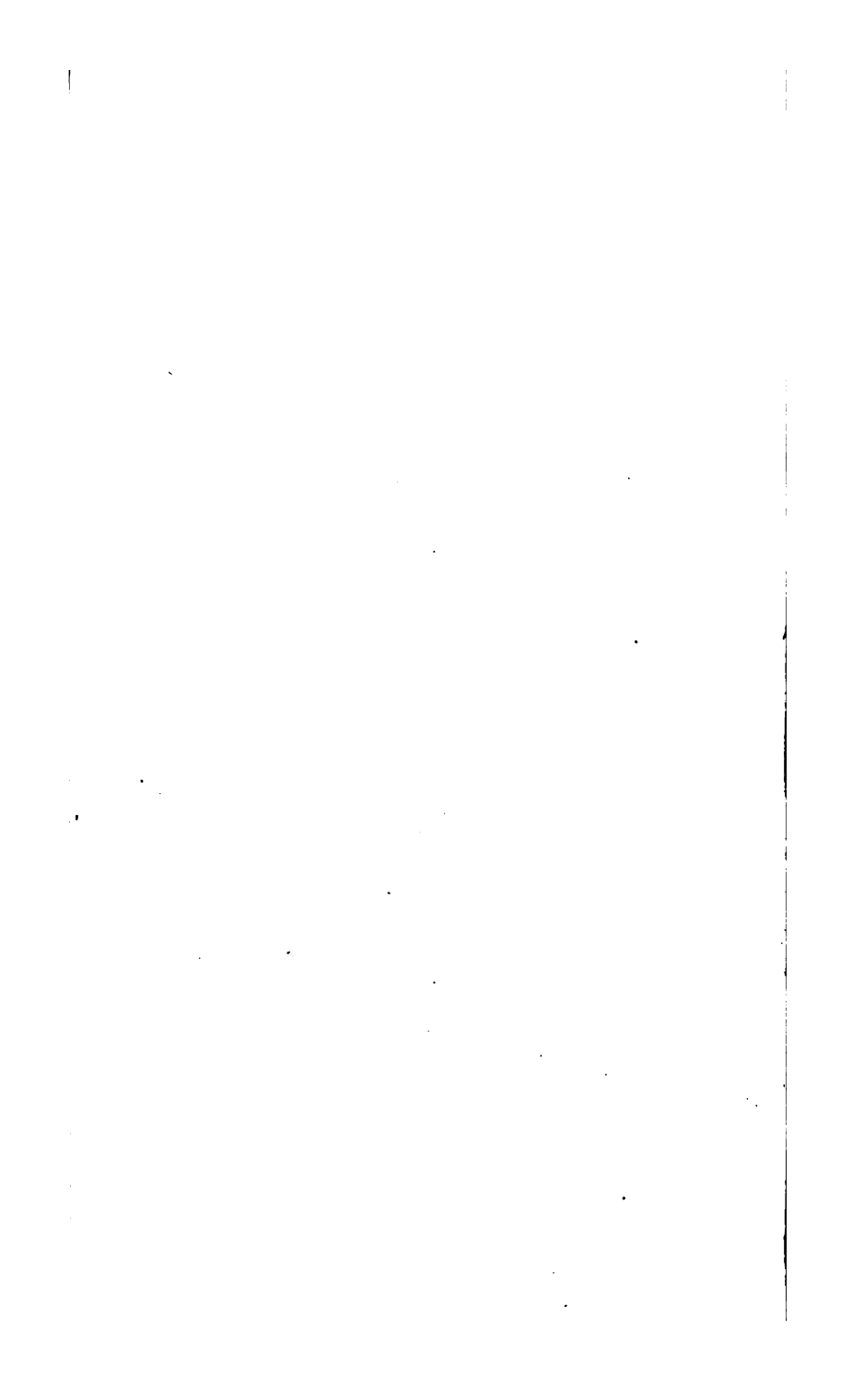
106.

* 5 9 0 4 8 1 5 0 9 + *

36.106

HERODOTUS,

BOOK EUTERPE.

LONDON :
GILBERT & RIVINGTON, PRINTERS,
ST. JOHN'S SQUARE.

HERODOTUS,

BOOK EUTERPE:

CONTAINING A DESCRIPTION OF

EGYPT,

ITS CIVIL AND RELIGIOUS ANTIQUITIES,

AND HISTORY.

FOR THE USE OF

THE GRAMMAR SCHOOL, OUNDLE:

REV. J. SHILLIBEER, M.A.

MASTER.

LONDON:

PRINTED FOR WHITTAKER & Co.

AVE MARIA LANE.

1836.

106.

ἩΡΟΔΟΤΟΥ

ΤΟΥ ἈΔΙΚΑΡΝΗΣΣΗΣ

ἹΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ

ΕΥΤΕΡΗ.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασιληίην Καμβύσης, Κύρου ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης, τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς· τῆς προαποθανούσης, Κύρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι προεῖπε πᾶσι, τῶν ἥρχε, μέγα πένθος ποιέσθαι. ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἰωνὰς μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρῷους ἰόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέτο στρατηλασίην, ἄλλους τε παραλαβὼν τῶν ἥρχε, καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων, τῶν ἐπεκράτει.

II. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμίτιχον σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἐωυτοὺς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπειδὴ δὲ Ψαμμίτιχος βασιλεύσας ἠθέλησε εἰδέναι οἳ τινες γενοίαιτο πρώτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι

ἑωυτῶν, τῶν δὲ ἄλλων ἑωυταύς. Ψαμμίτιχος δὲ ὥς οὐκ ἐδύνατο πυνθανόμενος πόρον οὐδένα τοῦτον ἀνευρεῖν, οἳ γενοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε. Παιδιά δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων διδοῖ ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ παῖμνια τροφήν τινα τοιήνδε· ἐντειλάμενος μηδένα ἀντίον αὐτέων μηδεμίαν φωνὴν ἰέναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωυτῶν κέεσθαι αὐτὰ, καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας· πλήσαντα δὲ τοῦ γάλακτος, τᾶλλα διαπρήσσεσθαι. ταῦτα δ' ἐποίεετο καὶ ἐνέτελλετο ὁ Ψαμμίτιχος, θέλων ἀκούσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσήμων κνυζημάτων, ἥντινα φωνὴν ῥήξουσι πρῶτην. τάπερ ὦν καὶ ἐγένετο. ὥς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε ταῦτα τῷ ποιμένι πρήσσοντι, ἀνοίγοντι τὴν θύρην καὶ ἐσιόντι τὰ παιδιά ἀμφότερα προσπίπτοντα βεκὺς ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἥσυχος ἦν ὁ ποιμήν. ὥς δὲ πολλάκι φοιτέοντι καὶ ἐπιμελομένῳ πολλὸν ἦν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἤγαγε τὰ παιδιά κελεύσαντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμίτιχος, ἐπυνθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων βεκὸς τί καλέουσι. πυνθανόμενος δὲ, εὗρισκε Φρύγας καλίσοντας τὸν ἄρτον. οὕτω συνεχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιοῦτῳ σταθμησάμενοι πρήγματι, τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἑωυτῶν.

III. Ὡδε μὲν γενέσθαι τῶν ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου ἐν Μέμφι ἤκουον. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα

τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμίτιχος ἐκταμῶν, τὴν διαίταν οὕτως ἐποίησατο τῶν παιδίων παρὰ ταύτησι τῇσι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὴν τροφὴν τῶν παιδίων τοσαῦτα ἔλεγον. Ἦκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱερεῦσι τοῦ Ἡφαίστου. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιούπολιν αὐτέων τουτέων εἵνεκεν ἐτραπόμεν, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοις τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἡλιουπολίται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιώτατοι. Τὰ μὲν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγέσθαι, ἕξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτέων μόνον· νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτέων ἐπίστασθαι· τὰ δ' ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτέων, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναγκαζόμενος ἐπιμνησθήσομαι.

ΙV. Ὅσα δὲ ἀνθρωπήϊα πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι. Πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἀπάντων ἐξευρέειν τὸν ἐνιαυτὸν, δυνάδεκα μέρεα δασαμένους τῶν ὥρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρέειν ἐκ τῶν ἄστρον ἔλεγον. ἄγουσι δὲ τοσῶδε σοφώτερον Ἑλλήνων, ἐμοὶ δοκέειν, ὅσῳ Ἑλληνες μὲν διὰ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι, τῶν ὥρέων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δυνάδεκα μῆνας, ἐπάγουσι ἅνα πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀριθμοῦ. καὶ σφί ὁ κύκλος τῶν ὥρέων ἐς τῷτὸ περιϋὼν παραγίνεται. Δυνάδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι, καὶ Ἑλλήνας παρὰ σφείων ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς

θεοῖσι ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῶα ἐν λίθοις ἐγγλύφαι. καὶ τουτέων μὲν νῦν τὰ πλέω ἔργα ἐδήλουν οὕτω γενόμενα. Βασιλεῦσαι δὲ πρώτων Αἰγύπτου ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα. ἐπὶ τούτου, πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἔλος· καὶ αὐτῆς εἶναι οὐδὲν ὑπερέχον τῶν νῦν ἑνερθε λίμνης τῆς Μοίριος ἐόντων· ἐς τὴν ἀνάπλους ἀπὸ θαλάσσης ἐπὶ τὰ ἡμερέων ἐστὶ ἀνὰ τὸν ποταμόν.

V. Καὶ εὖ μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρας. δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ προακούσαντι, ἰδόντι δέ, ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, ὅτι Αἴγυπτος ἐς τὴν Ἑλληνες ναυτίλλονται, ἐστὶ Αἰγυπτίοις ἐπὶ κτητός τε γῆς, καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἐπὶ τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς πέρι ἐκείνοι οὐδὲν ἐτι τοιόνδε ἔλεγον. ἐστὶ δ' ἕτερον τοιοῦτον. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρας ἐστὶ τοιήδε. Πρῶτα μὲν προσπλέων, ἐτι καὶ ἡμέσης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεῖς καταπειρητηρίην, πηλόν τε ἀνοίσεις, καὶ ἐν ἑνδεκα ὀργυιῇσι ἔσειαι. τοῦτο μὲν ἐπὶ τοσοῦτον δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς εὐσαν.

VI. Αὐτὶς δὲ αὐτῆς Αἰγύπτου ἐστὶ μῆκος τὸ παρὰ θάλασσαν, ἐξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμέας διαιρέομεν εἶναι Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρος τείνει· ταύτης ὧν ἅπο οἱ ἐξήκοντα σχοῖνοί εἰσι. ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυιῇσι μεμετρήκασιν τὴν χώρην· ὅσοι δὲ ἥσσαν γεωπεῖναι,

σταδίοισι· οἱ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγῃσι· οἱ δὲ ἄφθονον λίην, σχοίνουσι. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριάκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέτρον ἑὼν Αἰγύπτιον, ἐξήκοντα στάδια. οὕτω ἂν εἴησαν Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν.

VII. Ἐνθεῦτεν μὲν καὶ μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἔστι εὐρέα Αἴγυπτος, ἑοῦσα πᾶσα ὑπὲρ τε καὶ ἄνωδρος, καὶ ἰλὺς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι, παραπλησίη τὸ μῆκος τῇ ἐξ Ἀθηνέων ὁδῷ, τῇ ἀπὸ τῶν δωδέκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἔς τε Πίσαν καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι τὸ διάφορον εὗροι τις ἂν λογιζόμενος τῶν ὁδῶν τουτέων, τὸ μὴ ἴσας μῆκος εἶναι, οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πίσαν ἐξ Ἀθηνέων, καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὥς μὴ εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πληροῖ ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον.

VIII. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἄνω ἰόντι, στεῖνὴ ἔστι Αἴγυπτος. τῇ μὲν γὰρ, τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατέταται, φέρον ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίας τε καὶ νότου, αἰεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν· ἐν τῇ αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲν λήγον, ἀνακάμπει ἐς τὰ εἴρηται, τὸ ὄρος. τῇ δὲ αὐτὸ ἐωντοῦ ἐστὶ μακρότατον, ὥς ἐγὼ ἐπυνθανόμην δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ἡοῦς πρὸς

ἰσπέρην· τὰ δὲ πρὸς τὴν ἡῶ, λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέρματα εἶναι. τοῦτο μὲν νυν τὸ ὅρος τοιούτων ἐστὶ. Τὸ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου, ὅρος ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῇ αἰ πυραμίδες ἔνεισι, ψάμμῳ κατειλυμένον, τεταμένον τὸν αὐτὸν τρόπον τὸν καὶ τοῦ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. Τὸ ὦν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, οὐκέτι πολλὸν χωρίον, ὥς εἶναι Αἰγύπτου· ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀναπλόου στερινὴ ἐστὶ Αἴγυπτος εὐῶσα. τῶν δὲ οὐρέων τῶν εἰρημένων τὸ μεταξὺ, πεδιάς μὲν γῆ· στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι, τῇ στεινότατόν ἐστι, διηκοσίων οὐ πλείους, ἐκ τοῦ Ἀραβίου οὖρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλούμενον. τὸ δὲ ἐνθεῦτεν αὐτὶς εὐρέα Αἴγυπτός ἐστι.

ΙΧ. Πέφυκε μὲν νυν ἡ χώρα αὕτη οὕτω. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας, ἔστι ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων· στάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ, ἐξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἐνὸς καὶ ὀγδῶκοντα ἑόντων. οὗτοι συντεθειμένοι οἱ στάδιοι Αἰγύπτου, τὸ μὲν παρὰ θάλασσαν, ἥδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τε ἐστὶ στάδιων καὶ τρισχιλίων· ὅσον δέ τι ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβέων ἐστὶ, σημανέω. στάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβέων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, στάδιοι χίλιοι καὶ ὀκτακόσιοί εἰσι.

Χ. Ταύτης ὦν τῆς εἰρημένης ἡ πολλή, κατάπερ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε δὲ καὶ αὐτῷ μοι εἶναι

ἐπικτήτος Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ ἐφαίνεται μοι εἶναι κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ γε τὰ περὶ Ἴλιον καὶ Τευθρανίην, καὶ Ἐφεσόν τε καὶ Μαιάνδρον πεδίον· ὥστε εἶναι σμικρὰ ταῦτα μέγαλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ ταῦτα τὰ χωρία προσχωσάντων ποταμῶν, ἐν τῶν στομάτων τοῦ Νείλου, ἐόντος πενταστόμου, οὐδεὶς αὐτῶν πλήθεος πέρι ἄξιος συμβληθῆναι ἐστι. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάλα, οἳ τινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσὶ τῶν ἐγὼ φράσαι ἔχω οὐνόματα, καὶ ἄλλων, καὶ οὐκ ἥκιστα Ἀχελώου· ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, καὶ ἐξιὲς ἐς θάλασσαν, τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε.

ΧΙ. Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρας, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, μακρὸς οὕτω δὴ τι καὶ στενὸς, ὥς ἔρχομαι φράσων. μῆκος μὲν πλόου, ἀρξαμένην ἐκ μυχοῦ διεκπλῶσαι ἐς τὴν εὐρέην θάλασσαν, ἡμέραι ἀναισιμοῦνται τεσσεράκοντα, εἰρεσίῃ χρεωμένη· εὐρος δὲ, τῇ εὐρύτατός ἐστι ὁ κόλπος, ἥμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ τὴν Αἰγυπτον δοκέω γενέσθαι κου· τὸν μὲν, ἐκ τῆς βορητῆς θαλάσσης κόλπον ἐσέχοντα ἐπὶ Αἰθιοπίας· τὸν δὲ Ἀράβιον, τὸν ἔρχομαι λέξων, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συρίης· σχεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συντετραίνοντας τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον

δέ τι παραλλάσσοντας τῆς χώρας. εἰ ὦν ἐβλήσει ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀράβιον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου ἐκχωσθῆναι ἐντός γε δισμυρίων ἐτέων ; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε καὶ μυρίων ἐντὸς χωσθῆναι ἂν ἤ κοῦ γε δὴ, ἐν τῷ προαναισιμωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, οὐκ ἂν χωσθεῖν κόλπος καὶ πολλῷ μέζων ἔτι τούτου, ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτως ἐργατικοῦ ;

XII. Τὰ περὶ Αἴγυπτον ὦν καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδὼν τε τὴν Αἴγυπτον προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς, κογχυλία τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἄλμην ἐπανθέουσαν, ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι· καὶ ψάμμον μοῦνον Αἰγύπτου ὄρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον· πρὸς δὲ, τῇ χώρῃ οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσούρῳ εἰούσῃ τὴν Αἴγυπτον προσεικέλην, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὴν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται,) ἀλλὰ μελάγγαιόν τε καὶ κατερῖνυμένην, ὥστε εἰοῦσαν ἰλύν τε καὶ πρόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίας κατενηνευγμένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἰδμεν ἐρυθροτέρην τε γῆν, καὶ ὑποψαμμοτέρην· τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέραν τε καὶ ὑπόπετρον εἰοῦσαν.

XIII. Ἐλεγον δὲ καὶ τότε μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς χώρας ταύτης οἱ ἱεῖες, ὥς ἐπὶ Μοίριος βασιλέος, ὅπως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτῶ πήχεας

τὸ ἐλάχιστον, ἄρδεσκει Αἴγυπτον τὴν ἑνερθε Μέμφιος. καὶ Μοίρι οὐ κω ἦν ἕτα εἰνακόσια τετελευτηκότι, ὅτε τῶν ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ, εἰ μὴ ἐπ' ἐκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχας ἀναβῇ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώραν. δοκέουσί τε μοι Αἰγυπτίων οἱ ἑνερθε τῆς λίμνης τῆς Μοίριος οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, ἦν οὕτω ἡ χώρα αὕτη κατὰ λόγον ἐπιδιδοῖ ἐς ὕψος, καὶ τὸ ὁμοῖον ἀποδιδοῖ ἐς αὐξησιν, μὴ κατακλύζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου πείσεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸν ἐπίλοιπον Αἰγύπτιοι, τό κοτε αὐτοὶ Ἑλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. πυθόμενοι γὰρ ὡς ὕεται πᾶσα ἡ χώρα τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἄρδεται, κατὰ περ ἡ σφετέρη, ἔφασαν Ἑλληνας ψευσθέντας κοτὲ ἐλπίδος μεγάλης, κακῶς πεινήσειν. τὸ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθελήσει σφί ὕειν ὁ θεὸς, ἀλλ' αὐχμῶ διαχρᾶσθαι, λιμῶ οἱ Ἑλληνες αἰρεθήσονται· οὐ γὰρ δὴ σφί ἐστὶ ὕδατος οὐδεμία ἄλλη ἀποστροφὴ, ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μῶνον.

XIV. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἑλληνας Αἰγυπτίοις ὀρθῶς ἔχοντα εἶρηται. φέρε δὲ νῦν, καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοις ὡς ἔχει, φράσω. εἴ σφί ἐθελήσει, ὡς καὶ πρότερον εἶπον, ἡ χώρα ἡ ἑνερθε Μέμφιος (αὕτη γάρ ἐστι ἡ αὐξανόμενη) κατὰ λόγον τοῦ παροικομένου χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο τι ἢ οἱ αὕτη οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινήσουσι; εἰ μήτε γε ὕεται σφί ἡ χώρα, μήτε ὁ ποταμὸς

οἷός τ' ἔσται ἐς τὰς ἀρούρας ὑπερβαίνειν. Ἦ γὰρ δὴ νῦν γε οὗτοι ἀπονητότατα καρπὸν κομίζονται ἐκ γῆς, τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων ἀπάντων, καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἱ οὔτε ἀρότρη ἀναρρήγνυντες αὐλακας ἔχουσι πόνους, οὔτε σκάλλοντες, οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδὲν τῶν ὧλλοι ἄνθρωποι περὶ λήϊον πονέουσι· ἀλλ' ἐπεὰν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος ἐπελθὼν ἄρσῃ τὰς ἀρούρας, ἄρσας δὲ ἀπολείπῃ ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τὴν ἐωυτοῦ ἄρουραν, ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν ὕς. ἐπεὰν δὲ καταπατήσῃ τῇσι ὑσὶ τὸ σπέρμα, ἄμητον τὸ ἀπὸ τούτου μένει. ἀποδινήσας δὲ τῇσι ὑσὶ τὸν σῆτον, οὕτω κομίζεται.

ΧV. Εἰ ὧν βουλόμεθα γνώμῃσι τῇσι Ἰώνων χρᾶσθαι περὶ Αἴγυπτου, οἱ φασὶ τὸ Δέλτα μουνον εἶναι Αἴγυπτον, ἀπὸ Περσέως καλεομένης σκοπίης λέγοντες τὸ παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτῆς μέχρι Ταριχηῶν τῶν Πηλουσιακῶν, τῇ δὲ τεσσεράκοντά εἰσι σχοῖνοι· τὸ δὲ ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτὴν μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος, ἔς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον· τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς Αἰγύπτου, τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι· ἀποδεικνύοιμεν ἂν, τούτῳ τῇ λόγῳ χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐοῦσαν πρότερον χώραν. ἤδη γάρ σφι τό γε Δέλτα, ὥς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκεῖ, ἔστι κατάρρυτόν τε καὶ νεωστόν, ὥς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρα γε μηδεμία ὑπῆρχε, τί περιεργάζοντο δοκέοντες πρῶ-

τοι ἀνθρώπων γεγομέναι ; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς διά-
πειραν τῶν παιδίων ἰέναι, τίνα γλῶσσαν πρώτην
ἀπῆσουσι. Ἄλλ' οὔτε Αἰγυπτίους δοκέω ἅμα
τῷ Δέλτα τῷ ὑπ' Ἰώνων καλεομένῳ γενέσθαι,
αἰεὶ τε εἶναι, ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο·
προϊούσης δὲ τῆς χώρας, πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπο-
λειπομένους αὐτέων γενέσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς
ὑποκαταβαίνοντας. τὸ δ' ὦν πάλαι αἱ Θῆβαι,
Αἴγυπτος ἐκαλέετο· τῆς τὸ περίμετρον στάδιοί
εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι.

XVI. Εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτέων γινώσκομεν,
Ἴωνες οὐκ εὖ φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου. εἰ δὲ ὀρθή
ἐστί ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἑλληνάς τε καὶ αὐτοὺς
Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογιζέσθαι· οἱ
φασὶ τρία μόρια εἶναι γῆν πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ
Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον γάρ σφεας δεῖ
προσλογίζεσθαι, Αἰγύπτου τὸ Δέλτα· εἰ μὴ τι
γέ ἐστί τῆς Ἀσίας, μήτε τῆς Λιβύης. οὐ γὰρ δὴ
ὁ Νεῖλός γε ἐστί, κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὁ τὴν
Ἀσίην οὐρίζων τῆς Λιβύης. τοῦ Δέλτα δὲ τούτου
κατὰ τὸ ὅξυ περιρρήγνυται ὁ Νεῖλος, ὥστε ἐν τῷ
μεταξὺ Ἀσίας τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν.

XVII. Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπίεμεν·
ἡμεῖς δὲ ὧδε καὶ περὶ τούτων λέγομεν. Αἴ-
γυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι ταύτην τὴν ὑπ' Αἰ-
γυπτίων οἰκεομένην, κατὰπερ Κιλικίην τὴν ὑπὸ
Κιλικίων, καὶ Ἀσσυρίην τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων.
οὐρισμα δὲ Ἀσίῃ καὶ Λιβύῃ οἶδαμεν οὐδὲν ἔον
ὀρθῶ λόγῳ, εἰ μὴ τοὺς Αἰγυπτίων οὐρους·

εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλλήνων νενομισμένῃ χρῆσόμεθα, νομιούμεν Αἴγυπτον πᾶσαν, ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαιρίεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιέων ἔχεσθαι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς εἶναι τῆς Λιβύης· τὰ δὲ, τῆς Ἀσίας. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἐκ τῶν Καταδούπων, ῥέει, μέσσην Αἴγυπτον σχίζων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μὲν νυν Κερκασώρου πόλιος ῥέει εἰς ἑὸν ὁ Νεῖλος· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος, σχίζεται τριφασίας ὁδοῦς· καὶ ἡ μὲν πρὸς ἡῶν τρέπεται, τὸ καλεῖται Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἐτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἐσπέρην ἔχει· τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα κέκληται. ἡ δὲ δὴ ἰθέα τῶν ὁδῶν τῷ Νεῖλῳ ἐστὶ ἥδε· ἄνωθεν φερόμενος, ἐς τὸ ὄξυ τοῦ Δέλτα ἀπικνύεται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, σχίζων μέσον τὸ Δέλτα, ἐς θάλασσαν ἔξιει, οὔτε ἐλαχίστην μοῖρην τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτῃ, οὔτε ἥκιστα οὐνομαστήν· τὸ καλεῖται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἐστὶ δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα, ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχισθέντα, φέροντα ἐς θάλασσαν· τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, τῷ μὲν Σαῖτικὸν αὐτέων, τῷ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά.

XVIII. Μαρτυρεῖ δὲ μοι τῷ γνώμῃ, ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος ὅσῃν τινα ἐγὼ ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ καὶ τὸ Ἀμμωνος χρηστέριον γενόμενον· τὸ ἐγὼ τῆς ἐμμενωτοῦ γνώμης ὕστερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην. οἱ γὰρ δὴ

ἐκ Μαρίας τε πόλιος καὶ Ἄπιος οἰκέοντες Αἰγύπτου τὰ πρόσουρα Λιβύῃ, αὐτοὶ τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱρὰ θρησκίῃ, βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ ἔργεσθαι, ἔπειψαν ἐς Ἀμμωνα, φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι· οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα, καὶ οὐκ ὁμολογέειν αὐτοῖσι· βούλεσθαι τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι γεύεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφας οὐκ ἔα ποίειν ταῦτα, φὰς Αἰγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὃ Νεῖλος ἐπιὼν ἄρδει· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους, οἳ ἔνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη.

ΧΙΧ. Ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πληθύνῃ, οὐ μόνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Λιβυκοῦ τε λεγομένου χωρίου εἶναι, καὶ τοῦ Ἀραβίου ἐνιαχῇ· καὶ ἐπὶ δύο ἡμερέων ἐκατέρωθι ὁδὸν, καὶ πλεῦν ἔτι τούτου, καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσις πέρι, οὗ τε τι τῶν ἱρέων, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς παραλαβεῖν ἐδυνάσθη. πρόθυμος δὲ ἔα τάδε παρ' αὐτέων πυθέσθαι, ὃ, τι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύνων ἀπὸ τροπέων τῶν θερινέων ἀρξάμενος ἐπὶ ἑκατὸν ἡμέρας· πελάσας δ' ἐς τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν ἡμερέων, ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον· ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα διατελεῖ ἐὼν, μέχρι οὗ αὐτὶς τροπέων τῶν θερινέων. τουτέων ὧν περὶ οὐδενὸς οὐδὲν οἶός τ' ἐγενόμην παραλαβεῖν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἥντινα δύνανται

ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν παφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι, ἰστόρειον· καὶ ὃ, τι αὐτὰς ἀποπνεούσας μῦθος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται.

XX. Ἄλλὰ Ἑλλήνων μὲν τινες ἐπίσημοι βουλόμενοι γενέσθαι σοφίην, ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφασίας ὁδοῦς· τῶν τὰς μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημεῖναι βουλόμενος μῦθον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πληθύνειν τὸν ποταμὸν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίου μὲν οὐκὼν ἔπνευσαν, ὃ δὲ Νεῖλος τῷτὸ ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐτησίου αἰτίοι ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ Νεῖλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσοῦτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἴοντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. αἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοί, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ οὐδὲν τοιοῦτον πάσχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος.

XXI. Ἡ δ' ἑτέρη, ἀνεπιστημονεστέρα μὲν ἐστὶ τῆς λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, θωμάσσιωτέρη· ἡ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι· τὸν δ' Ὠκεανὸν γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν.

XXII. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν ἐπιεικιστάτη εἶουσα, μάλιστα ἔψευσται. λέγει γὰρ δὴ οὐδ' αὐτὴ οὐδὲν, φαμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνης· ὃς ῥέει μὲν ἐκ Αἰβύης διὰ

μύσων Αἰθιοπῶν, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥεοὶ ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων τόπων ῥέων· ἐς τὰ ψυχρότερα ; τῶν τὰ πολλά ἐστὶ ἀνδρὶ γε λογίζεσθαι τοιούτων περὶ οἷψ τε εἶναι, ὥς οὐδὲ οἶκος ἀπὸ χιόνος μιν ῥέειν. πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρίων τουτέων θερμοί· δεύτερον δὲ, ὅτι ἄνομβρος ἡ χώρα, καὶ ἀκρύσταλλος διατελεῖ ἐοῦσα· ἐπὶ δὲ χιόνι πεσοῦσθ, πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ὕσαι ἐν πέντε ἡμέρῃσι· ὥστε εἰ ἐχιόνυζε, ὅτε' ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτα δὲ, οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ καύματος μέλανεσ' ἐόντες· ἰκτῖνοι δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος ἐόντες οὐκ ἀπολείπουσι· γέραςιοι δὲ φεύγουσαι τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γενόμενον, φοιτῶσι ἐς χαμασίην ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιονίζε καὶ ὅσων τὴν ταύτην τὴν χώραν, δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἦν ἂν τούτων οὐδὲν, ὥς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει.

ΣΧΙΙΙ. Ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὀκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὀκεανὸν εἶντα· Ὀμηρον δὲ, ἢ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων, δοκέω τοῦνομα εὐρόντα ἐς τὴν ποίησιν ἐσενείκασθαι.

ΣΧΙΥ. Εἰ δὲ δεῖ μεμφόμενον γνώμας τὰς προκειμένας, αὐτὸν περὶ τῶν ἀφανέων ἀποδέξασθαι, φράσω διότι μοι δοκεῖ πληθύνεσθαι ὁ Νεῖλος τοῦ θέρεος. τὴν χειμερινὴν ὥρην ἀπελαννόμενος ὁ

ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ τῶν χειμῶνων, ἔρχεται τῆς Λιβύης τὰ ἄνω. ὥς μὲν νυν ἐν ἐλαχίστῃ δηλῶσαι, πᾶν εἴρηται· τῆς γὰρ ἂν ἀγχοτάτῃ ἢ χώρας οὗτος ὁ θεὸς, καὶ κατ' ἦν τινα, ταύτην οἶκός διψῇν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγγχώρια ῥεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν.

XXV. Ὡς δὲ ἐν πλείονι λόγῳ δηλῶσαι, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τάδε ποιεῖ· ἅτε διὰ παντός τοῦ χρόνου αἰθρίου τε ἐόντος τοῦ ἡέρος τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία, καὶ ἀλεινῆς τῆς χώρας εἰούσης, οὐκ ἐόντων ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν ποιεῖ οἷόν περ καὶ τὸ θέρος ἐώθεε ποιεῖν, ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. ἔλκει γὰρ ἐπ' ἐωυτόν τὸ ὕδωρ· ἐλκύσας δὲ, ἀπωθεῖ ἐς τὰ ἄνω χωρία· ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι, καὶ διασκιδάναντες, τήκουσι· καὶ εἰσι οἰκότης οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας πνέοντες, ὃ, τε νότος, καὶ ὁ λίψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων ὑετώτατοι. δοκέει δέ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέγειον ἐκάστοτε ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ὑπολείπεσθαι περὶ ἐωυτόν. προηῦνομένου δὲ τοῦ χειμῶνος, ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω· καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἔλκει τῶν ποταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν, ὀμβρίου ὕδατος συμμασγομένου πολλοῦ αὐτοῖσι, ἅτε ὑομένης τε τῆς χώρας καὶ κεχαρὰδρωμένης, ῥέουσι μεγάλοι· τοῦ δὲ θέρος, τῶν τε ὀμβρων ἐπιλειπόντων αὐτοὺς, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐλκόμενοι, ἀσθενέες εἰσὶ· ὁ δὲ Νεῖλος ἐὼν ἄνομβρος,

ἐλκόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μόνος ποταμῶν
 τούτου τὸν χρόνον οἰκίτως αὐτὸς ἐωυτοῦ ρέει
 πολλῇ ὑποδέεστος ἢ τοῦ θέριος. τότε μὲν γὰρ
 μετὰ πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἔλκεται, τὸν δὲ
 χειμῶνα, μόνος πλέζεται. οὕτω τὸν ἡλίον νεό-
 μика τούτων αἰτίον εἶναι.

XXVI. Αἴτιος δὲ ὡυτὸς οὗτος, κατὰ γνώμην τὴν
 ἐμὴν, καὶ τὸν ἡέρα ξηρὸν τὸν ταύτῃ εἶναι, διακαίων
 τὴν ἀεὶ ὁδὸν αὐτοῦ. οὕτω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρος
 αἰὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ στάσις ἡλλακτο τῶν ὠρέων,
 καὶ τοῦ οὐρανοῦ τῇ μὲν νῦν ὁ βορέης τε καὶ ὁ
 χειμῶν ἐστᾶσι, ταύτῃ μὲν τοῦ νότου ἦν ἡ στάσις
 καὶ τῆς μεσαμβρίας, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἔστηκε,
 ταύτῃ δὲ ὁ βορέης· εἰ ταῦτα οὕτως εἶχε, ὁ ἡλιος
 ἀνὲ ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ
 χειμῶνος καὶ τοῦ βορέω, ἥτε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐ-
 ρώπης, κατὰπερ νῦν τῆς Λιβύης ἔρχεται. διεξιόντα
 δ' ἂν μιν διὰ πάσης Εὐρώπης, ἔλπομαι ποιεῖν ἂν
 τὸν Ἰστρον τάπερ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον.

XXVII. Τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει,
 τήνδε ἔχω γνώμην, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμῶν χωρέων
 οὐκ οἰκός ἐστι οὐδὲν ἀποπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ
 ψυχροῦ τινὸς φιλεῖ πνέειν.

XXVIII. Ταῦτα μὲν νῦν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ
 ὡς ἀρχὴν ἐγένετο· τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὕτε
 Αἰγυπτίων, οὕτε Λιβύων, οὕτε Ἑλλήνων τῶν
 ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέ-
 ναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σαῖ πόλει ὁ γραμμα-
 τιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος

δ' ἰμοίγε παίζuin ἰδόκει, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· εἶναι δύο οὖρεα ἐς ὅξυ τὰς κορυφὰς ἀπιγμένα, μεταξύ Συήνης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαΐδος, καὶ Ἐλεφαντίνης· οὐνόματα δὲ εἶναι τοῖσι οὖρεσι, τῷ μὲν, Κρῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς ὧν δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου εἰούσας ἄβυσσους, ἐκ τοῦ μίσου τῶν οὐρέων τούτων ῥέειν· καὶ τὸ μὲν ἡμῖς τοῦ ὕδατος, ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν καὶ πρὸς βυρίην ἄνιμον· τὸ δ' ἕτερον ἡμῖς, ἐπ' Αἰθιοπίας τε καὶ νότου. ὥς δὲ ἄβυσσοί εἰσι αἱ πηγαί, ἐς διάπυραν ἴφη τούτου Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλῶν γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυῶν πλεῖζάμενον κάλον, κατεῖναι ταύτη, καὶ οὐκ ἐξεκέσθαι ἐς βυσσόν. οὕτω μὲν δὴ ὁ γραμματιστής, εἰ ἥρα ταῦτα γινόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε· ὥς ἐμὲ καταπνεύειν δίνας τινὰς ταύτῃ εἰούσας ἰσχυρὰς καὶ παλιρρύειν· οἷα δὲ ἐμβαλόντος τοῦ ὕδατος τοῖσι οὖρεσι, μὴ δύνασθαι κατιεμένην καταπειρητήριον ἐν βυσσὺν εἶναι.

κχικ. Ἄλλου δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυνθίσθαι. ἀλλὰ τοσούνδε μὲν ἄλλο ἐπὶ μακρότατον ἐπυθίμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτίπτης ἰλθὼν, τὸ δ' ἀπὸ τούτου, ἀκοῇ ἤδη ἱστορίων, ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἄναντές ἐστι χωρίον· ταύτῃ ὧν δεῖ τὸ πλοῖον διαδήσαντας ἀμφοτέρωθεν, κατάπιρ βουῖν, πορεύεσθαι· ἦν δὲ ἀπορρύαγῃ, τὸ πλοῖον οἴχεται φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥύου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἔστι ἐπὶ ἡμέρας τέσσαρας πλόος· σκολιὸς δὲ ταύτῃ, κατά-

περὶ ὁ Μαϊάνδρος, ἔστι ὁ Νεῖλος. σχοῖνοι δὲ
 δυνώδεκά εἰσι οὗτοι, τοὺς δεῖ τούτῳ τῷ τρόπῳ
 διεκπλῶσαι. καὶ ἔπειτα ἀπίξαι ἐς πεδίον λεῖον,
 ἐν τῷ νῆσον περιφύρει ὁ Νεῖλος· Ταχομφῶ οὖνομα
 αὐτῇ ἐστί. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἑλεφαντίνης ἄνω
 Αἰθίοπες ἤδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἡμισυ· τὸ δὲ ἡμισυ,
 Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη,
 τὴν περὶ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται· τὴν διεκ-
 πλώσας, ἐς τοῦ Νείλου τὸ ῥέεθρον ἔξεις, τὸ ἐς τὴν
 λίμνην ταύτην ἐκδίδοι. καὶ ἔπειτα ἀποβάς, παρὰ
 τὸν ποταμὸν ὁδοιπορίην ποιήσας ἡμερῶν τεσσε-
 ράκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὄξεις
 ἀνέχουσι, καὶ χοιράδες πολλάι εἰσι, δι' ὧν οὐκ
 οἶά τέ ἐστι πλείν. διεξελθὼν δὲ ἐν τῇσι τεσσσερά-
 κοντα ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ χωρίον, αὐτὶς ἐς ἕτερον
 πλοῖον ἐμβάς, δυνώδεκα ἡμέρας πλεύσας· καὶ
 ἔπειτα ἵξαι ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὖνομά ἐστι
 Μερὴ. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις
 τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δ' ἐν ταύτῃ, Δία θεῶν
 καὶ Διόνυσον μούρους σέβονται, τούτους τε με-
 γάλως τιμῶσι· καὶ σφι μαντήϊον Διὸς κατέστηκε.
 στρατεύονται δ' ἐπὶ σφας ὁ θεὸς οὗτος κελεύη
 διὰ θεσπισμάτων· καὶ τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκείσε.

XXX. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων, ἐν
 ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῃ ἤξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους, ἐν
 ὁσπερ ἐξ Ἑλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν
 τὴν Αἰθιόπων. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοις
 οὖνομά ἐστι Ἀσμάχ· δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος
 κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, οἱ ἐξ ἀριστερῆς

χειρὸς παριστάμενοι βασιλεῖ. ἀπέστησαν δὲ αὐταὶ τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχημάτων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους, δι' αἰτίην τοιήνδε. ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέως φυλακαὶ κατέστησαν ἐν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλει πρὸς Αἰθίοπων, καὶ ἐν Δάφνησι τῇσι Πηλουσίησι, ἄλλη δὲ πρὸς Ἀραβίων καὶ Σύρων, καὶ ἐν Μαρὲν πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ ἐπ' ἐμεῦ καὶ Περσῶν κατὰ ταῦτα αἱ φυλακαὶ ἔχουσι, ὥς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν· καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρούσας, καὶ ἐν Δάφνησι. τοὺς ὧν δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε οὐδεὶς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι καὶ κοινῇ λόγῳ χρησάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀποστάντες, ἦσαν ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμητίχος δὲ πυθόμενος, εἰδὼς ὥς δὲ κατέλαβε, εἰδέτο, πολλὰ λέγων, καὶ σφεας θεοὺς πατρώους ἀπολιπεῖν οὐκ ἔα, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας· τῶν δὲ τίνα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ᾗ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεὶ τε ἐς Αἰθιοπίην ἀπίκοντο, διδοῦσι σφείας αὐτοὺς τῷ Αἰθίοπων βασιλεῖ. ὁ δὲ σφεας τῷδε ἀντιδωρέεται. ἦσαν οἱ διάφοροί τινες γεγονότες τῶν Αἰθίοπων· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας, τὴν ἐκείνων γῆν αἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἡμερώτεροι γεγόνασι Αἰθίοπες, ἥθεα μαθόντες Αἰγύπτια.

XXXI. Μέχρι μὲν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ρεύματος. οὗτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μῆνες

εὐρίσκονται ἀναισιμούμενοι ἐξ Ἑλεφαντίνης πορευομένων εἰς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ ἐσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφῶς φράσαι. ἔρημος γάρ ἐστι ἡ χώρα αὕτη ὑπὸ καύματος.

XXXII. Ἀλλὰ τάδε μὲν ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἀμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι εἰς λόγους Ἑτεάρχῃ τῷ Ἀμμωνίων βασιλεῖ· καὶ κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι εἰς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγὰς· καὶ τὸν Ἑτεάρχον φάναι ἐλθεῖν κοτὲ παρ' αὐτὸν Νασαμῶνας ἀνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο, ἐστὶ μὲν Λιβυκόν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς ἡῷ χώρην τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολλόν. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτευμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῶν ἐρήμων τῆς Λιβύης, φάναι παρὰ σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας ὑβριστὰς· τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας περισσὰ, καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι πέντε ἐωῦτῶν, ὀψομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν τὰ μακρότατα ἰδομένων. τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν κατὰ τὴν βορηίην θάλασσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολόεντος ἄκρης, ἥ τελευτᾷ τὰ τῆς Λιβύης, παρήκουσι παρὰ πᾶσαν Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλὰ, πλὴν ὅσον Ἑλλήνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δ' ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῶν ἐπὶ θάλασσαν κατηκόντων ἀνθρώπων, τὰ κατ' ὑπερθε θηριώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη· τὰ δὲ κατ' ὑπερθε

τῆς θηριώδεος, ψάμμος τε ἐστὶ, καὶ ἄνδρος δεινῶς, καὶ ἔρημος πάντων. εἶπον ὦν τοὺς νεηνίας ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδασι τε καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἵναι ταπρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεομένης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν θηριώδεα ἀπικέσθαι· ἐκ δὲ ταύτης, τὴν ἔρημον διεξέναι, τὴν ὁδὸν ποιευνμένους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον· διεξελθόντας δὲ χῶρον πολλὸν ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέροισι, ἰδεῖν δὴ κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα καὶ σφεας προσελθόντας, ἅπτεσθαι τοῦ ἐπεύοντος ἐπὶ τῶν δενδρέων καρποῦ· ἀπτομένοισι δὲ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικροὺς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν, λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας· φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐπεινῶν τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τῷ Νασαμῶνων. ἄγειν τε δὴ αὐτοὺς δι' ἐλέων μεγίστων, καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ πάντας εἶναι τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν· ῥέειν δὲ ἀπὸ ἐσπέρης ἀντὸν πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ κροκοδείλους.

XXIII. Ὁ μὲν δὴ τοῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω· πλὴν ὅτι ἀπονοστήσαι τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς οὔτοι ἀπίκοντο ἀνθρώπους, γόητας εἶναι πάντας. τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν παραρρέοντα καὶ Ἐτεάρχος συνεβάλλετο εἶναι τὸν Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος

οὕτως αἰρέει. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, μέσσην τάμνων Λιβύην· καὶ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γνωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῇ Ἰστρῳ ἐκ τῶν ἴσων μέτρων ὁρμάται. Ἰστρος γε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐν Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος, ῥέει μέσσην σχίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσι ἔξω Ἑρακληίων στηλίων· ὁμοῦρέουσι δὲ Κανησίοισι, οἱ ἔσχατοι πρὸς δυσμίων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Ἰστρος ἐς θάλασσαν τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου, τῇ Ἰστρίῃν οἱ Μιλησίων οἰκέουσι ἄπικοι.

XXXIV. Ὁ μὲν δὴ Ἰστρος, ῥέει γὰρ δι' οἰκευμένης, πρὸς πολλῶν γινώσκεται· περὶ δὲ τῶν παῦ Νείλου πηγῶν οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γὰρ ἐστὶ καὶ ἔρημος ἡ Λιβύη, δι' ἧς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ ρεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἰστορεῦντα ἦν ἐξικέσθαι, εἴρηται· ἐκδιδοὶ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστά κε ἀντίη κέεται. ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῇ Εὐξείνῃ πόντῃ πέντε ἡμερέων ἰθεῖα ὁδὸς εὐζώνῃ ἀνδρί. ἡ δὲ Σινώπη τῇ Ἰστρῳ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀντίον κέεται. οὕτω τὸν Νεῖλον δοκέω διὰ πάσης τῆς Λιβύης διεξιόντα ἐξισούσθαι τῇ Ἰστρῳ. Νείλου μὲν νυν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω.

XXXV. Ἐρχομαι δὲ περὶ Αἴγυπτου μηκυνίων τὰν λόγον, ὅτι πλέω θωῦμάσια ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσι χώρῃ, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώραν· τούτων εἵνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται.

Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ οὐρανῷ τῷ κατὰ σφέας ἐόντι ἑτεροῖω, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένω ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοὶ, τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαινον τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐστήσαντο ἡθεῖά τε καὶ νόμους. ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι. ὑφαίνουσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δὲ, κάτω. τὰ ἄχθεια οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φορέουσι, αἱ δὲ γυναῖκες, ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί· οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. εὐμαρίῃ χρεώνται ἐν τοῖσι οἴκοις, ἐσθίουσι δὲ ἕξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι. ἐπιλέγοντες, ὥς τὰ μὲν αἰσχροῦ, ἀναγκαῖα δὲ, ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιεῖν χρεῶν· τὰ δὲ μὴ αἰσχροῦ, ἀναφανδόν. ἱρᾶται γυνὴ μὲν οὐδεμίῃ οὔτε ἔρσηνος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δὲ, πάντων τε καὶ πασέων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμίῃ ἀνάγκη, μὴ βουλομένοις· τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι.

XXXVI. Οἱ ἱρέες τῶν θεῶν τῇ μὲν ἄλλῃ κομέουσι· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ, ξυρεῦνται. τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποισι νόμος, ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἰκνέεται· Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνιῆσι τὰς τρίχας αὔξασθαι, τὰς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενεῖω, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοις ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων δίαίτα ἀποκέκριται· Αἰγυπτίοις δὲ ὁμοῦ θηρίοις ἢ δίαίτα ἐσσι. ἀπὸ πυρέων καὶ κριθέων ὄλλοι ζῶουσι· Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιευμένῳ ἀπὸ τούτων τὴν ζῶν

ὄνιδος βέλυστόν ἐστι· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σκία, τὰς ζεᾶς μετιζέτεροι καλέουσι. φυρῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖσι ποσί· τὸν δὲ πηλὸν, τῇσι χερσί· καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονται. τὰ αἰδοῖα ὅλλοι μὲν ἑῷσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἴματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δὲ γυναικῶν ἐν ἐκάστη. τῶν ιστίων τοὺς κρίκους καὶ τοὺς κάλους, οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι· Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι καὶ λογίζονται ψήφοις, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα· Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά· καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μὲν φασὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιεῖν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοις δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἱρά· τὰ δὲ, δημοτικά καλεῖται.

XXXVII. Θεοσεβείας δὲ περισσῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοις τοιοίσιδε χρέωνται. ἐκ χαλκῶν ποτηρίων πίνουσι, διασμένοντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· οὐχ ὁ μὲν, ὁ δ' οὐ, ἀλλὰ πάντες. εἴματα δὲ λίνεα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυντα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τὰ τε αἰδοῖα περιτάμνονται, καθαριότητος εἵνεκεν· προτιμῶντες καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ ἱριεὺς ξυρεῦνται πᾶν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεῖρ, μήτε ἄλλο μυσσάρὸν μηδὲν ἐγγίγηται σφί· θεραπεύουσι τοὺς θεοὺς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱριεὺς λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα· ἄλλην δὲ σφί· ἐσθῆτα οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ

ὑποδήματα ἄλλα. λαῶνται δὲ δις τῆς ἡμέρης
 ἐκάστης ψυχρῶ, καὶ δις ἐκάστης νυκτός. ἄλλας
 τε θρησκίας μυρίας ἐπιτελέουσι, ὥς εἰπῶν λόγῳ.
 πάσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα· οὔτε τι γὰρ
 τῶν οἰκῆων τρίβουσι, οὔτε δαπανέωνται· ἀλλὰ
 καὶ σιτία σφί ἐστι ἱρὰ πεσσόμενα, καὶ χηνέων
 καὶ βοέων κρεῶν πληθός τι ἐκάστῳ γίνεται πᾶλ-
 λὸν ἐκάστης ἡμέρης. δίδεται δὲ σφι καὶ οἶνος
 ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ οὐ σφι ἔξεστι πάσασθαι.
 κυάμους δὲ οὔτε τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι
 ἐν τῇ χώρῃ, τοὺς τε γενομένους οὔτε τρώγουσι,
 οὔτε ἔψοντες πατέονται. οἱ δὲ δὴ ἱρίες, οὐδὲ
 ὀρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρὸν μιν
 εἶναι ὄσπριον. ἱρᾶται δὲ οὐκ εἰς ἐκάστου τῶν θεῶν,
 ἀλλὰ πολλοὶ, τῶν εἰς ἐστὶ ἀρχιέρεις· ἐπεὰν δὲ
 τις ἀποθάνῃ, τούτου ὁ παῖς ἀντικατίσταιται.

XXXVIII. Τοὺς δὲ βούς τοὺς ἔρσενας τοῦ
 Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δο-
 κιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε. τρίχα ἦν καὶ μῖν ἴδηται
 ἐπεοῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναι νομίζει.
 δίζηται δὲ ταῦτα ἐπὶ τοῦτο τεταγμένος τῶν
 τις ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἐστεῶτος τοῦ κτήνεος καὶ
 ὑπτίου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐχειρύσας, εἰ καθαρὴ
 τῶν προκειμένων σημητῶν, τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῃ λόγῳ
 ἔρέω. κατορᾷ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ
 φύσιν ἔχει πεφυκίας. ἦν δὲ τουτέων πάντων ἢ
 καθαρὸς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεια εἰ-
 λίσσων· καὶ ἔπειτα γῆν σημαντρίδα ἐπιπλάσας,
 ἐπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι.

ἀσήμερον δὲ θύσαντι θάνατος ἡ ζημίη ἐπικέεται.
δοκιμάζεται μὲν νυν τὸ κτήνος τρόπῳ τοιῷδε.

XXXIX. Θυσίη δὲ σφι ἦδε κατέστηκε. ἀγα-
γόντες τὸ σεσημασμένον κτήνος πρὸς τὸν βωμόν,
ὅκου ἂν θύωσι, πυρὴν καίουσι. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτοῦ
οἶνον κατὰ τοῦ ἱρηίου ἐπισπείσαντες, καὶ ἐπικα-
λέσαντες τὸν θεὸν, σφάζουσι· σφάζαντες δὲ, ἀπο-
τάμνουσι τὴν κεφαλὴν. σῶμα μὲν δὴ τοῦ κτήνεος
δεύρουσι· κεφαλῇ δὲ κείνῃ πολλὰ καταρρησάμενοι,
φέρουσι τοῖσι μὲν ἂν ἧ ἀγορῇ, καὶ Ἕλληνές σφισι
ἕως ἐπίδημοι ἔμποροι, οἷδε φέροντες ἐς τὴν ἀγο-
ρὴν, ἀπ' ὧν ἔδοντο· τοῖσι δὲ ἂν μὴ παρέωσι
Ἕλληνες, οἱ δ' ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν. κατα-
ρέονται δὲ, τάδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι
μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ συνα-
πάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τρα-
πέσθαι. κατὰ μὲν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων
κτηνίων, καὶ τὴν ἐπίσπεισιν τοῦ οἶνου, πάντες
Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως
ἐς πάντα τὰ ἱρά. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου,
οὐδὲ ἄλλου οὐδενὸς ἐμπύχου κεφαλῆς γέυσεται
Αἰγυπτίων οὐδεὶς.

XL. Ἡ δὲ δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν καὶ ἡ καῦσις,
ἄλλη περὶ ἄλλο ἱρόν σφι κατέστηκε. τὴν δ' ὧν
μεγίστην τε δαίμονα ἡγνῆται εἶναι, καὶ μεγίστην
οἱ ὀρτὴν ἀνάγουσι, ταύτην ἔρχομαι ἐρέων. ἐπὴν
προνηστεύσωσι τῇ Ἴσι, καὶ ἐπὴν κατεύξωνται,
θύουσι τὸν βούν· καὶ ἀποδείραντες, κοιλίην μὲν
ἐκείνην πᾶσαν ἐξ ὧν εἶλον, σπλάγχνα δὲ αὐτοῦ

λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελήν· σκέλεα δὲ ἀποτάμνουσι, καὶ τὴν ὀσφύν ἄκρην, καὶ τοὺς ὦμους τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοὸς πιμπλάσι ἄρτων καθαρῶν, καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδων, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θωμάτων. πλήσαντες δὲ τούτων, καταγίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προνηστεύσαντες δὲ, θύουσι· καιομένων δὲ τῶν ἱρῶν, τύπτονται πάντες. ἔπειτα δὲ ἀποτύφωνται, δαῖτα προτίθενται τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν.

XLII. Τοὺς μὲν νυν καθαροὺς βοῦς τοὺς ἔρσενας καὶ τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας οὐ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱραὶ εἰσι τῆς Ἰσίου. τὸ γὰρ τῆς Ἰσίου ἄγαλμα εἶον γυναικῆιον, βούκερὼν ἐστί, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι· καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα μακρῶ. τῶν εἵνεκα οὐτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ ἄνδρα Ἕλληνα φιλήσει ἂν τῷ στόματι, οὐδὲ μαχαίρῃ ἄνδρὰς Ἕλληνας χρήσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι, οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς διατετμημένου Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, τρόπον τόνδε. τὰς μὲν θηλέας εἰς τὸν ποταμὸν ἀπιάσι· ταύς δὲ ἔρσενας κατορύσσουσι ἑκάσται ἐν τῇσι προαστείοις, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα ὑπερέχοντα, σημήϊον εἵνεκεν· ἔπειτα δὲ σαπῇ, καὶ πρὸς αὐτὴν ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται

ἐς ἑκάστην πόλιν βάρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλεμένης νήσου. ἡ δ' ἐστὶ μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῆς εἰσι σχοῖνοι ἐννέα. ἐν ταύτῃ ὦν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἐνέεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλεις συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βάρις παραγίνονται ἀναιρησόμεναι τὰ ὁστέα τῶν βοῶν, οὖνομα τῇ πόλει Ἀτάρβηχis. ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱερὸν ἅγιον ἰδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλεις· ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὁστέα, ἀπάγουσι καὶ θάπτουσι ἐς ἓνα χῶρον πάντες. κατὰ ταῦτά δὲ τοῖσι βουσί καὶ τᾶλλα κτήνεα θάπτουσι ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ περὶ ταῦτα οὕτω σφι νενομοθέτῃται. κτείνουσι γάρ δὴ οὐδὲ ταῦτα.

XLII. Ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίος ἰδρυνται ἱερὸν, ἡ νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσὶ, οὗτοι μὲν νυν πάντες οἷων ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἰσιός τε καὶ Ὀσίριος, τὸν δὲ Διόνυσον εἶναι λέγουσι· τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι δὲ τοῦ Μένδητος ἔκτῃνται ἱερὸν, ἡ νομοῦ τοῦ Μενδησίου εἰσὶ, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι, ὅις θύουσι. Θηβαῖοι μὲν νυν, καὶ ὅσοι διὰ τούτους οἷων ἀπέχονται, διὰ τὰδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθῆναι. Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ἰδέσθαι τὸν Δία, καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἐπεὶ τε λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα προέχεσθαι τε τὴν κεφαλὴν ἀπο-

ταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος, οὕτω οἱ ἐωυτόν ἐπιδέξαι. ἀπὸ τούτου κριοπρόσωτον τῷγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι· ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιοπῶν ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δ' ἐμοὶ, καὶ τοῦνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδ' ἐσθι τὴν ἐπωνυμίην ἐποίησαντο· Ἀμμουὺν γὰρ Αἰγύπτιοι καλεοῦσι τὸν Δία. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσὶ σφὶ ἱροὶ διὰ τοῦτο. μῆ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὀρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν ἓνα κατακόψαντες καὶ ἀποδείραντες, κατὰ τὴν αὐτὴν ἐνδύνουσι τῷγαλμα τοῦ Διός· καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέος προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν.

XLIII. Ἡρακλέος δὲ πέρι τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὡς εἶη τῶν δωδεκα θεῶν· τοῦ ἐτέρου δὲ πέρι Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἶδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάσθην ἀκοῦσαι. καὶ μὴν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τοῦνομα τοῦ Ἡρακλέος Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ θέμενοι τῷ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ οὗνομα Ἡρακλέα, πολλὰ μοι καὶ ἄλλα τεκμήριά ἐστι τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἐν δὲ δὴ καὶ τόδε· ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέος τούτου οἱ γονεῖς ἀμφότεροι ἦσαν Ἀμφιτρυῶν καὶ Ἀλκμήνη γεγονότες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσ-

κούρων τὰ οὐνόματά φασι εἰδέναι, οὐδέ σφι θεοὶ οὔτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχονται. καὶ μὴν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὐνομά τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα ἐμελλον μνήμην ἔξειν, εἴπερ καὶ τότε ναυτιλῆσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἰρέει. ὥστε τουτέων ἂν καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξιπυστάτω Αἰγύπτιοι ἢ τοῦ Ἡρακλέος. ἀλλὰ τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλῆς· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἑτά ἐστι ἐπτακισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεὶ τε ἐκ τῶν ὀκτῶ θεῶν οἱ δυνώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἓνα νομίζουσι.

XLIV. Καὶ θέλων δὲ τούτων πέρι σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἷόν τε ἦν, ἐπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλέος ἁγίον· καὶ ἴδον πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθον· ἡ δὲ, σμαράγδου λίθον, λάμποντος τὰς νύκτας μέγαθος. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, εἰρόμην ὀκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἴδρυται. εὖρον δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἑλλήσι συμφερομένους. ἔφασαν γὰρ ἅμα Τύρῳ οἰκίζομένη καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἰδρυθῆναι· εἶναι δὲ ἕτα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τριακόσια καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέος, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπικρόμην δὲ

καὶ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὐρον ἱρὸν Ἡρακλέος ὑπὸ Φοινίκων ἰδρυμένον, οἱ κατ' Εὐρώπης ζήτησεν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν· καὶ ταῦτα καὶ πέντε γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφι-
 τρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μὲν νυν ἱστορημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἡρακλέα ἰόντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιεῖν, οἱ διὰ Ἡράκλεια ἰδρυσάμενοι ἔκتهνται· καὶ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην, θύουσι· τῷ δ' ἐτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, ἐναγίζουσι.

XLV. Λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· εὐήθης δὲ αὐτέων καὶ ὁδε ὁ μῦθος ἐστι, τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέος λέγουσι· ὡς· αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον στέφαντες οἱ Αἰγύπτιοι, ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον ὡς θύσοντες τῷ Διί· τὸν δὲ, τέως μὲν ἡσυχίην ἔχειν· ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον, πάντας σφέας καταφονεῦσαι. ἐμοὶ μὲν νυν δοκέουσι, ταῦτα λέγοντες, τῆς Αἰγυπτίων φύσις καὶ τῶν νόμων πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ οὐδὲ κτήνεα ὁσίη θύειν ἐστὶ, χωρὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων βοῶν καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ χηνέων· κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύοιεν ; ἔτι δὲ ἓνα ἰόντα τὸν Ἡρακλέα, καὶ ἔτι ἄνθρωπον, ὡς δὴ φασι, κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεῦσαι ; καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι, καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμένεια εἶη.

XLVI. Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους
 τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίῳν οἱ εἰρημίνοι.
 τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ
 Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς τούτους, προτέ-
 ρους τῶν δυνώδεκα θεῶν φασὶ γενέσθαι. γράφουσί
 τε δὴ καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλ-
 ματοποιοὶ τοῦ Πανὸς τῷ γαλμα, κατέπερ Ἑλ-
 ληνες, αἰγοκρόσωπον καὶ τραγοσκελέα· οὔτι
 τοιοῦτον νομίζοντες εἶναι μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι
 ἄλλοις θεοῖσι. ὅτεν δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι
 αὐτὸν, οὗ μοι ἡδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάν-
 τας τοὺς αἶγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς
 ἕρσενας τῶν θηλέων. καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι· τιμὰς
 μέζοντας ἔχουσι· ἐκ δὲ τούτων εἰς μάλιστα, ὅστις
 ἔπειαν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα παντὶ τῷ Μενδησίῳ
 νομῇ τίθεται. καλεῖται δὲ ὁ, τε τράγος καὶ ὁ Πᾶν
 Αἰγυπτιστὶ, Μένδης. ἐγένετο δ' ἐν τῇ νομῇ
 τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος
 ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδειξιν ἀνθρώπων
 ἀτίκετο.

XLVII. Ὑν δὲ Αἰγύπτιοι μαρὸν ἡγνῆται θη-
 ρίσον εἶναι, καὶ τοῦτο μὲν, ἦν τις ψαύσῃ αὐτῶν
 παριὼν ὕς, αὐτοῖσι ἱματίοις ἀπ' ὧν ἔβαψε ἐωυτὸν,
 βὰς ἐπὶ τὸν ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συμβῶται,
 εἶοντες Αἰγύπτιοι ἐγγενέες, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν
 Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μῦνοι πάντων. οὐδέ σφι
 ἐκδίδοσθαι θυγατέρα οὐδὲς ἐθέλει, οὐδ' ἄγεσθαι
 ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδίδονται τε οἱ συμβῶται καὶ
 ἄγονται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μὲν νυν ἄλλοις θεοῖς

θύειν ὕς οὐ δικαιοῦσι Αἰγύπτιοι· Σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῃ μούνοισι, τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῃ, τοὺς ὕς θύσαντες, πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὕς ἐν μὲν τῇσι ἄλλῃσι ὀρτῇσι ἀπεστυγήκασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ ὑπ' Αἰγυπτίων λεγόμενος· ἐμοὶ μέντοι ἐπισταμένῃ οὐκ εὐπρεπέστερός ἐστι λέγεσθαι. θυσίῃ δὲ ἥδε τῶν ὕων τῇ Σελήνῃ ποιεῖται· ἐπεὰν θύσῃ, τὴν οὐρὴν ἄκρην, καὶ τὸν σπλῆνα, καὶ τὸν ἐπίπλοον συνθεῖς ὁμοῦ, κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τοῦ κτήνεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν γινομένη· καὶ ἔπειτα καταγίζει πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα αὐτέονται ἐν τῇ πανσελήνῃ, ἐν τῇ ἂν τὰ ἱρᾶ θύσωσι· ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γευσαίητο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὑπ' ἀσθενείας βίου, σταιτῖνας πλάσαντες ὕς, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι.

XLVIII. Τῷ δὲ Διονύσῃ, τῆς ὀρτῆς τῇ δορπίῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, δίδοι ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῃ τῶν συβωτέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνάγουσι ὀρτὴν τῷ Διονύσῃ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χορῶν κατὰ ταῦτά σχεδὸν πάντα Ἑλλήσι· ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφί ἐστι ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κύμας γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῇ τέφ ἔλασσον ἔον τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός· αἱ δὲ ἔπονται αἰίδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινεῖ μῦνον τοῦ

σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱρὸς λεγόμενος.

ΧΙΙΙ. Ἦδη ὣν δοκεῖ μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθίωνος τῆς θυσιῆς ταύτης οὐκ εἶναι ἀδαῆς, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἑλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τό τε οὐνομα, καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ. ἀρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν τὸν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ἐπιγενόμενοι τούτῳ σοφισταὶ μεζόνως ἐξέφηναν. τὸν δ' ὣν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ κατηγησάμενος· καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσιν Ἑλληνες. ἐγὼ μὲν νῦν φημι Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφόν, μαντικὴν τε ἐωὺτῳ συστήσαι, καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ ἐσηγήσασθαι Ἑλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσείην γε φήσω τὰ τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιούμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἑλλησι. ὁμότροπα γὰρ ἂν ᾦν τοῖσι Ἑλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐσαγμένα. οὐ μὲν οὐδὲ φήσω ὅπως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλο κου τι νόμαιον. πυθέσθαι δέ μοι δοκεῖ μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώραν.

Ι. Σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλάλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἦκει, πυνθανάμενος οὕτω

εὐρίσκω ἰόν. δοκέω δ' ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῆλθαι. ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος, καὶ Διοσκούρων, ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται, καὶ Ἡρῆς, καὶ Ἰστίης, καὶ Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηίδων, τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυπτίοισι αἰεὶ κοτε τὰ οὐνόματά ἐστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι. τῶν δὲ οὐ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα, οὗτοι δέ μοι δοκέουσι ὑπὸ Πελασγῶν ὀνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος· τοῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ Λιβύων ἐπύθοντο. οὐδαμοὶ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος ὄνομα ἔκτληται, εἰ μὴ Λίβυες· καὶ τιμῶσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεὶ. νομίζουσι δ' ὦν Αἰγύπτιοι οὐδ' ἤρωσι οὐδέν.

LI. Ταῦτα μὲν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοις τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τοῦ δὲ Ἑρμῆος τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ εἰδοῖα παιεῦντες, οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἐπὶ Πελασγῶν, πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἀπάντων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες, παρὰ δὲ τούτων ὦ ἄλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ ἤδη τηνικαῦτα ἐς Ἑλλήνας τέλειουσι Πελασγοὶ σύνοικοι ἐγένοντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομισθῆναι. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρήϊκες ἐπιτελείουσι παραλαβόντες παρὰ Πελασγῶν, οὗτος ὦν οἶδε τὸ λέγω. τὴν γὰρ Σαμοθρήϊκην οἴκεον πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι, τοί περ Ἀθηναίοισι σύνοικοι ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρήϊκες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὦν ἔχειν τὰ

αἰδρῖα τὰ γάλακτα τοῦ Ἑρμῆος, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων παρὰ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποίησαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἱρόν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθράκῃ μυστηρίοιςι δεδήλωται.

LII. Ἔθνον δὲ πάντα πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας· ἐπωνυμίην δ' οὐδ' ὄνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτέων· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσωνόμασάν σφας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον· ἔπειτεν δὲ χρόνου πολλοῦ διεξιθόντος, ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπκόμενα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων, Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῶ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρηστηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ. τὸ γὰρ δὴ μαντήϊον τοῦτο νενόμισται ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἑλλήσι χρηστηρίων εἶναι· καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον μόνον. ἐπεὶ ὧν ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοὶ, εἰ ἀνέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἤκοντα, ἀνεῖλε τὸ μαντήϊον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθνον, τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρῶμενοι. παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐξεδέξαντο ὕστερον.

LIII. Ἐθθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε δ' αἱ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τέ τινες τὰ εἶδεα, οὐκ ἠπιστάτο μέχρι οὐ πρόωην τε καὶ χθῆς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὀμηρον ἡλικίην τετρακοσίοιςι ἔτεσι δοκέω μὲν πρεσβυτέρους γενέσθαι,

καὶ οὐ πλέοσι. οὗτοι δὲ εἰσι οἱ ποιήσαντες Θεογονίην Ἑλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμὰς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἶδεα αὐτῶν σημῆναντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὅστερσιν, ἐμοί γε δοκέειν, ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρήϊαι λέγουσι· τὰ δὲ ὕστερα, τὰ ἐς Ἡσιόδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω.

LIV. Χρηστηρίων δὲ περὶ τοῦ τε ἐν Ἑλλησι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ, τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱεεὺς τοῦ Θηβαιέος Διὸς, δύο γυναῖκας ἱρήϊας ἐκ Θηβέων ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν δὲ ἐς τοὺς Ἑλληνας. ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι τὰς ἰδρυσάμενας τὰ μαντήϊα πρῶτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρομένου δὲ μὲν ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφῶν γενέσθαι τῶν γυναικῶν τουτέων· καὶ ἀνευρεῖν μὲν σφεας οὐ δυνατοὶ γενέσθαι· πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τάπερ δὴ ἔλεγον.

LV. Ταῦτα μὲν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱερέων ἤκουον. τάδε δὲ Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπταμένας, τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφέας ἀπικέσθαι. ἰζομένην δὲ μιν ἐπὶ φηγόν, αὐδάξασθαι φωνῇ ἀνθρωπῆϊ, ὥς χρεὼν εἶη μαντήϊον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ

αὐτοὺς ὑπολαβεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖσι, καὶ σφεας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λίβνας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἄμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβνας ποιέειν· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήϊαι, τῶν τῇ πρεσβυτάτῃ εὖνομα ἦν Προμέχεια, τῇ δὲ μετὰ αὐτήν, Τιμαρέτη, τῇ δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρῃ, ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δὲ σφι καὶ οἱ ἄλλοι Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱρόν.

LVΙ. Ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε· εἰ ἀληθῶς οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱρὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέδοντο, δοκέει ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλεωμένης τῆς αὐτῆς ταύτης, κρηθῆναι ἐς Θεσπρωτοῦς. ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι, ἰδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυῖη Διὸς ἱρόν· ὥσπερ ἦν οἶκος ἀμφοπολεύουσαν ἐν Θήβῃσι ἱρόν Διὸς, ἐνθα ἀπίκετο, ἐνθαῦτα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστήριον κατηγήσατο, ἐπεὶ τε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν. φάναι δὲ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων, ὑπ' ὧν καὶ αὕτη ἐπρήθη.

LVII. Πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων ἐπὶ τοῦδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν· ἐδόκεον δὲ σφι ὅμοια ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπητῇ φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι, ἐπεὶ τε τὰ συνετά σφι ἦνδα ἡ γυνή. ἕως δὲ ἐβαρβάριζε, ἐδόκεέ σφι ὄρνιθος

τρόπον φθέγγεσθαι. ἔπει τέφ' τρέφω ἂν παλαιῶς γε ἀνθρωπητῆρ' φωνῇ φθέγγαιτο; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἢ γυνὴ ἦν.

LVIII. Ἡ δὲ μαντήτη ἥ τε ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, παραπλήσιαί ἀλλήλῃσι τυγχάνουσι ἑοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱρώων ἢ μαντικῇ ἀπ' Αἰγύπτου ἀπιγμένη· πανηγύρις δὲ ἄρα καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς πρώτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι· καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασιν. τεκμήριον δέ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τευ χρόνου ποιούμεναι· αἱ δὲ Ἕλλησιν καὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν.

LIX. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρις δὲ συχνάς. μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστιν πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι· δεύτερα ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι· ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλει ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱρόν. ἰδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τῷ Δέλτα. Ἴσις δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δαμήτηρ. τρίτα δ' ἐς Σαῖν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλιούπολιν τῇ Ἠλίῃ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοί· ἕκτα δὲ, ἐς Πάπρημιν πόλιν τῇ Ἀρεϊ.

LX. Ἐς μὲν νυν Βούβαστιν πόλιν ἱετῶν κομίζονται, ποιεῦσι τοιάδε. πλεονσί τε γὰρ δὴ ἅμα ἄνδρες γυναῖξί, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἐκατέρων ἐν ἐκάστῃ βάρει. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν κρό-

ταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πάντα τὸν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες αἰδοῦσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὶ δὲ πλέοντες κατὰ τινα πόλιν ἄλλην γένωνται, ἐγχοίμψαντες τὴν βάριν τῇ γῇ, ποιεῦσι τοιάδε. αἱ μὲν τινες τῶν γυναικῶν ποιεῦσι τάπερ εἶρηκα· αἱ δὲ τωθάζουσι, βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δ' ὀρχέονται· αἱ δ' ἀνασύρονται ἀπιστάμεναι. ταῦτα παρὰ πᾶσαν πόλιν παραποταμίην ποιεῦσι. ἐπεὶ δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστιν, ὀρτάζουσι, μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας· καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμουῖται πλέον ἐν τῇ ὀρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῇ ἅπαντι ἐνιαυτῷ τῇ ἐπιλοιπῇ. συμφοιτέωσι δὲ ὅ, τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι, πλὴν παιδιῶν, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὥς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιεῖται.

LXI. Ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὥς ἀνάγουσι τῇ Ἰσι τὴν ὀρτὴν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται μὲν γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τὸν δὲ τύπτονται, οὗ μοι ὁσιόν ἐστι λέγειν. ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσι ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω ποιεῦσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρῃσι· καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι.

LXII. Ἐς Σαῖν δὲ πόλιν ἐπεὶ συλλεχθῆωσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τινι νυκτὶ, λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ ὑπαίθρια περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ

λύχνα ἐστὶ ἐμβάφια ἔμπλεια ἀλὸς καὶ ἐλαίου. ἐπιπολῆς δὲ ἔπεστι αὐτὸ τὸ ἑλλύχμιον. καὶ τοῦτο καίεται παννύχιον· καὶ τῇ ὀρθῇ οὖνομα κέεται λυχνοκαΐη. οἱ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὴν πανήγυριν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σαΐ μούνη καίεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὅτεν δὲ ἔνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἢ νύξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς περὶ αὐτοῦ λόγος λεγόμενος.

ΛΚΙΙΙ. Ἐς δὲ Ἡλίου πόλιν καὶ Βοντοῦν θυσίας μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἱρὰ, κατάπερ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιῶσι. εὐ τ' ἂν δὲ γίνηται καταφερῆς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μὲν τινες τῶν ἱρέων περὶ τὸ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτέων, ξύλων κορύνας ἔχοντες, ἐστᾶσι τοῦ ἱεροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δὲ εὐχολὰς ἐπιτελέοντες πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα, καὶ οὗτοι ἐπὶ τὰ ἔτερα ἅλεες ἐστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα εὖ ἐν νηΐ μικρῇ ξυλίνῃ κατακεχρυσμένῃ, προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ εἰς ἄλλο οἶκημα ἱρόν. οἱ μὲν δὲ ὀλίγοι οἱ περὶ τῷ γαλμα λελειμμένοι, ἔλκουσι τετράκυκλον ἄμαξαν, ἄγουσαν τὸν νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῇ νηΐ ἐνεὸν ἄγαλμα. οἱ δὲ οὐκ ἐῷσι ἐν τοῖσι προφυλαίοισι ἐστεῶτες ἐσιέναι. οἱ δὲ εὐχωλιμαῖοι, τιμωρέοντες τῇ θεῇ, παίουσι αὐτοὺς ἀλεξόμενοι. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτερῇ γίνεται· κεφαλὰς τε συναράσσονται, καὶ, ὥς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ

καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τρωμάτων· οὐ μέντοι οἱ γε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα.

ΛXIV. Τὴν δὲ πανήγυριν ταύτην ἐκ τοῦδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι. οἰκείην ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ τοῦ Ἄρεος τὴν μητέρα· καὶ τὸν Ἄρεα ἀπότροφον γενόμενον, ἐλθεῖν ἐξανδρώμενον, ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι· καὶ τοὺς προπόλους τῆς μητρὸς, οἷα οὐκ ὀπωπότας αὐτὸν πρότερον, οὐ περιορᾶν παριέναι, ἀλλ' ἀπερύκειν· τὸν δ' ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον ἀνθρώπους, τοὺς τε προπόλους τρηχίως περισπεῖν, καὶ ἐσελθεῖν παρὰ τῇ μητέρα. ἀπὸ τούτου τῷ Ἀρεῖ ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὁρτῇ νενομικέναι φασί. καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱροῖσι, μηδὲ ἀλούτους ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱρὰ εἰσεῖναι, οὗτοί εἰσι οἱ πρῶτοι θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνιστάμενοι, ἄλονται ἐσέρχονται ἐς ἱρὸν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατὰπερ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾶν καὶ ὀρνίθων γένηα ὀχενόμενα ἐν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι. εἰ ὧν ἦν τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποίειν. οὗτοι μὲν νυν τοιαῦτα ἐπιλέγοντες ποιεῖσι, ἑμοὶ γε οὐκ ἀρεστά.

ΛXV. Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύουσι περισσῶς τά τε ἄλλα περὶ τὰ ἱρὰ, καὶ δὴ καὶ τάδε. εὐῶσα δὲ Αἴγυπτος ὁμουρος τῇ Λιβύῃ, οὐ μάλα θηριώδης ἐστί. τὰ δὲ εἴοντα σφι, ἅπαντα ἱρὰ νενόμισται·

καὶ τὰ μὲν, σύντροφα αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι· τὰ δὲ, οὐ. τῶν δὲ εἵνεκεν ἀνεῖται τὰ ἱρὰ, εἰ λέγοιμι, καταβαῖν ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι. τὰ δὲ καὶ εἶρηκα αὐτῶν ἐπιψάυσας, ἀναγκαίῃ καταλαμβανόμενος εἶπον. νόμος δέ ἐστι περὶ τῶν θηρίων ὧδε ἔχων. μελεδωνοὶ ἀποδεδέχεται τῆς τροφῆς χωρὶς ἐκάστων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεια τῶν Αἰγυπτίων, τῶν παῖς παρὰ πατρός ἐκδέκεται τὴν τιμὴν. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι εὐχὰς τάσδε σφὶ ἀποτελέουσι· εὐχόμενοι τῷ θεῷ τοῦ ἂν ᾗ τὸ θηρίον, ξυροῦντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἱστᾶσι σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· τὸ δ' ἂν ἐλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τῶν θηρίων διδοῖ. ἢ δ' ἂντ' αὐτοῦ τάμνουσα ἰχθύς, παρέχει βορρὴν τοῖσι θηρίοις. τροφὴ μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται. τὸ δ' ἂν τις τῶν θηρίων τούτων ἀποκτείνῃ, ἣν μὲν ἐκὼν, θάνατος ἢ ζημίη· ἣν δὲ ἀέκων, ἀποτίνει ζημίην τὴν ἂν οἱ ἱεεὲς τάξωνται. ὅς δ' ἂν ἴβιν ἢ ἴρηκα ἀποκτείνῃ, ἣν τε ἐκὼν, ἣν τε ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη.

LXVI. Πολλῶν δὲ ἐόντων ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰελοῦρους τοιάδε. ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλεια, οὐκέτι φοιτέουσι παρὰ τοὺς ἔρσενας· οἱ δὲ, διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἔχουσι. πρὸς ὧν ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἀρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων καὶ ὑπαιρεόμενοι τὰ τέκνα,

κτείνουσι· κτείναντες μέντοι, οὐ πατέονται. αἱ δὲ, στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσαι, οὕτω δὴ ἀπικνέονται παρὰ τοὺς ἔρστας. φιλότεκνον δὲ τὸ θηρίον. πυρκαϊῆς δὲ γενομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰελοῦρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι διαστάντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰελοῦρων, ἀμελήσαντες σβεννύναι τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἰελουροι, διαδύοντες καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους, ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. ταῦτα δὲ γινόμενα, πένθια μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν ὅτέοισι δ' ἂν οἰκίοισι αἰελουρος ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρέονται τὰς ὀφρῶας μούνας· παρ' ὅτέοισι δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν.

LXVII. Ἀπάγονται δὲ οἱ αἰελουροι ἀποθανόντες ἐς ἱρὰς στέγας, ἔνθα θάπτονται ταριχευθέντες ἐν Βουβάστι πόλι· τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἐωϋγῶν ἕκαστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκησι· ὡς δ' αὐτως τῇσι κυσὶ οἱ ἵχνευται θάπτονται. τὰς δὲ μυγαλὰς καὶ τοὺς ἱρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουγοῦν πόλιν· τὰς δὲ ἱβίς ἐς Ἑρμῖω πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους εἰούσας σπανίας, καὶ τοὺς λύκους, οὐ πολλῇ τέφ ἑόντας ἀλωπέκων μέζονας, αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν εὐρεθῶσι κείμενοι.

LXVIII. Τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις, ἔστι τοιούδε. τοὺς χειμεριωτάτους μῆνας τέσσερας ἐσθίει οὐδέν· ἐὼν δὲ τετράπουν, χερσαῖον καὶ λιμναῖόν ἐστι· τίκτει μὲν γὰρ ὡς ἐν γῇ, καὶ ἐκλέπει· καὶ τὸ

πολλὸν τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ· θερμότερον γὰρ δὴ ἐστὶ τὸ ὕδωρ τῆς τε αἰθρίας καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ὡᾶ, χηνέων οὐ πολλῷ μέζονα τίκτει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ὡοῦ γίνεται· αὐξανόμενος δὲ, γίνεται καὶ ἐς ἐπτακαίδεκα πήχεας, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν ὕδς, ὀδόντας δὲ μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε. οὐδὲ τὴν κάτω κινεῖ γνάθον· ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω. ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτεροὺς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ἐπὶ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυτερκέστατον. ἅτε δὴ ὢν ἐν ὕδατι διαίταν ποιούμενον, τὸ στόμα ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δι᾽ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχιλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστὶ, ἅτε ὠφελεομένῳ πρὸς αὐτοῦ· ἐπεὰν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἔπειτα χάνη (ἐώθεε γὰρ τοῦτο ὡς ἐπίπαν ποιεῖν πρὸς τὸν ζέφυρον), ἐνθαῦτα ὁ τροχιλος ἐσδύνων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, καταπίνει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελούμενος ἡδεταί, καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχιλον.

LXIX. Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροὶ εἰσὶ οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δ' οὐ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους περιέπουσι. οἱ δὲ περὶ τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος

λίμνην οἰκούντες, καὶ κάρτα ἤγηνται αὐτοὺς εἶναι ἱρούς. ἐκ πάντων δὲ ἓνα ἐκάτεροι τρέφουσι κροκοδείλον, δεδιδαγμένον εἶναι χειροθήεα· ἀρτήματα τε λίθινα χυτὰ καὶ χρύσεια ἐς τὰ ὤτα ἐνθέντες, καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σιτία ἀπότακτα διδόντες καὶ ἱρήϊα, καὶ περιέποντες ὡς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύοντες, θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκησι. οἱ δὲ περὶ Ἑλεφαντίνην πόλιν οἰκούντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτοὺς, οὐκ ἠγεόμενοι ἱρούς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκοδαίλοι, ἀλλὰ χάμψαι. κροκοδαίλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἶδη τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοις τοῖσι ἐν τῇσι αἵμασι.

LXX. Ἀγραι δὲ σφῶν πολλαὶ κατεστῆσαι, καὶ παντοῖαι· ἡ δ' ὣν ἐμοίγε δοκεῖ ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω. ἐπεὰν νῶτον ὑδὸς δελεάσῃ περὶ ἄγκιστρον, μετῖει ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζῶν, ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκοδαῖλος, ἵεται κατὰ τὴν φωνήν· ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, καταπίνει· οἱ δὲ, ἔλκουσι. ἐπεὰν δὲ ἐξελकुσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἀπάντων ὁ θηρευτὴς πηλῶ κατ' ὧν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦτο δὲ ποιήσας, κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σὺν πόνῳ.

LXXI. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῶ μὲν τῇ Παπρημίτῃ ἱροὶ εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοις Αἰγυπτίοις οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέης τοιγνδε·

τετράπουν ἐστὶ, δίχηλον, ὅπλαί βοός, σιμόν, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαῖνον, οὐρήν ἵππου καὶ φωνήν· μέγαθος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος· τὸ δέρμα δ' αὐτοῦ οὕτω δὴ τι παχύ ἐστι, ὥστε αὐτοῦ γενομένου, ξυστὰ ποιέσθαι ἀκόντια ἐξ αὐτοῦ.

LXXII. Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῇ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς ἡγνυται εἶναι. νομίζουσι δὲ καὶ πάντων ἰχθύων τὸν καλούμενον λεπιδωτὸν, ἱρὸν εἶναι, καὶ τὴν ἔγχελυν. ἱρούς δὲ τούτους εἶναι τοῦ Νείλου φασί· καὶ τῶν ὀρνίθων τοὺς χηναλώ-
πικας.

LXXIII. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρὸς, τῇ οὐνομα φοῖνιξ. ἐγὼ μὲν μιν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ· καὶ γὰρ δὴ καὶ σπάνιος ἐπιφοιτᾷ σφι, δι' ἐτέων, ὡς Ἑλιουπολῖται λέγουσι, πεντακοσίων. φοιτᾷν δὲ τότε φασί, ἐπεὰν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἐστὶ δὲ, εἰ τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσούδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά· ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ περιήγησιν ὁμοιότατος, καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες· ἐξ Ἀραβίης ὀρμεώμενον, ἐς τὸ ἱρὸν τοῦ Ἑλίου κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσσοντα, καὶ θάπτειν ἐν τοῦ Ἑλίου τῇ ἱρῷ. κομίζειν δὲ οὕτω· πρῶτον, τῆς σμύρνης ὡδὸν πλάσσειν ὅσον τε δυνατός ἐστι φέρειν· μετὰ δὲ, πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, οὕτω δὴ κοιλῆναντα τὸ ὡδὸν, τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι· σμύρνη δὲ ἄλλη

ἐμπλάσσειν τούτο; καθότι τοῦ ὧοῦ ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα· ἐσκεπμένου δὲ τοῦ πατρὸς, γίνεσθαι τῷτὸ βάρος· ἐμπλάσαντα δὲ, κομίζειν μιν ἐπ' Αἰγύπτου ἐς τοῦ Ἡλίου τὸ ἱρόν. ταῦτα μὲν τοῦτο τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιέειν.

LXXIV. Εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱροὶ ὄφεις, ἀνθρώπων οὐδαμῶς δηλήμονες· οἱ μεγάθεϊ ἑόντες μικροὶ, δύο κέρα φορέουσι, πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τοὺς ἀποθανόντας θάπτουσι ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Διός· τούτου γάρ σφας τοῦ θεοῦ φασι εἶναι ἱρούς.

LXXV. Ἔστι δὲ χῶρος τῆς Ἀραβίης κατὰ Βουτοῦν πόλιν μάλιστά κη κείμενος· καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἦλθον πυνθανόμενος περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων. ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὅστέα ὀφίων, καὶ ἀκάνθας. πλήθει μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ὑποδέεστεροι, καὶ ἐλάσσονες ἔτι τούτων· πολλοὶ δὲ ἦσαν οὔτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὗτος, ἐν τῷ αἰ ἀκανθαὶ κατακεχύαται, τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ οὐρέων στεινῶν ἐς πεδίον μέγα· τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δὲ ἔστι, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφεις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου· τὰς δ' ἱβὶς τὰς ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρας, οὐ παριέναι τοὺς ὄφεις, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὴν ἱβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀράβιοι μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων· ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας.

LXXVI. Εἶδος δὲ τῆς μὲν ἵβιος τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γεράκον, πρόσωπον δὲ ἐς ταμάλιστα ἐπίγρυπον, μέγαθος ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μαχομενέων πρὸς τοὺς ὄφεις, ἥδ' ἰδέη. τῶν δ' ἐν ποσὶ μᾶλλον εἰλευμένων τοῖσι ἀνθρώποισι (διξαὶ γὰρ δὴ εἰσι αἱ ἵβιες), ψιλὴ τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν δειρὴν πᾶσαν· λευκὴ πτεροῖσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ τοῦ ἀνχένος, καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ τοῦ πυγαίου ἄκρου· ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα, μέλανά ἐστι δεινῶς· σκέλεα δὲ καὶ πρόσωπον ἐμφερῆς τῇ ἐτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφις ἡ μορφή, οἷη περ τῶν ὕδρων. πτίλα δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτεροῖσι μάλιστά κη ἐμφερέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων περὶ ἰρῶν εἰρήσθω.

LXXVII. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων, οἳ μὲν περὶ τὴν σπειρομένην Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες μάλιστα, λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν ἀπικόμην. τρόπῳ δὲ ζόης τοιῷδε δὴ χρέωνται. συρμαῖζουσιν τρεῖς ἡμέρας ἐπέξῃς μηνὸς ἐκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγείην καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νούσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιηρέστατοι πάντων ἀνθρώπων, τῶν ὠρέων, ἐμοὶ δοκέειν, εἵνεκεν, ὅτι οὐ μεταλλάσσουν αἱ ὥραι. ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων πάντων, καὶ δὴ καὶ

τῶν ὠρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλλήσῃσι ὀνομάζουσι. οἶνῳ δ' ἐκ κριθέων πεποιημένῳ διαχρέωνται. οὐ γάρ σφί εἰσι ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, πρὸς ἥλιον ἀνήναντες ὠμοὺς σιτέονται· τοὺς δ', ἐξ ἄλμης τεταριχευμένους. ὀρνίθων δὲ τοὺς τε ὄρνυγας, καὶ τὰς νήσας, καὶ τὰ σμικρὰ τῶν ὀρνιθίων ὠμὰ σιτέονται, προταριχεύσαντες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἡ ὀρνίθων ἡ ἰχθύων ἐστὶ σφι ἐχόμενα, χωρὶς ἡ ὀκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχαται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἐφθοὺς σιτέονται.

LXXVIII. Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῶ ξύλινον πεποιημένον, μεμνημένον ἐς ταμάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ· μέγαθος ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον, ἡ δὲ δίπῃχυν· δεικνὺς δὲ ἐκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγει, “Ἐς τοῦτον ὀρέων, πίνε τε καὶ τέρπευ· ἔσται γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος.” ταῦτα μὲν παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῦσι.

LXXIX. Πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα ἐπικτέννται. τοῖσι ἄλλα τε ἐπάξιά ἐστι νόμιμα, καὶ δὴ καὶ αἶσμα· ἔν ἐστι, ὅπερ ἔν τε Φοινίκη αἰοιδιμὸν ἐστὶ καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἄλλῃ· κατὰ μέντοι ἔθνεα οὐνομα ἔχει· συμφέρεται δὲ τῷτὸ εἶναι τὸ οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες αἰίδουσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωνμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν

Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβον· φαίνονται δὲ αἰεὶ κοτὲ τοῦτον αἰείδοντες. ἔστι δὲ Αἰγυπτιστὶ ὁ Λῖνος καλούμενος Μανέρως· ἔφασαν δὲ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγύπτου παῖδα μονογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δ' αὐτὸν ἄνθρωπον, θρήνοισι τούτοις ὑπ' Αἰγυπτίων τιμηθῆναι· καὶ αἰοδὴν τε ταύτην πρώτην καὶ μούνην σφίσι γενέσθαι.

LXXX. Συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες, εἰκουσι τῆς ὁδοῦ καὶ ἐκτράπονται· καὶ ἐπιούσι, ἐξ ἔδρης ὑπανιστέαται. τόδε μέντοι ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι συμφέρονται· ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τῇσι ὁδοῖσι προσκυνέουσι, κατιέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα.

LXXXI. Ἐνδεδύκασι δὲ κιθῶνας λινέους, περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτοὺς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοις δὲ εἰρίνεα εἴματα λευκὰ ἐπαναβληδὸν φορέουσι. οὐ μὲν τοι ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα, οὐδὲ συγκαταθάπτεται σφι· οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμιλογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοις καὶ Βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι, καὶ Πυθαγορείοισι. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα, ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοις εἵμασι θαφθῆναι· ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱρὸς λόγος λεγόμενος.

LXXXII. Καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ ἐξευρημένα· μείς τε καὶ ἡμέρη ἐκάστη θεῶν ὅτεν ἐστί· καὶ τῇ ἑκάστος ἡμέρῃ γενόμενος, ὅτεοισι

ἐγκυρήσει, καὶ ὅπως τελευτήσει, καὶ ὁκοῖός τις ἔσται. καὶ τούτοις τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσει γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά τε πλέω σφιν ἀνέυρηται ἢ τοῖσι ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις. γένονου γὰρ τέρατος, φυλάσσουνσι γραφόμενοι τῷ ποβαῖνον. καὶ ἦν κοτε ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ τῷτὸ νομίζουσι ἀποβήσεσθαι.

ΛΧΧΙΙΙ. Μαντική δὲ αὐτοῖσι ὧδε διακέεται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκέεται ἡ τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξέτεροις. καὶ γὰρ Ἡρακλέος μαντήιον αὐτόθι ἐστὶ, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός· καὶ ὅγε μάλιστα ἐν τιμῇ ἄγονται πάντων τῶν μαντηῶν, Λητοῦς ἐν Βουτοῖ πόλι ἐστὶ. οὐ μέντοι αἱ γε μαντήϊαι σφί κατὰ τῷτὸ ἐστᾶσι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι.

ΛΧΧΙΥ. Ἡ δὲ ἱητρικὴ κατὰ τάδε σφί δέδασται. μῆς νόσου ἕκαστος ἱητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων. πάντα δ' ἱητρῶν ἐστὶ πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἱητροὶ κατεστέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δὲ, ὀδόντων· οἱ δὲ, τῶν κατὰ νηδύν· οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων νόσων.

ΛΧΧΥ. Θρῆνοι δὲ καὶ ταφαί σφειων, εἰς αἶδε τοῖσι ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκήτων ἄνθρωπος, τοῦ τις καὶ λόγος ἦ, τὸ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκήτων τούτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ ἢ καὶ τὸ πρόσωπον. κᾷπειτα ἐν τοῖσι οἰκίοις λιποῦσαι τὸν νεκρὸν, αὗται ἀνὰ τὴν

πόλιν στροφώμεναι, τύπτονται ἐπέζωσμένοι, καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζούς· σὺν δέ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἐτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπέζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι.

LXXXVI. Εἰσὶ δὲ οἱ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέαται, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. οὗτοι ἐπεὰν σφι κομισθῇ νεκρὸς, δεικνύασι τοῖσι κομίσασι παραδείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέων φασὶ εἶναι, τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι τὸ οὐνομα ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ὀνομάζειν· τὴν δὲ δευτέραν δεικνύασι ὑποδεστέραν τε ταύτης καὶ εὐτελεστέραν· τὴν δὲ τρίτην, εὐτελεστάτην. φράσαντες δὲ, πυνθάνονται παρ' αὐτέων κατὰ ἣν τινα βούλονται σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ἐκποδῶν, μισθῶ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται· οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὥδε τὰ σπουδαιοτάτα ταριχεύουσι. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυζωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ φάρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ, λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξείῳ παρασχίσαντες παρὰ τὴν λαπάρην, ἐξ ὧν εἶλον τὴν κοιλίην πᾶσαν. ἐκκαθύραντες δὲ αὐτὴν, καὶ διηθήσαντες οἶνῳ φοινικίῳ, αὐτὶς διηθέουσι θυμῆμασι τετριμμένοισι. ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων, πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι

λίτρῳ, κρύψαντες ἡμέρας ἐβδομήκοντα· πλεῦνας δὲ τουτέων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρελθῶσι αἱ ἐβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, κατελίσσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνης βυσσίνης τελαμῷσι κατατετμημένοισι, ὑποχρίοντες τῷ κόμμῳ, τῷ δὲ ἀντὶ κόλλης ταπολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι, ἐνθεῦτεν δὲ παραδεξάμενοί μιν οἱ προσήκοντες, ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δέ, ἐσεργυνῷσι τὸν νεκρόν· καὶ κατακλητῆσαντες οὕτω, θησαυρίζουσι ἐν οἰκῇματι θηκαίῳ, ιστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκρούς.

ΛXXXVII. Τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τὴν δὲ πολυτελεῖαν φεύγοντας, σκευάζουσι ὧδε. ἐπεὰν τοὺς κλυστῆρας πλήσωνται τοῦ ἀπὸ τοῦ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐν ᾧ ἐπλησαν τοῦ νεκροῦ τὴν κοιλίην, οὔτε ἀναταμόντες αὐτὸν, οὔτε ἐξελόντες τὴν νηδύν· κατὰ δὲ τὴν ἔδρην ἐσηθήσαντες, καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ταριχεύουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας· τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξιῶσι ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην, τὴν ἐσῆκαν πρότερον· ἥ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν, ὥστε ἅμῃ ἐωῦτῇ τὴν νηδὺν καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετηκότα ἐξάγει· τὰς δὲ σάρκας τὸ νίτρον κατατῆκει· καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέρμα μούνον, καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ᾧ ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρὸν, οὐδὲν ἔτι πραγματευθέντες.

ΛXXXVIII. Ἡ δὲ τρίτη ταρίχευσις ἐστὶ ἥδε, ἥ

τοὺς χρήμασι ἀσθενεστέρους σκευάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τὴν κοιλίην, ταριχεύουσι τὰς ἐβδομήκοντα ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεισθαι.

LXXXIX. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τελευτήσωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι ἂν ὥσι εὐειδέες κάρτα καὶ λόγου πλεῦνος γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τρῖταῖαι ἢ τεταρταῖαι γένωνται, οὕτω παραδιδούσαι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποίεουσι οὕτω τοῦδε εἴνεκα, ἵνα μὴ σφί οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῇσι γυναῖξιν· λαμβθῆναι γάρ τινά φασι μισγόμενον νεκρῷ προσφάτῃ γυναικός· κατεῖπεν δὲ τὸν ὁμότεχρον.

XC. Ὃς δ' ἂν ἡ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ὑπὸ κροκοδείλου ἀρπαχθεῖς, ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φαίνηται τεθνηώς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξευιχθῇ, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν, καὶ περιστείλαντας ὥς κάλλιστα, θάψαι ἐν ἱρῇσι θήκησι. οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ ἄλλον οὐδένα, οὔτε τῶν προσηκόντων, οὔτε τῶν φίλων· ἀλλὰ μιν οἱ ἱεεὲς αὐτοῖ οἱ τοῦ Νείλου, ἅτε πλέον τι ἢ ἀνθρώπου νεκρὸν, χειραπτάζοντες θάπτουσι.

XCI. Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι· τὸ δὲ σύμπαν εἰπεῖν, μὴδ' ἄλλων μηδαμᾶ μηδαμῶν ἀνθρώπων νομαίοισι. οἱ μὲν νυν ἄλλοι Αἰγύπτῳ οὕτω τοῦτο φυλάσσουσι. ἔστι δὲ Χέμμης πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγυὲς Νέης

πόλιος. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ἐστὶ Περσέος τοῦ Δανᾶς ἱρὸν τετράγωνον· περίξ δὲ αὐτοῦ φοίνικες πεφύκασι. τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ ἱεροῦ λίθινά ἐστι, κάρτα μεγάλα· ἐπὶ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἐστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηὸς τε ἓν, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε Περσέος. οὗτοι οἱ Χεμμίται λέγουσι τὸν Περσέα πολλάκι μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαι σφί, πολλάκι δὲ ἔσω τοῦ ἱεροῦ· σανδάλιον τε αὐτοῦ πεφορημένον εὐρίσκεσθαι, ἐὼν τὸ μέγαθος δίπηχυν· τὸ ἐπεὰν φανῇ, εὐθηνέειν ἅπασαν Αἴγυπτον. ταῦτα μὲν λέγουσι. ποιεῦσι δὲ τὰδε Ἑλληνικὰ τῷ Περσεΐ· ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα· παρέχοντες ἄεθλα, κτήνεα καὶ χλαίνας καὶ δέρματα. εἰρομένου δέ μιν ὅ, τι σφί μούνουσι ἔωθε ὁ Περσεὺς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὅ, τι κεχωρίδεται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἐωϋτῶν πόλιος γεγονέναι. τὸν γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα, ἑόντας Χεμμίτας, ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ δὲ τούτων γενεηλογέοντες, κατέβαινον ἐς τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατ' αἰτίην τὴν καὶ Ἕλληνες λέγουσι, οἴσονται ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ παρὰ σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας· ἐκμεμαθηκότα δέ μιν ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, τὸ τῆς Χέμμιος οὖνομα πεπυσμένον παρὰ τῆς μητρῶς· ἀγῶνα δὲ οἱ γυμνικόν, αὐτοῦ κελεύσαντος, ἐπιτελείειν.

τίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίπλαται πάντα. κότεν δὲ εἰς αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγὼ μοι δοκέω κατανοεῖν τοῦτο. τοῦ προτέρου ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες οἱ τεκόντες ὡς ἐς τὴν ἰλὺν, ἅμα τῷ ἐσχάτῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ περιελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ὣν τούτων παραντίκα γίνονται οἱ ἰχθύες. καὶ περὶ μὲν τοὺς ἰχθύς οὕτω ἔχει.

XCIV. Ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ περὶ τὰ ἔλα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ καλεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκε· ποιεῦσι δὲ ὧδε· παρὰ τὰ χεῖλα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνῶν σπεύρουσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα, τὰ ἐν Ἑλλήσιν αὐτόματα ἄγρια φύεται· ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δωσώδεα δέ· τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν κόψαντες ἀπιποῦσι· οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέβουσι, καὶ τὸ ἀπορρέον ἀπ' αὐτοῦ συγκομίζονται. ἔστι δὲ πῖον, καὶ οὐδὲν ἥσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ προσηνές· ὁδμὴν δὲ βαρεάν παρέχεται.

XCV. Πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας ἀφθόνους ἐόντας τάδε σφί ἐστι μεμηχανημένα. τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἐλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὠφέλευσι, ἐς οὓς ἀναβαίνοντες κοιμέονται· οἱ γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἰοί τε εἰσι ὑψοῦ πέτεσθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἔλα οἰκέουσι τάδε ἀντὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ αὐτέων ἀμφί-

βληστρον ἔκπται, τῷ τῆς ἡμέρας μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τὴν δὲ νύκτα αὐτῷ χράται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· περὶ ταύτην ἴσῃσι τὸ ἀμφίβληστρον, καὶ ἔπειτα ἐνδὺς, ὑπ' αὐτῇ καθεύδει. οἱ δὲ κύνωπες, ἦν μὲν ἐν ἱματίῳ ἐνελιζάμενος εὐδῇ ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ περῶνται ἀρχήν.

XCVI. Τὰ δὲ δὴ πλοῖα σφι, τοῖσι φορτηγέουσι, ἔστι ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιούμενα, τῆς ἢ μορφῇ μὲν ἔστι ὁμοιοτάτῃ τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ· τὸ δὲ δάκρυον, κόμμι ἐστί. ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κοψάμενοί ξύλα ὅσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν συντιθεῖσι, ναυπηγέμενοι τρόπον τοιόνδε· περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσωνται, ζυγὰ ἐπιπολῆς τείνουσι αὐτῶν. νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἁρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῃ. πηδάλιον δὲ ἐν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβύνεται. ἰστῷ δὲ ἀκανθίνῳ χρέωνται, ἰστίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύνανται πλῆεν, ἦν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ, ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥύον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρικής πεποιημένη θύρη, κατερράμμενη ῥίπει καλάμων, καὶ λίθος τετρημένος διτάλαντος μάλιστά κη σταθμόν· τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῃ ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπείε ἐπιφέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῃ κάλῃ ὀπισθε. ἡ μὲν δὲ θύρη, τοῦ ῥόου ἐμπέκτοντος, χωρεῖ ταχέως,

καὶ ἔλκει τὴν βάρειν· (τοῦτο γὰρ δὴ οὐνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τούτοις·) ὁ δὲ λίθος ὅπισθεν ἐλκόμενος, καὶ ἰὼν ἐν βυσσῷ, κατωβύνα τὸν πλόον. ἔστι δὲ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθει πολλὰ, καὶ ἄγει ἓνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων.

XCVII. Ἐπεὰν δ' ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώραν, αἱ πόλεις μῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστα κη ἰμφορές τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ· πόντῳ ἡύουσι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεσθαι· αἱ δὲ πόλεις μῦναι ὑπερέχουσι. πορθμείονται ὦν, ἰπεὰν τοῦτα γένηται, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μὲν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώνοντι, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος· ἐστὶ δὲ οὐδ' οὗτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὄξυ τοῦ Δέλτα, καὶ παρὰ Κερκάσωρον πόλιν· ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων, ἥξας κατ' Ἀνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχάνδρου καλεωμένην.

XCVIII. Τοντέων δὲ ἡ μὲν Ἀνθυλλα, ἐπὶ λογίμῃ πόλιν, ἐς ὑποδήματα ἐξαίρετος δίδωται τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί· τοῦτο δὲ γίνεται, ἐξ ὅσων ὑπὸ Πέρσῃ ἐστὶ Αἰγυπτος. ἡ δ' ἐτέρη πόλις δοκεῖ μοι τὸ αὐτομα εἶχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ γαμβροῦ, Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀχαιοῦ· καλεῖται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη δ' αὖ καὶ ἄλλος τις Ἀρχάνδρος· αὐ μέντοι γε Αἰγύπτου τὸ οὐνομα.

XCIX. Μέχρη μὲν ταύτου, ὅμις τε ἐρητ, καὶ

γνώμη, καὶ ἱστορίῃ ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε· Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ τὰ ἤκουον· προσέσται δὲ αὐτοῖσί τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Τὸν ΜΗΝΑ, τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, οἱ ἱερεῖς ἔλεγον τοῦτο μὲν ἀπογεφυρῶσαι τὴν Μέμφιν· τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥεῖν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ψάμμνον πρὸς Λιβύης· τὸν δὲ Μῆνα ἄνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέρφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίας ἀγκῶνα προσχώσαντα, τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηράναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεῦσαι, τὸ μέσον τῶν οὐράων ῥεῖν· ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ὠγκῶν οὗτος τοῦ Νείλου, ὃς ἀπεργμένος ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος· εἰ γὰρ ἐθελήσει ῥήξας ὑπερβῆναι ὁ ποταμὸς ταύτῃ, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι κατακλυσθῆναί ἐστι· ὡς δὲ τῷ Μῆνι· τούτῃ τῷ πρώτῃ γενομένῃ βασιλεῖ χέρσον γεγονέναι τὸ ἀπεργμένον, τοῦτο μὲν, ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην, ἣτις νῦν Μέμφις καλεῖται· ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στεινῷ τῆς Αἰγύπτου· ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ πρὸς ἐσπέρην· τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἡῷ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει· ταῦτο δὲ, τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ιδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, εὖν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον.

Γ. Μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον οἱ ἱερεῖς ἐκ βύβλου ἄλλων βασιλῶν τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνόματα· ἐν τῷσαύτῃσι δὲ γενεῇσι ἀνθρώπων, ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μίη

δι' ἡμετέραν ἐπιχωρίαν· οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι·
 τῇ δὲ γυναικὶ οὐτομα ἦν ἥτις ἐβασίλευσε, τότε
 τῇ Βαβυλωνίᾳ, Νίτωκρῃ. τὴν ἔλεγον τιμωρέου-
 σαν ἄδελφεῷ, τὸν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων
 ἀπέκτειναν· ἀποκτείναντες δὲ, οὕτω ἐκείνη ἀπέ-
 θυσαν τὴν βασιλῆην· τοῦτ' ἐ τιμωρέουσιν, πολ-
 λὺς Αἰγυπτίων διαφθεῖραι δόλῳ. ποιησάμενην
 γὰρ μιν οἶκημα περίμηκες, ὑπόγατον, καινῶν
 ἐν λύγῃ, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι· καλέσασαν
 δὲ μιν Αἰγυπτίων τοὺς μάλιστα μεταίτιους τοῦ
 φόνου φῶδι, πολλοὺς ἐστὶν· δαιτυμένους δὲ
 ἐκείνη τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτοῦ με-
 γάλου. ταύτης μὲν περὶ τοσαῦτα ἔλεγον· πολλὴν
 οὖν καὶ ἐμὴ μιν, ὡς τοῦτο ἐξέργαστο, ρίψαι ἐς
 τὴν θάλασσαν ἐπιβῶν πλέον, ὅπως ἀτιμώρητος γέ-
 νηται.

11. Ἦν δὲ ἄλλων βασιλέων, οὐ γὰρ ἔλεγον
 κατεκτείναντες ἐμὴν ἀποδέξιν, κατ' οὐδὲν εἶναι λαφ-
 ροῦς· οὐδὲν γὰρ ἐν τῇ ἐσχάτῃ αὐτῶν Μοίρῃ.
 ἐκείνη δὲ ἀκαταμάχητος ἀνέστη, τοῦ Ἡφαίστου
 ἐν αὐτῇ εἶχεν ἄνεμον τετραμήνην προπύλαι·
 ἴσμεν γὰρ ὅτι καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ αὐτῶν ἐστὶ
 κατεκτείναντες ἐμὴν ἀποδέξιν, κατ' οὐδὲν εἶναι λαφ-
 ροῦς· οὐδὲν γὰρ ἐν τῇ ἐσχάτῃ αὐτῶν Μοίρῃ.

12. Ἦν δὲ ἄλλων βασιλέων, οὐ γὰρ ἔλεγον
 κατεκτείναντες ἐμὴν ἀποδέξιν, κατ' οὐδὲν εἶναι λαφ-
 ροῦς· οὐδὲν γὰρ ἐν τῇ ἐσχάτῃ αὐτῶν Μοίρῃ.

οἱ ἰσῆες πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὀρμηθέντα ἐκ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, τοὺς παρὰ τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν κατοικημένους καταστρέφειν· ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν οὐκέτι πλωτὴν ὑπὸ βραχίων. ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ὀπίσω ἀπικέτο ἐς Αἴγυπτον, κατὰ τῶν ἰσέων τὴν φάτιν, στρατιὴν πολλὴν λαβὼν ἤλαυνε διὰ τῆς ἡπείρου, πᾶν ἔθνος τὸ ἐμποδὼν καταστρεφόμενος. ὁτέοισι μὲν νυν αὐτέων ἀλκίμοισι ἐνετύγχανε, καὶ δεινῶς γλεχομένοισι περὶ τῆς ἐλευθερίας, τούτοις μὲν στήλας ἐνίστη ἐς τὰς χώρας, διὰ γραμμῶν λεγούσας τό, τε ἐωῦτοῦ αἶνον καὶ τῆς πάτρης, καὶ ὡς δυνάμει τῇ ἐωῦτοῦ κατεστρέψατό σφας· ὁτέων δὲ ἀμαχητὶ καὶ εὐπαινετῶς παρέλαβε τὰς πόλεις, τούτοις δὲ ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι κατὰ ταῦτα καὶ τοῖσι ἀνδρῆσιν τῶν ἐθνέων γενομένοις· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς προσενέγραφε, δῆλα βουλόμενος ποιεῖν ὡς εἶπεν ἀνάλκιδες.

CIII. Ταῦτα δὴ ποιεῶν, διεξῆι τὴν ἡπειρον· ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην διαβάς, τοὺς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρήκας. ἐς τούτους δὲ μοι δοκεῖ καὶ οὐ προσώτατα ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται σταθεῖσαι αἱ στήλαι· τὸ δὲ προσωτέρω τούτων, οὐκέτι. ἐνθεῦτεν δὲ ἐπιστρέψας ὀπίσω ἦεν· καὶ ἐπεὶ τε ἐγένετο ἐπὶ Φάσι ποταμῷ, οὐκ ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν, εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀποδασάμενος τῆς ἐωῦτοῦ

στρατιῆς μόριον ὅσονδῃ, αὐτοῦ κατέλιπε τῆς χώρας οἰκήτορας· εἴτε τῶν τινὲς στρατιωτῶν τῇ πλάνῃ αὐτοῦ ἀχθισθέντες, παρὶ Φάσιν ποταμὸν κατέμειναν.

CIV. Φαίνονται μὲν γὰρ ἔοντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι· νοήσας δὲ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὥς δέ μοι ἐν φροντίδι ἐγένετο, εἰρόμην ἀμφοτέρους· καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμμενέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ' ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους· αὐτὸς δὲ ἔκασα τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροτές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ καὶ μᾶλλον, ὅτι μόνον πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ' ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύριοι οἱ ἐν τῇ Πελαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι· Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοις ἀστυγείτονες ἔοντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι. οὗτοι γάρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι ἀνθρώπων μῶνοι· καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταυτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθίοπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἐτέρων ἐξέμαθον· ἀρχαῖον γὰρ δὴ τι φαίνεται εἶναι. ὥς δ' ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῃ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε τεκμήριον γίνεται. Φοινίκων ὁπόσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσχονται, οὐκέτι Αἰγυπτίους μίκοντας

κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιγινωμένων οὐ περι-
τάμναισι τὰ αἰδοῖα.

CV. Φέρε νυν καὶ ἄλλα εἰπῶ περὶ τῶν Κόλ-
χων, ὥς Αἰγυπτίοισι προσφερέες εἰσὶ. λίνου
μοῦνοι οὗταί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ
ταῦτά· καὶ ἡ ζῶη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερῆς
ἐστί ἀλλήλοισι. λῖνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν ὑπὸ
Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μόντοι ἀπ’
Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον, καλεῖται Αἰγύπτιον.

CVI. Τὰς δὲ στήλας τὰς ἴσας κατὰ τὰς χώρας
ὁ Αἰγυπτῶν βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλευνε
οὐκέτι φθίνονται περιμεῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ
Σαρδίῃ αὐτὸς ὄρεον εἰούσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ
εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ
περὶ Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολασμένοι
τούτου τοῦ ἀνδρός, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίους ἐς Φώ-
καιαν ἔρχονται, καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην.
ἐκατέρωθι δὲ ἀνὴρ ἐγγέγλυπται, μέγας πέλπτης
σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ
ἀριστερῇ τόξα, καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως· καὶ
γὰρ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιοπίδα ἔχει· ἐκ δὲ τοῦ
ὤμου ἐς τὸν ἕτερον ὤμον διὰ τῶν στηθῶν γράμ-
ματα ἱρὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολασμένα, λέγοντα
τάδε, ΕΓΩ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΧΩΡΗΝ ΩΜΟΙΣΙ
ΤΟΙΣΙ ΕΜΟΙΣΙ ΕΚΤΗΣΑΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ
ὁκάθεν ἐστί, ἐνθαῦτα μὲν οὐ δηλοῖ, ἐτέρωθι δὲ
δεδῶλκε. τὰ δὲ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεσημένων,
Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσί μιν εἶναι, πολὺ τῆς
ἀληθείης ἀπολελειμμένοι.

CVII. Τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἀνάγοντα πολέας ἀνθρώπους τῶν ἐθνῶν τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱεῖες, ἐπεὶ τε ἐγένετο ἀνακομιζόμενος ἐν Δάφνησι τῇσι Πηλουσίησι, τὸν ἀδελφεὸν ἐωῦτοῦ, τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἴγυπτον, τοῦτον ἐπὶ ξένια αὐτὸν καλέσαντα, καὶ πρὸς αὐτῷ τοὺς παῖδας, περινηῆσαι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλῃ· περινηήσαντα δέ, ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ ὡς μαθεῖν τοῦτο, ἀντίκα συμβουλευέσθαι τῇ γυναικί. καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὴν δέ οἱ συμβουλεύσαι, τῶν παίδων ἐόντων ἕξ, τοὺς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα, γεφυρῶσαι τὸ καιόμενον, αὐτοὺς δ' ἐπ' ἐκείνων ἐπιβαίνοντας ἐκώζεσθαι. ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σέσωστριν· καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι τρόπῃ τοιούτῃ· τοὺς δὲ λυμποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί.

CVIII. Νοστήσας δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ τισάμενος τὸν ἀδελφεὸν, τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο, τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο· τοὺς τέ οἱ λίθους τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέως κομισθέντας ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν, ἐόντας μεγάλῃ περρηκείας, οὗτοι ἦσαν οἱ ἐλκύσαντες· καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν εἰούσας ἐν Αἰγύπτῳ πάσας οὗτοι ἀνακαζόμενοι ὤρυσσον. ἐποιεῦν τε οὐκ ἐκόντες Αἴγυπτον, τοπρὶν εἰῶσαν ἱππασίμην καὶ ἀμαξευμένην πᾶσαν, ἐνδεῶ τούτων. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἴγυπτος, εἰούσα πιδιάς πᾶσα, ἄνιππος

καὶ ἀναμύζοντες γέγονε· αἷται δὲ τούτων αἱ διώρυχες γεγόνασιν, ἐϋσαι πολλαί, καὶ παντοίους τρόπους ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν χώραν ὁ βασιλεὺς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ ἔκتهτο τὰς πόλεις, ἀλλ' ἀναμέσους, αὐτοὶ ὅπως τε ἀπιοὶ ὁ ποταμὸς, σπανίζοντες ὑδάτων, πλατυτέροις ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι, ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατεμήθη ἡ Αἴγυπτος.

CLX. Κατανεῖμαι δὲ τὴν χώραν· Αἰγυπτίαισι ἄρασι τοῦτον ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλῆρον ἴσον ἐκάστω τετράγωνον διδόντα· καὶ ἀπὸ τούτου τὰς προσόφους ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἐπιτελεῖν κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τις τοῦ κλήρου ὁ ποταμὸς τι παρέλοιτο, ἐλθὼν ἂν πρὸς αὐτόν, ἐσήμεναι τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ, ἐπεμπε τοὺς ἐπισκεψομένους καὶ ἀναμετρήσαντας ὅσην ἐλάσσων ὁ χώρος γέγονε, ὅπως τοῦ λοιποῦ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελείῃ δοκέει δέ μοι ἐκθεῖν γεωμετρίῃ εὐρεθεῖσα, εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπαλελθεῖν. πόλον μὲν γάρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυνάδεκα μέρη τῆς ἡμέρας, παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον οἱ Ἕλληνες.

CLX. Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος μόνος Αἰγύπτου Αἰθιοπίας ἦρξε. μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαίστιου, ἀνδριάντας λιθίνους· δύο μὲν, τριῇ κρατὰ πῆχεων, ἐωυτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα· τοὺς δὲ παῖδας εἶοντας τέσσαρας, εἴκοσι πῆχεων ἕκαστον πᾶνδε δὴ ὁ ἱεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα

πολλῷ Δαρεΐον τὸν Πέρσῃν οὐ περιεΐδε ιστάντα ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φὰς οὐ οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἷάπερ Σεώστρι τῷ Αἰγυπτίῳ. Σεώστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσῳ ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεΐον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἐλεῖν. οὐκὼν δίκαιον εἶναι ιστάναι ἔμπροσθεν τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων, μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἔργοισι. Δαρεΐον μὲν νῦν λέγουσι πρὸς ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι.

CXI. Σεώστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὴν βασιληίην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερῶν τὸν ἀποδέξασθαι μὲν οὐδεμίην στρατηίην, συνευχεῖσθαι δὲ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, διὰ τοιόνδε πρῆγμα. τοῦ ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὥς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἐμπεσόντος, κυματῆς ὁ ποταμὸς ἐγένετο· τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦτον ἀτασθαλίῃ χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλεῖν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ· μετὰ δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναι μιν τυφλόν· ἑνδεκάτῃ δὲ ἔτει ἀπικέσθαι οἱ μαντήϊον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὥς ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ζημίας, καὶ ἀναβλέψει, γυναικὸς οὖρῳ νυφάμενος τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἣτις παρὰ τὸν ἐωϋτῆς ἄνδρα μόνον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐούσα ἄπειρος. καὶ τὸν πρώτης τῆς ἐωϋτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι· μετὰ δὲ, ὥς οὐκ ἀνέβλεπε, ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δὲ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῶν

ἐπειρήθη, πλὴν ἢ τῆς τῷ οὐρῷ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίην πόλιν, ἣ νῦν καλεῖται Ἐρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσσαντα, ὑποπρῆσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὐρῷ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναικα. ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ πάντα τὰ λόγμα ἀνέθηκε, καὶ τοῦγε λόγον μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τοῦ Ἥλιου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ῥβελούς, δύο λιθίνους, ἐξ ἑνὸς ἑόντα ἑκάτερον λίθου, μῆκος μὲν ἑκάτερον πήχεων ἑκατὸν, εὐρος δὲ ὀκτὼ πήχεων.

CXII. Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιλητὴν ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὐνομα Πρωτέα εἶναι· τοῦ νῦν τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἑακευασμένον, τοῦ Ἡφαιστήϊον πρὸς νότον ἄνθμον κείμενον. περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι· καλεῖται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὁ συνάπας, Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένει τοῦ Πρωτέος ἱρὸν, τὸ καλεῖται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν εἶναι Ἑλένης τῆς Τυνδάρειω, καὶ τὸν λόγον ἀκηκοὺς ὡς ἐδιαιετήθη Ἑλένη παρὰ Πρωτεῖ, καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπωνύμιόν ἐστι· ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης ἱρὰ ἐστι, οὐδαμῶς ξείνης ἐπικαλεῖται.

CXIII. Ἐλεγον δὲ μοι οἱ ἱεεὶς ἱστοροῦντι τὰ περὶ Ἑλένην, γενέσθαι ὧδε· Ἀλέξανδρον ἀρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὴν

“ ἐνῷτοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ’ ἐμέ, ἵνα εἰδῶ
 “ ὅ, τι κοτὲ καὶ λέξει.”

ΣΧV. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Θῶνις, συλλαμ-
 βάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κα-
 τίσχει· μετὰ δὲ, αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε ἐς
 Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα·
 πρὸς δὲ, καὶ τοὺς ἱκέτας. ἀνακομισθέντων δὲ
 πάντων, εἰρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεύς,
 τίς εἴη, καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δὲ οἱ καὶ τὸ γένος
 κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τοῦνομα· καὶ δὴ καὶ
 τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ
 Πρωτεύς εἰρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι·
 πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῇ λόγῳ, καὶ
 οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην, ἤλεγχον οἱ γενόμενοι
 ἱκέται, ἐξηγούμενοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος·
 τέλος δὲ δὴ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεύς,
 λέγων ὅτι “ Ἐγὼ εἰ μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεύμην
 “ μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ’ ἀνέμων ἦδη
 “ ἀπολαμφθέντες ἦλθον ἐς χώραν τὴν ἐμὴν, ἐγὼ
 “ ἂν σε ὑπὲρ τοῦ Ἑλλήνος ἐτισάμην· ὅς, ὦ κά-
 “ κιστε ἀνδρῶν, ξεινίων τυχῶν, ἔργον ἀνοσιώ-
 “ τατον ἐργάσας· παρὰ τοῦ σιωντοῦ ξείνου τὴν
 “ γυναῖκα ἦλθες· καὶ μάλα ταῦτά τοι οὐκ ἤρκεσε,
 “ ἀλλ’ ἀναπτερώσας αὐτήν, οἷχεαι ἔχων ἐκ-
 “ κλέψας. καὶ οὐδὲ ταῦτά τοι μούνα ἤρκεσε,
 “ ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκία τοῦ ξείνου κερατάσας ἦκεις.
 “ νῦν ὦν ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἦγμαι μὴ ξεινο-
 “ κτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ χρήματα
 “ οὐ τοι προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ’ αὐτὰ ἐγὼ τῇ

“ Ἑλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτοὺς ἐλθῶν
 “ ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δέ σε καὶ
 “ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερέων προαγο-
 “ ρεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετ-
 “ ορμίζεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ἄτε πολεμίους περι-
 “ έφεσθαι.”

СХVI. Ἑλένης μὲν ταύτην ἄπιζιν παρὰ Πρω-
 τέα ἔλεγον οἱ ἱεεὲς γενέσθαι· δοκεῖ δέ μοι καὶ
 Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ’ οὐ
 γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιήν εὐπρεπὴς ἦν τῷ
 ἑτέρῳ τῷπερ ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετῆκε αὐτὸν, δη-
 λῶσας ὡς καὶ τοῦτον ἐπίσταιτο τὸν λόγον. δῆλον
 δὲ, κατὰπερ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι (καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ
 ἀνεπόδισε ἐωυτόν) πλάνην τὴν Ἀλέξανδρου, ὡς
 ἀπηνείχθη ἄγων Ἑλένην, τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλα-
 ζόμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπῆκετο.
 ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ· λέγει
 δὲ τὰ ἔπεα οὕτω,

“Ἐνθ’ ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιοι, ἔργα γυναικῶν
 Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
 “Ἦγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλὼς εὐρέα πόντον,
 Τὴν ὁδὸν ἦν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐκατέριαν.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοισίδε τοῖσι
 ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
 Ἐσθλὰ, τὰ οἱ Πολυδάμνα πόρην Θῶνος παράκοιτις
 Αἰγυπτίῃ· τῇ πλεῖστα φέρει ζεῖδωρος ἄρουρα
 Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ
 λυγρά.

καὶ τὰδε ἔντροι πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει,

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
Ἔσχον, ἐπεὶ οὐ σφιν ἔρεξα τεληέσσας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοις τοῖσι ἔπεισι δηλοῖ, ὅτι ἡπίστατο τὴν
εἰς Αἰγύπτου Ἀλεξάνδρου πλάνην· ὁμοῦρρει γὰρ
ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ· οἱ δὲ Φοίνικες τῶν ἐστὶ ἡ
Σαδὼν, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι.

CXVII. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε τὸ
χωρίου οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα δῆλον, ὅτι οὐκ
Ὅμηρον τὰ Κύπρια ἔπεά ἐστι, ἀλλ' ἄλλου τινός.
ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοις εἴρηται ὡς τριταῖος
ἐκ Σπάρτης Ἀλέξανδρος ἀπίκετο εἰς τὸ Ἴλιον
ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαεῖ τε πνεύματι χρησάμενος
καὶ θαλάσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο
ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια
ἔπεα χαιρέτω.

CXVIII. Εἰρομένου δέ μεν τοὺς ἱρέας, εἰ μά-
ταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον
γενέσθαι, ἢ οὐ, ἔφασαν πρὸς ταῦτα τὰδε, ἱστορίῃσι
φάμενοι· εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω· ἐλθεῖν μὲν
γὰρ, μετὰ τὴν Ἑλένης ἀρπαγὴν, εἰς τὴν Τευκρίδα
γῆν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθεῦσαν Με-
νέλεω· ἐκβᾶσαν δὲ εἰς γῆν καὶ ἰδρυθεῖσαν τὴν
στρατιὴν, πέμπειν εἰς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους· σὺν
δὲ σφι ἵναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων· τοὺς δ' ἐπεὶ
τε ἐσελθεῖν εἰς τὸ τεῖχος, ἀπαιτεῖν Ἑλένην τε καὶ
τὰ χρήματα τὰ οἱ οἶχετο κλέψας Ἀλέξανδρος,
τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτεῖν· τοὺς δὲ Τεύκρους

“ Ἑλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτοὺς ἐλθὼν
 “ ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δέ σε καὶ
 “ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερέων προαγο-
 “ ρεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετ-
 “ ορμίζεσθαι· εἰ δὲ μὴ, ἅτε πολεμίους περι-
 “ έψεσθαι.”

СХVI. Ἐλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν παρὰ Πρω-
 τέα ἔλεγον οἱ ἱεῖες γένεσθαι· δοκεῖ δέ μοι καὶ
 Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἄλλ’ οὐ
 γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιήν εὐπρεπῆς ἦν τῷ
 ἐτέρῳ τῷ περ ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετῆκε αὐτὸν, θη-
 λώσας ὥς καὶ τοῦτον ἐπίσταιτο τὸν λόγον. δῆλον
 δὲ, κατὰ περ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι (καὶ οὐδαμῇ ἄλλη
 ἀνεπόδισε ἐωϋτόν) πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου, ὥς
 ἀπηνείχθη ἄγων Ἐλένην, τῇ τε δὴ ἄλλη πλα-
 ζόμενος, καὶ ὥς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπῖκετο.
 ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ· λέγει
 δὲ τὰ ἔπεα οὕτω,

Ἐνθ’ ἔσαν οἱ πέπλοι παμπούκιοι, ἔργα γυναικῶν
 Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
 ἤγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλὼς εὐρέα πόντον,
 Τὴν ὁδὸν ἦν Ἐλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοισίδε τοῖσι
 ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
 Ἐσθλὰ, τὰ οἱ Πολυδάμνα πόρην Θῶνος παράκοιτις
 Αἰγυπτίῃ· τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
 Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ
 λυγρά.

καὶ τάδε ἔτερεα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει,

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
 Ἐσχον, ἐπεὶ οὐ σφιν ἔρεξα τεληέσσας ἐκατόμβας.

ἐν τούτοις τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ, ὅτι ἠπίστατο τὴν
 εἰς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην· ὁμοῦρρει γὰρ
 ἡ Συρία Αἰγύπτῳ· αἱ δὲ Φοίνικες τῶν ἐστὶ ἡ
 Σιδῶν, ἐν τῇ Συρίᾳ οἰκέουσι.

ΣΧVII. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε τὸ
 χωρίον οὐκ ἦκιστα, ἀλλὰ μάλιστα δηλον, ὅτι οὐκ
 Ὅμηρον τὰ Κύπρια ἔπεά ἐστι, ἀλλ' ἄλλον τινός.
 ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοις εἴρηται ὡς τριταῖος
 ἐκ Σπάρτης Ἀλέξανδρος ἀπῖκετο εἰς τὸ Ἴλιον
 ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαεῖ τε πνεύματι χρησάμενος
 καὶ θαλάσῃ λείρ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο
 ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μὲν νυν καὶ τὰ Κύπρια
 ἔπεα χαιρέτω.

ΣΧVIII. Εἰρομένον δέ μιν τοὺς ἱρέας, εἰ μά-
 ταιον λόγον λέγουσι αἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον
 γενέσθαι, ἣ οὐ, ἔφασαν πρὸς ταῦτα τάδε, ιστορήσει
 φάμενοι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω· ἐλθεῖν μὲν
 γὰρ, μετὰ τὴν Ἑλένης ἀρπαγὴν, εἰς τὴν Τευκρίδα
 γῆν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθεῦσαν Με-
 νέλεω· ἐκβᾶσαν δὲ εἰς γῆν καὶ ἰδρυθεῖσαν τὴν
 στρατιὴν, πέμπειν εἰς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους· σὺν
 δέ σφι ἵεναι καὶ αὐτὸν Μενέλεω· τοὺς δ' ἐπεὶ
 τε ἐσελθεῖν εἰς τὸ τεῖχος, ἀπαιτεῖν Ἑλένην τε καὶ
 τὰ χρήματα τὰ οἱ οἶχετο κλέψας Ἀλέξανδρος,
 τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτεῖν· τοὺς δὲ Τεύκρους

τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὁμνύντας καὶ ἄνωμοι, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλούμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ· καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν, ἃ Πρωτεύς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελαῖσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν, οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἐξείλον· ἐλοῦσαι δὲ τὸ τεῖχος ὥς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθάνοντο, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεω ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα.

СХІХ. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἶπας τὴν ἀληθείην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἤντησε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθία κακῶν ἀπέλαβε· πρὸς δὲ, καὶ τὰ ἐωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχῶν μέντοι τούτων, ἐγένετο Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους· ἀποπλέειν γὰρ ὠρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἄπλοιοι· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾶται πρῆγμα οὐκ ὅσιον· λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἔντομά σφρα ἐποίησε· μετὰ δὲ, ὥς ἐπάϊστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισθεῖς τε καὶ διωκόμενος, οἷχετο φεύγων τῇσι νηυσὶ ἰθὺ Λιβύης. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ ὅκου ἔτι ἐτράπετο, οὐκ εἶχον εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίησι ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ, παρ' ἐωυτοῖσι γενόμενα, ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν.

СХХ. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον· ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς

προστίθεμαι, τάδε ἐπιλεγόμενος· εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἑλλήσι, ἥτοι ἐκόντος γε ἢ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν ὁ Πριάμος, οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅπως Ἀλέξανδρος Ἑλένη συνοικέη· εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοις ταῦτα ἐγίνωσκον· ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων ὁκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἑλλήσι, ἀπώλλυντο, αὐτοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο, ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἔτι πλείους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρή τι τοῖσι ἐποποιοῖσι χρωόμενον λέγειν· τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι εἰ καὶ αὐτὸς Πριάμος συνοικεῖ Ἑλένη, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγῆσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληΐη εἰς Ἀλέξανδρον περιήϊε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἑόντος, ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα εἶναι· ἀλλὰ Ἐκτωρ, καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλον γ' ἐὼν, ἔμελλε αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι· τὸν οὐ προσῆκε ἀδικεῖν τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν, καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε καὶ αὐτῷ, καὶ τοῖσι ἄλλοις πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθινήν ἐπίστευον οἱ Ἑλληες· ὥς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος, ὅπως πανωλεθρίῃ

ἀπολόμενοι, καταφανές τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν, τῇ ἐμοὶ δοκεί, εἴρηται.

СХХΙ. Πρωτεύς δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην Ῥαμψίνιτον ἔλεγον· ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἐσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἡφαιστείου· ἀντίους δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, εὐντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων· τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέῳ ἑσπεῶτα καλέουσι θέρος· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα· καὶ τὸν μὲν καλέουσι θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσιν τε καὶ εὖ ποιοῦσιν· τὸν δὲ χειμῶνα καλούμενον, τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδουσι. Πλούτον δὲ τούτῳ τῷ βασιλεῖ γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον ἐπιτραφέντων βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι, οὐδ' ἐγγὺς ἔλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαλεῖ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἶκημα λίθινον· τοῦ τῶν τοίχων ἓνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς οἰκῆς ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζόμενον ἐπιβουλεύοντα, τάδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων παρασκευάσασθαι ἓνα ἐξαίρετον εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου ῥηϊδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπ' ἑνός. ὡς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἶκημα, τὸν μὲν βασιλῆα θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ· χρόνου δὲ περιϊόντος, τὸν οἰκοδόμον περὶ τελευτὴν τοῦ βίου ἐόντα, ἀνακαλέεσθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο)· τούτοις δὲ ἀπηγήσασθαι, ὡς ἐκείνων προορέων ὅπως

βίον ἄφθονον ἔχωσι, τεχνάσαιοτο οἰκοδομένων τὸν
 θησαυρὸν τοῦ βασιλῆος· σαφέως δ' αὐτοῖσι πάντα
 ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου,
 δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς ταῦτα διαφυ-
 λάσσοντες, ταμίαι τῶν βασιλῆος χρημάτων ἔσονται.
 καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ
 παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὸν ἔργου ἔχεισθαι·
 ἐπελθόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλῆϊα νυκτὸς, καὶ τὸν
 λίθον ἐπὶ τῷ οἰκοδομῇματι ἀνευρόντας, ῥηϊδίως
 μεταχειρίσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξε-
 νεύειν. Ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλῆα ἀνοίξαντα
 τὸ οἶκημα, θωυμάσαι, ἰδόντα τῶν χρημάτων κατα-
 δεῶ τὰ ἀγγῆϊα· οὐκ ἔχειν δὲ ὅν τινα ἐπαιτιᾶται,
 τῶν τε σημάντρων ἐόντων σώων, καὶ τοῦ οἰκή-
 ματος κεκλειμένου. ὡς δὲ αὐτῷ καὶ δις καὶ τρίς
 ἀνοίξαντι, αἰεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι τὰ χρήματα
 (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κερατίζοντας),
 ποιῆσαί μιν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι,
 καὶ ταύτας περὶ τὰ ἀγγῆϊα ἐν τοῖσι τὰ χρήματα
 ἐνῆν, στήσαι· τῶν δὲ φωρῶν ὥσπερ ἐν τῷ προτοῦ
 χρόνῳ ἐλθόντων, καὶ ἐνδύντος τοῦ ἐτέρου αὐτῶν,
 ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγγος προσῆλθε, ἰθέως τῇ πάγῃ
 ἐνέχεσθαι· ὡς δὲ γινῶναι αὐτὸν ἐν οἴῳ κακῷ ἦν,
 ἰθέως καλέειν τὸν ἀδελφεὸν, καὶ δηλοῦν αὐτῷ
 τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τὴν ταχίστην ἐσδύντα,
 ἀποτάμνειν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν· ὅπως μὴ αὐτὸς
 ὀφθεῖς καὶ γνωρισθεῖς ὃς εἶη, προσπολέσει καὶ
 ἐκεῖνον· τῷ δὲ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆσαί μιν
 πεισθέντα ταῦτα· καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον,

ἀπιέναι ἐπ' οἴκου, φέροντα τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα τὸν βασιλῆα εἰς τὸ οἶκημα, ἐκπεπλῆχθαι, ὀρέοντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ ἄνευ τῆς κεφαλῆς εἶόν· τὸ δὲ οἶκημα, ἀσινές, καὶ οὔτε ἔσοδον οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίην ἔχον· ἀπορεύμενον δέ μιν, τάδε ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέκυν κατὰ τοῦ τείχεως κατακρεμάσαι· φυλάκους δὲ αὐτοῦ καταστήσαντα, ἐντείλασθαι σφισι, τὸν ἄν' ἰδωνται ἀποκλαύσαντα, ἢ κατοικτισάμενον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἐαυτόν. ἀνακρεμαμένου δὲ τοῦ νέκυος, τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν· λόγους δὲ πρὸς τὸν περιεόντα παῖδα ποιουμένην, προστάσσειν αὐτῷ, ὅτεψ τρόπῳ δύναται, μηχανᾶσθαι ὅπως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κομιεῖ· εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει, διαπειλέειν αὐτήν, ὡς ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλῆα, μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. Ὡς δὲ χαλεπῶς ἐλαμβάνετο ἡ μήτηρ τοῦ περιεόντος παιδός, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὴν λέγων οὐκ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν· ὄνους κατασκευασάμενον, καὶ ἀσκούς πλήσαντα οἴνου, ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτούς· ὡς δὲ κατὰ τοὺς φυλάσσοντας ἦν τὸν κρεμάμενον νέκυν, ἐπισπάσαντα τῶν ἀσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν λύειν ἀπαμμένους· ὡς δὲ ἔρρει ὁ οἶνος, τὴν κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς οὐκ ἔχοντα πρὸς ὀκοῖον τῶν ὄνων πρῶτον τράπηται· τοὺς δὲ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολλὸν ῥέοντα τὸν οἶνον, συντρέχειν εἰς τὴν ὁδὸν, ἀγγῆϊα ἔχον-

τας, καὶ τὸν ἐκκεχυμένον οἶνον συγκομίζειν, ἐν κέρδει ποιευμένους· τὸν δὲ διαλοιδορέεσθαι πᾶσι, ὀργὴν προσποιούμενον· παραμυθευμένων δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων, χρόνῳ πρηύνεσθαι προσποιέεσθαι, καὶ ὑπείσθαι τῆς ὀργῆς· τέλος δὲ, ἐξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ κατασκευάζειν. ὥς δὲ λόγους τε πλείους ἐγγίνεσθαι, καὶ τινα καὶ σκῶφαί μιν καὶ ἐς γέλωτα προαγαγέσθαι, ἐπιδούναι αὐτοῖσι τῶν ἀσκῶν ἕνα· τοὺς δὲ αὐτοῦ ὥσπερ εἶχον κατακλιθέντας πίνειν διανοέεσθαι, καὶ ἐκείνον παραλαμβάνειν, καὶ κελεύειν μετ' ἐωϋτῶν μέιναντα συμπίνειν· τὸν δὲ πεισθῆναί τε δῆ, καὶ καταμεῖναι. ὥς δὲ μιν παρὰ τὴν πόσιν φιλοφρόνως ἡσπάζοντο, ἐπιδούναι αὐτοῖσι καὶ ἄλλον τῶν ἀσκῶν· δαψιλῆϊ δὲ τῷ ποτῷ χρησαμένους τοὺς φυλάκους, ὑπερμεθυσθῆναι· καὶ κρατηθέντας ὑπὸ τοῦ ὕπνου, αὐτοῦ ἐνθάπερ ἔπινον κατακοιμηθῆναι· τὸν δὲ, ὥς πρόσω ἦν τῆς νυκτὸς, τό, τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσαι, καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηίδας· ἐπιθέντα δὲ τὸν νέκυν ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ἐπιτελέσαντα τῇ μητρὶ τὰ προσταχθέντα. Τὸν δὲ βασιλέα, ὥς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τοῦ φωρὸς ὁ νέκυσ ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ ποιεῖν· πάντως δὲ βουλόμενον εὐρεθῆναι ὅστις κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά· τὴν θυγατέρα τὴν ἐωϋτοῦ κατίσαι ἐπ' οἰκήματος, ἐντειλάμενον πάντας τε ὁμοίως προσδέκεσθαι, καὶ πρὶν συγγενέσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ, τι

δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασται αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· ὃς δ' αὖ ἀπηγήσεται τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγεννημένα, τοῦτον συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὥς δὲ τὴν παιδα ποιεῖν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσταχθέντα, τὸν φῶρα πυθόμενον τῶν ἔνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουλευθέντα πολυτροπίῃ τοῦ βασιλῆος περιγενέσθαι, ποιέειν τάδε· νεκροῦ προσφάτου ἀποταμόντα ἐν τῷ ὧμφ τὴν χεῖρα, ἰέναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ· ἐσελθόντα δὲ ὡς τοῦ βασιλῆος τὴν θυγατέρα, καὶ ἐρωτῶμενον τάπερ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἶη ἐργασμένος, ὅτε τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλῆος ὑπὸ πάγης ἀλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλὴν· σοφώτατον δὲ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμαμένου τὸν νέκυν. τὴν δὲ, ὡς ἤκουσε, ἄπτεσθαι αὐτοῦ. τὸν δὲ φῶρα ἐν τῷ σκότει προτείνειν αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν χεῖρα· τῇ δὲ, ἐπιλαβομένην ἔχειν, νομίζουσαν αὐτοῦ ἐκείνου τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι· τὸν δὲ φῶρα προέμενον αὐτῇ, οἴχεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα. Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνενείχθη, ἐκπεπλήχθαι μὲν ἐπὶ τῇ πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τ' ἀνθρώπου· τέλος δὲ, διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλεις, ἐπαγγέλλεσθαι ἁδείαν τε διδόντα, καὶ μεγάλα ὑποδόμενον ἐλθόντι ἐς ὅψιν τὴν ἐωυτοῦ· τὸν δὲ φῶρα, πιστεύσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν· Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θαυμάσαι, καὶ οἱ τὴν θυγατέρα ταύτην συνοικίσαι, ὡς πλεῖστα ἐπισταμένην ἀνθρώπων·

Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, ἐκείνον δὲ, Αἰγυπτίων.

ΣΧΗΙΙ. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλῆα ζῶν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἑλληνες αἰδὼν νομίζουσι εἶναι, κακεῖθι συγκυβεῖν τῇ Δήμητρι· καὶ τὰ μὲν, νικᾶν αὐτήν, τὰ δὲ, ἐσσοῦσθαι ὑπ' αὐτῆς· καὶ μιν πάλιν ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ' αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσειον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὅρτην δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν· τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐπιτελέοντας αὐτούς· οὐ μέντοι εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὀρτάζουσι, ἔχω λέγειν. φάρος δὲ αὐτημερὸν ἐξυφῆναντες οἱ ἱεῖες, κατ' ὧν ἔδησαν ἐνὸς αὐτῶν μίτρῃ τοὺς ὀφθαλμούς· ἀγαγόντες δὲ μιν ἔχοντα τὸ φάρος ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱρὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω· τὸν δ' ἱεῖα τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλιος εἴκοσι σταδίου· καὶ αὐτὶς ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τὸ αὐτὸ χωρίον.

ΣΧΗΙΙΙ. Τοῖσι μὲν νυν ὑπ' Αἰγυπτίων λεγομένοισι χρᾶσθω ὅτεψ τὰ τοιαῦτα πιθανά ἐστι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκάστων ἀκοῇ γράφω. ἀρχηγετεύειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοί εἰσι οἱ εἰπόντες, ὡς ἀνθρώπου ψυχῇ

ὀργυαί· λίθου τε ξιστοῦ καὶ ζῶων ἐγγεγλυμ-
μένων) ταύτης τε δὴ δέκα ἔτεα γενέσθαι, καὶ τῶν
ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐπ' οὗ ἱστᾶσι αἱ πυραμίδες, καὶ
τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποίετο θήκας
ἐν αὐτῇ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγόν.
τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα
ποιευσμένη, τῆς ἐστὶ παντακῇ μέτωπον ἕκαστον
ὅκτῳ πλέθρῳ, εἰούσης τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον.
λίθου δὲ ξιστοῦ τε καὶ ἀρμοσμένου ταμάλιστα·
ἀνδραῖς τῶν λίθων τριήκοντα ποδῶν ἐλάσπων.

СХХV. Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὐτὴ ἡ πυραμὶς ἀνα-
βαθμῶν τρόπον, τὰς μετεξέτεροι κρῶσσας, οἱ δὲ
βωμίδας ὀνομάζουσι· τοιαύτην τοπρῶτον ἐπεὶ τε
ἐποίησαν αὐτήν, ἦιρον τοὺς ἐπιλοίπους λίθους
μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι· χα-
μάθεν μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον στοῖχον τῶν ἀνα-
βαθμῶν αἶροντες· ὅκως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος ἐπ'
αὐτὸν, εἰς ἐτέραν μηχανὴν ἐτίθετο, ἵστεῶσαν ἐπὶ
τοῦ πρώτου στοῖχου· ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύ-
τερον εἴλκετο στοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς· ὅσοι
γὰρ δὴ στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται
καὶ μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν
εἰσῶσαν μίην τε καὶ εὐβάστακτον μετεφόρεον ἐπὶ
στοῖχον ἕκαστον, ὅκως τὸν λίθον ἐξέλοιεν· λε-
λέχθω ἡμῖν ἐπ' ἀμφοτέρα, κατὰπερ λέγεται.
ἐξεποιήθη δ' ὧν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα· μετὰ
δὲ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποίηεν· τελευταῖα δὲ
αὐτῆς τὰ ἐπίγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν.
σεσῆμνται δὲ διὰ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ

πυραμίδι, ὅσα ἔς τε σὺφραίνην καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι· καὶ, ὡς ἐμὲ εὖ μεμνησθαι τὰ ὁ ἐρμηνεύς μοι, ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δ' ἔστι οὕτως ἔχοντα ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαι ἔστι ἔς τε σίδηρον τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὅκοτε χρόναν μὲν οἰκοδόμειον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον· ἄλλον δέ, ὡς ἐγὼ δοκέω, ἐν τῷ τοὺς λίθους ἔταμνον, καὶ ἄγον, καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο, οὐκ ὀλίγον χρόνον.

СХХVI. Ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέσπα κακότητος, ὥστε χρημάτων δεόμενον, τὴν θυγατέρα τὴν ἐωῦτοῦ κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος, προστάξαι πρήσσεσθαι ἀργύριον ὁκόσον δὴ τι· οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον· τὴν δέ, τὰ τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρήσσεσθαι· ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι μνημήϊον καταλιπέσθαι· καὶ τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν ἐκάστον δέεσθαι, ὅπως ἂν αὐτῇ ἓνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοις δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν ἐν μέσῃ τῶν τριῶν ἐστηκυῖαν, ἐμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς ἐστὶ τὸ κῶλον ἑκάστον, ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρον.

СХХVII. Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέσπα τοῦτον Αἰγύπτιοι ἔλεγον πεντήκοντα ἔτη· τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιλῆην τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρῆνα· καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ

διαχρᾶσθαι τῷ ἐτέρῳ· τὰ τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνέκουσαν· ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμῖς ἐμετρήσαμεν· οὔτε γὰρ ὕπσισι οἰκήματα ὑπὸ γῆν, οὔτε ἐκ τοῦ Νείλου διώρουξ ἦκει ἐς αὐτὴν, ὥσπερ ἐς τὴν ἐτέραν, ῥέουσα· διοικοδομημένοι δὲ αὐλῶνος, ἔσω νῆσον περιῤῥέα, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα· ὑποδείμας δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικῶ ποικίλου τεσσαράκοντα πόδας, ὑπόβασιν τῆς ἐτέρης τῷ πτό μεγάλῳ, ἐχομένην τῆς μεγάλης οἰκοδόμησε. ἐστᾶσι δὲ ἐπὶ λόφον τοῦ αὐτοῦ ἀμφοτέραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοῦ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα ἕξ καὶ πενήκοντα ἔτη.

ΣΧΧVΙΙΙ. Ταῦτα ἕξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτη, ἐν τοῖσι Αἰγυπνίοισι τε πᾶσαν εἶναι κακότητα, καὶ τὰ ἱρὰ χρόνου τοσούτου κατακληῖσθέντα οὐκ ἀνοιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσσεος οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλεῖν ποιμένος Φιλίτιος, ὃς τοῦτον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατὰ ταῦτα τὰ χωρία.

ΣΧΧΙΧ. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα· τῷ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν· τὸν δὲ τὰ τε ἱρὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν λεῶν τετραμένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἀνείναι πρὸς ἔργα τε καὶ θυσίας· δίκας δὲ σφι πάντων βασιλῶν δικαιοτάτας κρίνειν. κατὰ τοῦτο μὲν νυν τὸ ἔργον, ἀπάντων ὅσοι ἤδη βασιλῆες ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέουσι μάλιστα τοῦτον· τὰ τε ἄλλα γὰρ μὲν κρίνουν εὖ, καὶ δὴ καὶ τῷ ἐπι-

μεμφομένῃ ἐκ τῆς δίκης παρ' ἐωϋτοῦ διδόντα ἄλλα, ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἰόντι δὲ ἡπίῳ τῷ Μυκερίνῃ κατὰ τοὺς πολιήτας, καὶ ταῦτα ἐπιτηδεύοντι, πρῶτον κακῶν ἄρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὴν μουνόν οἱ εἶναι ἐν τοῖσι οἰκίοισι τέκνον. τὸν δὲ, ὑπεραλγῆσαντά τε τῷ περιεπεπτῶκεε πρήγματι, καὶ βουλόμενον περισσότερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιήσασθαι βοῦν ξυλίνην κοίλην. καὶ ἔπειτα καταχρυσώσαντά μιν ταύτην, ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι ταύτην δὴ τὴν ἀποθανοῦσαν θυγατέρα.

СХХХ. Аὕτη ὣν ἡ βοῦς γῇ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν φανερή· ἐν Σαῖ μὲν πόλι ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιληίοισι, ἐν οἰκῇματι ἡσκημένη· θυμῆματα δὲ παρ' αὐτῇ παντοῖα καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· νύκτα δὲ ἐκάστην πάννυχος λύχνος παρακαίεται. ἀγχοῦ δὲ τῆς βοῦς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκῇματι εἰκόνες τῶν παλλακείων τῶν Μυκερίνου ἐστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σαῖ πόλι ἱρέες· ἐστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοί, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς εἴκοσι μάλιστα κη, γυμναὶ ἐργασμέναι· αἱ τινες μέντοι εἰσὶ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα.

СХХХΙ. Οἱ δὲ τινες λέγουσι περὶ τῆς βοῦς ταύτης καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον· ὡς Μυκερίνος ἠράσθη τῆς ἐωϋτοῦ θυγατρὸς, καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀκούσῃ· μετὰ δὲ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο ὑπὸ ἄχρους· ὁ δὲ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῇ ταύτῃ· ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων

τῶν προδοσιῶν τὴν θυγατέρα τῷ πατρὶ ἀπέταται
τὰς χεῖρας· καὶ τὴν τὰς εἰσόδους αὐτῶν εἶναι
πεποιθυίαις τάπειαι αἱ ζωαὶ ἐπαθον. ταῦτα δὲ λέ-
γουσι φλυαροῦντες, ὡς ἐγὼ δοκῶ, τὰ τε ἄλλα,
καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν καλοσσω-
ταῦτα γὰρ ὧν καὶ ἡμεῖς ὠρίομεν, ὅτι ὑπὸ χρόνου
τὰς χεῖρας ἀποβιβλάσκει, αἱ ἐν ποσὶ αὐτῶν
ἐφαίροντο ἰούσαι ἔτι καὶ ἔς ἡμῶν.

ΣΧΧΧΙΙ. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακί-
προνται φαεινὰν εἴματα· τὸν αὐχένα δὲ καὶ τὴν
κεφαλὴν φαίνα πεχρυσωμένα παχεῖ κάρτα χρυσοῦ·
μεταξὺ δὲ τῶν περὶων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος με-
μνημένος ἔπεισι χρύσιος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ
ὀρθή, ἀλλ' ἐν γούνοισι κυμένη· μέγας δὲ,
ὅσῳ περ μεγάλη βοῦς ζωή. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ
οἰκήματος ἀνὰ πάντα τὰ ἔτη· ἐπειὰν τύπτονται
οἱ Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ὑπ'
ἐμεῦ ἐπὶ τοιοῦτῳ πρῆγματι, τότε ὧν καὶ τὴν βοῦν
ἐσφένουσι ἐς τὸ φῶς· φασὶ γὰρ δὴ αὐτὴν διαβῆναι
τοῦ πατρὸς Μυκερίνου ἀποθνήσκουσιν, ἐν τῷ
ἐνισαυτῷ ἀπαξ μιν τὸν ἥλιον καταδεῖν.

ΣΧΧΧΙΙΙ. Μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος,
διότερα τούτων τῷ βασιλεῖ τάδε γενέσθαι· ἰλθεῖν
οἱ μαντήτων ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς μέλλοι ἐξ
ἔτη μῶνον βιούς, τῷ ἰβδόμῳ τελευτήσου· τὸν
δὲ, δεινὸν ποιησάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήτιον
τῷ θεῷ ὑπεύδισμα, ἀνταπεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν
αὐτοῦ πατήρ καὶ πάτριος, ἀπακληίσαντες τὰ ἰρά,
καὶ θεῶν οὐ μνημόνοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώ-

τους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· αὐτὸς δ' εὐσεβὴς ἔων, μέλλοι ταχέως οὕτω τελευτήσῃν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὐτῷ δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα, τούτων εἵνεκα καὶ συνταχύνειν αὐτῷ τὸν βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαι μιν τὸ χρέων ἦν ποιέειν· δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ἐπ' ἕτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν· καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γενομένους βασιλέας, μαθεῖν τοῦτο, κείνων δὲ οὐ. ταῦτα ἀκούσαντα τὸν Μυκερῖνον, ὡς κατακεκριμένων ἤδη οἱ τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλά, ὅπως γίνοιτο νύξ, ἀνάψαντα αὐτὰ, πίνειν τε καὶ εὐπαθέειν, οὔτε ἡμέρης οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἕς τε τὰ ἔλα καὶ τὰ ἄλσεα πλαγώμενον, καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἶναι ἐνηβητήρια ἐπιτηδεώτατα. ταῦτα δὲ ἐμνηχανάτο, θέλων τὸ μαντήϊον ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δυνώδεκα ἕτεα ἀντὶ ἑξ ἐτέων γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιεύμεναι.

ΣΧΧΙΥ. Πυραμίδα δὲ καὶ οὗτος ἀπελίπετο, πολλὸν ἐλάσσω τοῦ πατρὸς, εἴκοσι παδῶν καταδέουσας, κῶλον ἕκαστον τριῶν πλέθρων, εἰούσης τετραγώνου· λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τὴν δὴ μετεξέτεροί φασι Ἑλλήνων Ῥοδῶπιος ἐταίρης γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες· οὐδὲ ὦν οὐδὲ εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν οὗτοι ἥτις ἦν ἡ Ῥοδῶπις· οὐ γὰρ ἂν αἱ πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν ταλάντων χιλιάδες ἀναρίθμητοι, ὡς λόγῳ εἶπεῖν, ἀναισίμωνται· πρὸς δὲ, ὅτι κατὰ Ἀμασιω βασιλεύοντα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ' οὐ κατὰ τοῦτον· ἕτεσι γὰρ κάρτε

πολλοῖσι ὑστερον ταύτων τῶν βασιλέων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λεγόντων, ἦν Ῥοδῶπις· γενεὴν μὲν, ἀπὸ Θρηάκης· δούλη δὲ ἦν Ἰάκκωνος τοῦ Ἡφαιστοπολέως, ἀγέρως Σαρμίου, σὺνδουλός δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάκκωνος ἐγένετο, ὡς διέδεξε γρῶς οὐκ ἥκιστα· ἐπεὶ τε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων Δελφῶν ἐκ θεοπροπίου, ὡς βούλοιντο ποιῆν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς ἀνελίσθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάκκωνος δὲ παιδὸς πῶς ἄλλος Ἰέδμων ἀνέλειτο· οὕτω καὶ Αἰσώπου Ἰάδμωνος ἐγένετο.

CCXXV. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἐπύκειτο, Ξάνθειω τοῦ Σαρμίου κομίσαντος· ἀπικομένη δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μιτυληναίου Χαράξου, τοῦ Σκαμανδρινύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφούς τῆς μουσοποιῦ. οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος γενομένη, μεγάλα ἐκτήσατο χρήματα, ὡς ἂν εἶναι Ῥοδῶπιος, ἀτὰρ οὐκ ὥς γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ιδέσθαι ἐστὶ ἔτι καὶ ἐς τόδε παντὶ τῷ βουλομένῳ, οὐδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναθεῖναι. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημήϊον ἐωυτῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποιησαμένη τοῦτο, τὸ μὴ τυγχάνει ἄλλῳ ἐξευρημένον καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱερῷ· τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἐωυτῆς. τῆς ὦν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελθεὺς βουπόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνε-

χώρει ἢ δεκάτῃ οἱ, ἀπέπεμπε εἰς Δελφούς· οἱ καὶ
 νῦν ἔτι συννεύεται, ὅπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ τὸν
 Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦ τοῦ φιλίου
 δέ κως ἐν τῇ Ναυκράτι ἐπαφρόδιτοι γένεσθαι αἱ
 ἐταῖραι· τοῦτο μὲν γὰρ αὕτη, τῆς περὶ λέγεται
 ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δὴ τι κλεινὴ ἐγένετο, ὥς καὶ
 πάντες οἱ Ἕλληνες Ῥοδῶπιος τοῦτορα ἐξέμαθον·
 τοῦτο δὲ, ὅτερον ταύτης, τῇ οὐνομῇ ἦν Ἀρχιδίκη;
 αἰδοίμους ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἥσσαν δὲ τῆς
 ἐτίξης περλεσχήμενος. Χάραξος δὲ ὡς λυσά-
 μενος Ῥοδῶπιν ἀπενύστησε εἰς Μιτυλήνην, ἐν μέλει
 Σαπφῷ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν. Ῥοδῶπιος μὲν
 νυν περὶ πέπαυμαι.

СХХХVI. Μετὰ δὲ Μυκεῖνον γενέσθαι Αἰ-
 γύπτου βασιλεία ἔλεγον οἱ ἱεῖς Ἀσυχιν, τὸν
 τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποιῆσαι τῇ Ἡφίστῃ
 προσύλαμα, ἴοντα πολλῶν τε κάλλιστα καὶ πολλῶν
 μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα προσύλαμα
 τύπους τε εὖ γεγλυμμένους, καὶ ἄλλην ὅψιν οἴκα-
 δομημάτων μυρτήν· ἐκείνα δὲ, καὶ μακρῶν μάλιστα.
 ἐπὶ τούτῳ βασιλεύοντος, ἔλεγον ἀμιξίης ἐούσης
 πολλῆς χρημάτων, γενέσθαι νόμον Αἰγυπτίῳσι,
 ἀποδεικνύοντα ἐνέχυρον τοῦ πατρὸς τὸν νέκυν,
 οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος· προστεθῆναι δὲ ἵνα
 τούτῳ τῇ νόμῳ τόνδε, τὸν δίδοντα τὸ χρέος, καὶ
 ἀπάσης κρατεῖν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης· τῇ
 δὲ ὑποτάσσοντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον, τάνδε ἐπαῖνον
 ζημίην μὴ βουλομένην ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μὴ
 αὐτῇ ἐκείνῃ τελειωσάντῃ εἶναι ταφῆς κοσῆσαι

μήτ' ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρὶϊ τάφῳ, μήτ' ἐν ἄλλῳ
 μηδενί, μήτ' ἄλλον μηδένα τῶν ἐωυτοῦ ἀπογενό-
 μενον θάψαι. ὑπερβαλέσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον
 τὸν βασιλέα τοὺς πρότερον ἐωυτοῦ βασιλέας
 γενομένους Αἰγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λι-
 πέσθαι ἐκ πλίνθων ποιήσαντα· ἐν τῇ γράμματα
 ἐν λίθῳ ἐγκεκολασμένα τάδε λέγοντά ἐστι, ΜΗ
 ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΣΘΗΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΙΘΙΝΑΣ
 ΠΥΡΑΜΙΔΑΣ. ΠΡΟΕΧΩ ΓΑΡ ΑΥΤΕΩΝ
 ΤΟΣΟΥΤΟΝ, ὍΣΟΝ Ὁ ΖΕΥΣ ΤΩΝ ΑΛ-
 ΛΩΝ ΘΕΩΝ. ΚΟΝΤΩ, ΓΑΡ ὙΠΟΤΥΠΤΟΝ-
 ΤΕΣ ΕΣ ΛΙΜΝΗΝ, Ὅ, ΤΙ ΠΡΟΣΧΟΙΤΟ
 ΤΟΥ ΠΗΛΟΥ ΤΩ ΚΟΝΤΩ, ΤΟΥΤΟ ΣΥΛ-
 ΛΕΓΟΝΤΕΣ, ΠΛΙΝΘΟΥΣ ΕΙΡΥΣΑΝ. ΚΑΙ
 ΜΕ ΤΡΟΠΩ, ΤΟΙΟΥΤΩ, ΕΞΕΠΟΙΗΣΑΝ.
 τοῦτον μὲν τσαῦτα ἀποδέξασθαι.

ΣΧΧΧVII. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαι ἄνδρα
 τυφλὸν ἐξ Ἀνύσιος πόλιος, τῷ ὄννομα Ἀνυσιν
 εἶναι. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐπ' Αἴ-
 γυπτον χειρὶ πολλῇ Αἰθίοπας τε καὶ Σαβακῶν
 τῶν Αἰθιοπῶν βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον
 οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἔλεια· τὸν δὲ Αἰθίοπα
 βασιλεύειν Αἰγύπτου ἐπ' ἕτα πεντήκοντα· ἐν
 τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι· ὅπως τῶν τις Αἰ-
 γυπτίων ἀμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα
 ἐθέλειν· τὸν δὲ, κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος
 ἐκάστῳ δικάζειν, ἐπιτάσσοντα χῶματα χοῦν πρὸς
 τῇ ἐωυτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν ἀδικούντων.
 καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλεις ἐγένοντο ὑψηλότεραι. τὸ

μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυζάντων, ἐπὶ Σεσώστριος βασιλείας· δευτέρα δέ, ἐπὶ τοῦ Αἰθίοπος, καὶ κάρτα ὑψηλαὶ ὀγνόντο. ὑψηλίων δὲ καὶ ἐτέρων τασσομένων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολιῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μάλιστα μὲν Βουβάστι πόλι ἐξέχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρὸς ἐστὶ Βουβάστιος ἀξιαπηγητότατον· μέζω μὲν γὰρ ἄλλα, καὶ πολυδαπανώτερά ἐστι ἱρά· ἡδονῇ δ' ἰδέσθαι οὐδὲν τούτου μάλλον· ἢ δὲ Βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσάν ἐστι Ἀρτεμις.

ΣΧΛΧΧVIII. Τὸ δ' ἱρὸν αὐτῆς ὡςδε ἔχει· πλὴν τῆς ἐσόδου, τὸ ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσέχουσι, οὐ συμμίσγουσιν ἀλλήλοισι, ἀλλ' ἄχρι τῆς ἐσόδου τοῦ ἱροῦ ἀκατέρη ἐσέχει· ἢ μὲν, τῇ περιώρριουσα, ἢ δὲ, τῇ· εὖρος εἶουσα ἐκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατὰσκιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὄψος μὲν δέκα ὀργυιῶν ἐστὶ, τύποισι δὲ ἐξαπῆχεσι ἐσκευάδαται ἀξίοισι λόγου· εἶον δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλει τὸ ἱρὸν, κατορᾶται πάντοθεν περιϋόντι· ἅτε γὰρ τῆς πόλιος μὲν ἐκκεχωσμένης ὑψοῦ, τοῦ δ' ἱροῦ οὐ κεκενημένον, ὡς ἀρχῇθεν ἐποιήθη, ἐποπτόν ἐστι. περιθίει δ' αὐτὸ αἵμαστὴ ἐγγεγλυμμένη τύποισι· ἐστὶ δ' ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων πεφυτευμένων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῇ δὴ τῷ γαλμα ἐνι· εὖρος δὲ καὶ μήκος τοῦ ἱροῦ, πάντα σταδίων ἐστὶ. κατὰ μὲν δὴ τὴν ἔσοδον, ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ἐπὶ σταδίων τρεῖς μάλιστα κη, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρουσα εἰς τὸ πρὸς ἡμῶν· εὖρος δὲ, ὡς τεσσέρων πλῆθους τῇ

δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ, δῖνδρα οὐρανομήκεα πέφυκε·
φέρει δ' ἐς Ἑρμῖω ἱόν. τὸ μὲν δὲ ἱόν τοῦτο
οὕτω ἔχει.

ΑΧΧΚΙΧ. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰ-
θίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι· ὄψιν ἐν τῇ ὕπνῳ
τοσὺνδε ἰδόντα αὐτὸν, οἴχεσθαι φεύγοντα· ἐδόκέε
οἱ ἄνδρα ἐπιστάνα, συμβουλευεῖν τοὺς ἱρέας
τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους
διαταμέειν· ἰδόντα δὲ τὴν ὄψιν ταύτην λέγειν
αὐτὸν, ὡς πρόφασιν αἱ δοκίει ταύτην τοὺς θεοὺς
προδικνύειν, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱρά, κακόν
τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι· οὐκὼν
ποιήσιν ταῦτα· ἀλλὰ γὰρ οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν
χρόνον, ὅκοσον κεχρῆσθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου
ἐκχωρήσειν. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπῇ εἶντι αὐτῷ τὰ
μαντήια, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, ἀνείλε, ὡς δέοι
αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἕτα πεντήκοντα. ὡς
ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξῆε, καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις τοῦ
ἐκνυνίου ἐπετάρασε, ἐκὼν ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς
Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶς.

ΟΧΛ. Ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰ-
γύπτου, αὐτὶς τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἐλέων
ἀπικόμενον· ἐνθα πεντήκοντα ἕτα νῆσον χώσας
σποδῶ τε καὶ γῇ, οἴκει· ὅκως γάρ οἱ φοιτῆν σίτον
ἄγοντας Αἰγυπτίων ὡς ἐκάστοισι προστεγάχθαι,
σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος ἐς δωρεὴν κελεύειν σφίας καὶ
σποδὸν κομίζειν. ταύτην τὴν νῆσον οὐδεὶς πρό-
τερον ἐδυνάσθη Ἀμφοταίου ἐξευρεῖν· ἀλλὰ ἕτα
ἐπὶ πλέω ἢ πεντακόσια θὺκ οἳοί τε ἦσαν αὐτὴν

ἀνευρεῖν οἱ πρότεροι γενόμενοι βασιλῆες Ἀμυρταίου· οὖνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἑλβώ· μέγαθος δ' ἐστὶ πάντῃ δέκα σταδίων.

CXLI. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τῷ οὖνομα εἶναι Σεθῶν· τὸν ἐν ἀλογίῃσι ἔχειν παραχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὥς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν· ἄλλα τε δὴ ἄτιμα ποιεῦντα ἐς αὐτοὺς, καὶ σφεας ἀπελέσθαι τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλῆων δεδοσθαι ἐξαιρέτους ἐκάστῳ δυνώδεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ, ἐπ' Αἴγυπτον ἐλαύνειν στρατὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων· οὐκὼν δὲ ἐθέλειν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθεῖν· τῶν δὲ ἱρέα ἐς ἀπορίην ἀπειλημένον, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τῷγαλμα ἀποδύρεσθαι οἷα κινδυνεύει παθεῖν· ὀλοφυρόμενον δ' ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὥμῃ, ἐπιστάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν ὥς οὐδὲν πείσεται ἄχαρι, ἀντιάζων τὸν Ἀραβίων στρατόν· αὐτὸς γάρ οἱ πέμψειν τιμωρούς. τούτοισι δὲ μιν πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοις, παραλαβόντα Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἔπεσθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ· ταύτῃ γάρ εἰσι αἱ ἐσβολαί· ἔπεσθαι δὲ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπήλους δὲ, καὶ χειρώνακτας, καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους. ἐνθαῦτα ἀπικομένους, τοῖσι ἐναντίοις αὐτοῖσι ἐπιχυθέντας νυκτὸς μῦς ἀρουραίους, κατὰ μὲν φαγέειν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτέων, κατὰ δὲ τὰ τόξα· πρὸς δὲ, τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα, ὥστε τῇ

ὑστεραίῃ φευγόντων σφέων γυμνῶν ὄπλων, πείσειν πολλούς. καὶ νῦν οὗτος ὁ βασιλεὺς ἔστηκε ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων ἐπὶ τῆς χειρὸς μῦν· λέγων διὰ γραμμάτων τὰδε, ΕΣ ΕΜΕ ΤΙΣ ὈΡΕΩΝ, ΕΥΣΕΒΗΣ ΕΣΤΩ.

СХЛII. Ἐς μὲν τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοι τε καὶ οἱ ἱεεῖς ἔλεγον, ἀποδεικνύντες, ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως, ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱεῖα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μῆν τε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίας ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας, καὶ ἐν ταύτῃσι ἀρχιρέας καὶ βασιλέας ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. καὶ τοι τριηκοσίαι μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνάεσσι μύρια ἔτεα· γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἔτεα ἔστι. μῆς δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἔτι τῶν ἐπιλοίπων γενεῶν, αἱ ἐπῆσαν τῇσι τριηκοσίῃσι, ἔστι τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσία καὶ χίλια ἔτεα. οὕτω ἐν μυρίοισι τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι, καὶ πρὸς, τριηκοσίοισι τε καὶ τεσσεράκοντα ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μέντοι οὐδὲ πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι γενομένοις, ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν· ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἡθέων τὸν ἥλιον ἀνατεῖλαι· ἔνθα τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δις ἐπαντεῖλαι· καὶ ἔνθεν νῦν ἀνατέλλει, ἐνθαῦτα δις καταδύναι· καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦτα ἐτεροιωθῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφί· γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νοῦσους, οὔτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους.

ΟΧΛΙΗ. Πρύτερον δὲ Ἑκαταίῳ τῇ λογοποιῇ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι ἐωϋτόν, καὶ ἀναδήσαντί τε τὴν πατριὴν ἐς ἑκαιδέκατον θεόν, ἐποίησαν οἱ ἱεεὶς τοῦ Διὸς, οἷόν τι καὶ ἐμοὶ οὐ γενεηλογήσαντι ἐμειϋτόν· ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐὼν μέγα, ἐξηρίθμεον δεικνύντες κολοσσούς ξυλίλους τοσοῦντους ὅσους περ εἶπον· ἀρχαῖους γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἴσταται ἐπὶ τῆς ἐωϋτοῦ ζῆης εἰκόνα ἐωϋτοῦ· ἀριθμέοντες ὧν καὶ δεικνύντες οἱ ἱεεὶς ἐμοὶ ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἐωϋτῶν ἕκαστον ἐόντα, ἐκ τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνης, διεξιόντες διὰ πασέων, ἕως οὗ ἀπέδειξαν ἀπάσας αὐτάς. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἐωϋτόν, καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἑκαιδέκατον θεόν, ἀντεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμῇσιν, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον· ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμης γεγενῆσθαι· ἐς ὃ τοὺς πάντες καὶ τετσεράκοντα καὶ τριακισίους ἀπέδειξαν κολοσσούς, Πίρωμιν ἐκ Πιρώμης γενόμενον, καὶ οὔτε ἐς θεόν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδειξαν αὐτούς. Πίρωμης δὲ ἐστὶ κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κάγαθός.

ΟΧΛΙΥ. Ἦδη ὧν τῶν αἱ εἰκόνας ἦσαν, τοσοῦτους ἀπεδείκνυσάν σφας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους· τὸ δὲ πρύτερον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχόντας, οὐκ ἐόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων αἰεὶ ἕνα τὸν κρατέοντα εἶναι· ὅσπατον

δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὄρου τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπάλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὀσιρις δὲ ἐστὶ Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν.

СХLV. Ἐν Ἑλλήσει μὲν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν· παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πάν μὲν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν· Ἡρακλῆς δὲ, τῶν δευτέρων τῶν δωδέκα λεγομένων εἶναι· Διόνυσος δὲ, τῶν τρίτων, οἱ ἐκ τῶν δωδέκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλεῖ μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοί φασι εἶναι ἔτεα ἐς Ἀμασιν βασιλέα, διδῆλωταί μοι πρόσθε. Πανὶ δὲ ἔτι τούτων πλέονα λέγεται εἶναι, Διωνύσῃ δ' ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτῃ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογιζονται εἶναι ἐς Ἀμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, αἰεὶ τε λογιζόμενοι, καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα· Διωνύσῃ μὲν νυν τῇ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένη γενέσθαι, κατὰ ἐξήκοντα ἔτεα καὶ χίλια μάλιστα ἐστὶ ἐς ἐμέ· Ἡρακλεῖ δὲ τῇ Ἀλκμήνης, κατὰ εἰνακόσια ἔτεα. Πανὶ δὲ τῇ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμῇ λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πάν), ἐλάσσω ἔτεά ἐστι τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ τὰ ὀκτακόσια μάλιστα ἐς ἐμέ.

СХLVI. Τούτων ὧν ἀμφοτέρων πάρεστι χρᾶσθαι τοιαῖς τις πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δ' ὧν ἡ περὶ αὐτῶν γνώμη ἀποδέδεται, εἰ μὲν γὰρ

φανεροί τε ἐγένοντο, καὶ κατεγήρασαν καὶ οὔτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἡρακλῆς ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἂν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἄνδρας, ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα τῶν προγεγονότων θεῶν· νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον, ἐς τὸν μηρὸν ἐνερῥάψατο Ζεὺς, καὶ ἤνεκε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ· καὶ Πανὸς γε περὶ οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτράπετό γενόμενος· δηλὰ μοι ὦν γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα, ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν· ἀπ' οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεολογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. ταῦτα μὲν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι.

CXLVII. Ὅσα δὲ οἱ τε ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι κατὰ ταύτην τὴν χώραν γενέσθαι, ταῦτ' ἤδη φράσω· προσέσται δέ τι αὐτοῖσι καὶ τῆς ἐμῆς ὥψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱεῖα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα (οὐδένα γὰρ χρόνον οἰοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλῆος διαιτᾶσθαι), ἐστήσαντο δυνάδεκα βασιλέας, ἐς δυνάδεκα μοίρας δασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὔτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον νόμοισι τοισίδε χρεώμενοι, μήτε καταρρεῖν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίξασθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου· εἶναί τε φίλους ταμάλιστα. τῶνδε δὲ εἵνεκα τοὺς νόμους τούτους ἐποιεῦντο,

ἰσχυρῶς περιστέλλοντες· ἐκέχρηστό σφι κατ' ἀρχὰς αὐτίκα ἐνισταμένοισι ἐς τὰς τυραννίδας, τὸν χαλκῇ φιάλῃ σπείσαντα αὐτέων ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἀπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτου· ἐς γὰρ δὴ τὰ πάντα ἱρὰ συνελέγοντο.

CKLVIII. Καὶ δὴ σφι μαημάσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοῦρ'· δόξαν δέ σφι, ἐπαίησαστα λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριως, κατὰ κροκαδείλων καλεομένην πόλιν μάλιστα κη κείμενον· τὴν ἐγὼ ἤδη ἴδον λόγου μέλλω. ἡ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδειξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε ἂν καὶ δαπάνης φανείη εἶντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου· καὶ παρ' ἀξιολόγος γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηὶς, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μὲν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλῶν ἐκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγίστων ἀνταξίη· ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει. τοῦ γὰρ δωδέκα μὲν εἰσι αὐλαὶ κατὰστεγαι, ἀντίπυλοι ἀλλήληται· ἐξ μὲν πρὸς βορέῳ, ἐξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες· τοῖχος καὶ ἔξωθεν ὁ αὐτὸς σφικας περιέργει. αἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ, πᾶ μὲν, ὑπόγαια, τὰ δὲ, μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι, τρισχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων καὶ χαλίων ἑκάτερα. τὰ μὲν νυν μετέωρα τῶν αἰκημάτων αὐταί τε ὀφθόμεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ θεησάμενοι λέγομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι ἐπυνθανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι τῶν

τε ἀρχὴν τὸν λαβύρινθον τούτων οἰκοδομησά-
 μένων βασιλῶν, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων.
 οὕτω τῶν μὲν κάτω περὶ οἰκημάτων ἀκοῇ παρα-
 λαβόντες λέγομεν· τὰ δὲ ἄνω, μέζονα ἀνθρω-
 πητίων ἔργων αὐτοὶ ὀρέομεν. αἱ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ
 τῶν στεγέων, καὶ οἱ ἐλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων
 ἔοντες ποικιλώτατοι, θῶμα μυρίον παρέχοντο,
 ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιούσι, καὶ ἐκ τῶν
 οἰκημάτων ἐς παστάδας, ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ
 τῶν παστάδων, καὶ ἐς αὐλὰς ἄλλας ἐκ τῶν οἰκη-
 μάτων. ὁροφὴ δὲ πάντων τούτων, λιθίνη, κατὰ περ
 οἱ τοῖχοι· οἱ δὲ τοῖχοι, τύπων ἐγγεγλυμμένων
 πλέοι· αὐλὴ δὲ ἐκάστη, περίστυλος, λίθου λευκοῦ
 ἀρμοσμένου ταμάλιστα. τῆς δὲ γωνίης τελευτῶν-
 τος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς τεσσαερακον-
 τόργυιος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλη ἐγγέγλυπται· ὁδὸς
 δ' ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποιήται.

CXLIX. Τοῦ δὲ λαβυρίνθου τούτου ἔοντος
 τοιούτου, θῶμα ἔτι μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος
 καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύρινθος οὗτος
 οἰκοδόμηται. τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου
 ἑξήκοντα ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχοίνων
 ἐξήκοντα ἔοντων· ἴσον καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ
 παρὰ θάλασσαν· κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς
 βορρῇν τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῇ βαθυτάτῃ
 αὐτῇ ἐωϋτῆς, πεντηκοντόργυιος· ὅτι δὲ χειρο-
 ποιήτος ἐστὶ καὶ ὀρυκτῆ, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ
 μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστα κη ἐστᾶσι. δύο πυραμίδες,
 τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιάς ἑκα-

τέρη· καὶ τὸ κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἕτερον τοσοῦτον· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἔπεισι κολοσσὸς λίθινος, κατήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυιέων· αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυιαί· δίκαιαί εἰσι στάδιον ἑξάπλεθρον· ἑξαπέδου μὲν τῆς ὀργυιῆς μετρεομένης καὶ τετραπλήχειος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαίστων ἑόντων, τοῦ δὲ πῆχειος, ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, αὐθιγενὲς μὲν οὐκ ἔστι· ἄνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ ταύτῃ· ἐκ τοῦ Νείλου δὲ κατὰ διώρυχα ἐσῆκται· καὶ ἔξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἔξ δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὐτίς. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἥδε, τότε τοὺς ἔξ μῆνας ἐς τὸ βασιλῆϊον καταβάλλει ἐπ' ἡμέρην ἑκάστην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων· ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, εἴκοσι μνέας.

CL. Ἐλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὥς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐς Λιβύην ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, τετραμμένη τὸ πρὸς ἐσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεὶ τε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὤρεον τὸν χεῶν οὐδαμοῦ ἑόντα, ἐπιμελὲς γὰρ δὴ μοι ἦν, εἰρόμην τοὺς ἀγχιστα οἰκέοντας τῆς λίμνης, ὅκου εἴη ὁ χεὺς ὁ ἐξορυχθεὶς. οἱ δὲ ἔφρασαν μοι ἵνα ἐξεφορήθῃ. καὶ εὐπετέως ἔπειθον· ἥδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίῳ πόλει γενόμενον ἕτερον τοιοῦτο. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλλου τοῦ Νίνου βασιλῆος χρήματα, ἑόντα μεγάλα, καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι καταγαίοισι, ἐπενόησαν κλῶπες

ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶτες, ὑπὸ γῆν σταθμειώμενοι εἰς τὰ βασιλῆϊα οἰκία ὥρυσσον. τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφορέομενον ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅπως γένοιτο νῦξ, εἰς τὸν Τίγριν ποταμὸν, παραρρέοντα τὴν Νῆον, ἐξεφόρεον· εἰς ὃ κατεργάσαντο ὃ, τι ἐβούλονται. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῃ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτὸς, ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιούμενον· ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους, εἰς τὸν Νεῖλον φορεῖν· ὃ δὲ, ὑπολαμβάνων, ἐμελλε διαχεῖν. ἡ μὲν νῦν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι.

CII. Τῶν δὲ δυνάδεκα βασιλέων δικαιοσύνην χρεωμένων, ἀπὸ χρόνον ὥς ἔθυσαν ἐν τῇ ἱερῇ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὁρτῆς μελλόντων κατασπείσειν, ὁ ἀρχιεὺς ἐξένεκε σφί φιάλας χρυσέας, τῇσί περ ἐώθεσαν σπένδειν, ἀμαρτῶν τοῦ ἀριθμοῦ, ἑνδεκα, δυνάδεκα ἐοῦσι. ἐνθαῦτα ὡς οὐκ εἶχε φιάλην ὁ ἔσχατος ἰστέως αὐτῶν Ψαμμήτιχος, περιελόμενος τὴν κυνέην ἐοῦσαν χαλκῆν, ὑπέσχε τε καὶ ἔσπενδε. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἐφόρεόν τε βασιλῆες, καὶ ἐτὶ γυναικες τότε ἔχοντες. Ψαμμήτιχος μὲν νῦν οὐδενὶ δολερῷ νόμῳ χρεώμενος, ὑπέσχε τὴν κυνέην· οἱ δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμήτιχου, καὶ τὸ χρηστήριον ὃ, τι ἐκέχρητό σφί, τὸν χαλκὲρ σπείσαντα αὐτῶν φιάλῃ, τοῦτον βασιλῆα ἕσεσθαι μαῶνον Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες τοῦ χρημοῦ, κτεῖναι μὲν οὐκ ἠδικοῖωσαν

Ψαμμήτιχον, ὡς ἀνεύρισκον βασανίζοντες ἐξ οὐδεμιᾶς προνοίας αὐτὸν ποιήσαντα· ἐς δὲ τὰ ἔλαα ἔδοξέ σφι διώξαι, ψιλώσαντας τὰ πλείστα τῆς δυνάμιος· ἐκ δὲ τῶν ἐλέων ὁρμεώμενον μὴ ἐπιμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ.

CLII. Τὸν δὲ Ψαμμήτιχον τοῦτον πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακῶν, ὃς οἱ τὸν πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε, τοῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὄψιος τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὔτοι οἱ ἐκ νομοῦ Σαίτεώ εἰσι. μετὰ δὲ, βασιλεύοντα, τοδεύτερον πρὸς τῶν ἑνδεκα βασιλέων καταλαμβάνει μιν διὰ τὴν κυνέην φεύγειν ἐς τὰ ἔλαα. ἐπιστάμενος ὦν ὡς περιυβρισμένος εἴη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόεε τίσασθαι τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δὲ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισι ἐστὶ μαντήϊον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμὸς, ὡς· τίσις ἦξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκῶν ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστίῃ μεγάλη ὑπεκέχυτο, χαλκίους οἱ ἄνδρας ἦξιν ἐπικούρους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεληθόντος, ἀναγκαίῃ κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας, κατὰ λήϊν ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὅπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἔλαα ἀπικόμενος τῷ Ψαμμήτιχῳ (ὡς οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὅπλισθέντας), ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπικέμενοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεύσι τὸ πεδῖον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελούμενον,

φθα τε τοῖσι Ἴωσι καὶ Κασαὶ ποιεῖται· καὶ σφας, μεγάλα ὑπισχνεύμενος, πείθει μετ' ἐαυτοῦ γενέσθαι. ὥς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἐαυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, καταίρει τοὺς βασιλέας.

CLIII. Κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμήτιχος, ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μίμφι, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλήν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὶ ἀν φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐναντίον τῶν προπυλαίων, πᾶσάν τε περίστυλον ἐοῦσαν, καὶ τύπων πλέην· ἀντὶ δὲ κιόνων, ὑπεστᾶσι κολοσσοὶ δυωδεκαπῆχες τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἄπις, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσάν ἐστι Ἐπαφος.

CLIV. Τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι Κασαὶ τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμήτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους ἀλλήλων, τοῦ Νείλου τὸ μέσον ἔχοντος· τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τούτους τε δὴ σφι τοὺς χώρους δίδωσι, καὶ τᾶλλα τὰ ὑπέσχετο πάντα ἀπέδωκε. καὶ δὴ καὶ παῖδας παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεισθαι. ἀπὸ δὲ τούτων ἐκμαθόντων τὴν γλῶσσαν, οἱ νῦν ἑρμηνεῖς ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνاسι. οἱ δὲ Ἴωνες τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτους τοὺς χώρους οἶκησαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· εἰς δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς θαλάσσης ὀλίγον ἔνερθε Βουβάστιος πόλεως, ἐπὶ τῷ Πηλουσίῳ καλεωμένῳ στόματι τοῦ Νείλου. τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἀμασις ἐξαναστήσας,

ἐνθεῦτεν κατοίκισι ἐς Μίμφιν, φυλακὴν ἐαυτοῦ ποιούμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ, οἱ Ἕλληνες οὕτω ἐπιμισγόμενοι τούτοις, τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμητίχου βασιλῆος ἀρξάμενοι, πάντα καὶ τὰ ὕστερον ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίωθσαν. ἐξ ὧν δὲ ἐξανέστησαν χώρων, ἐν τούτοις δὴ οἱ τε ὄλκοι τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμῷ ἦσαν. Ψαμμήτιχος μὲν νυν οὕτω ἔσχε τὴν Αἴγυπτον.

CLV. Τοῦ δὲ χρηστηρίου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο τὸ ἐν Αἰγύπτῳ, ἔστι μὲν Λητοῦς ἱερὸν, ἐν πόλει δὲ μεγάλη ἰδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλούμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὐνομα δὲ τῇ πόλει ταύτῃ ἔκου τὸ χρηστήριον ἔστι, Βουτώ, ὡς καὶ πρότερον οὐνόμασταί μοι. ἱερὸν δὲ ἔστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὁ γε νηὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῇ δὴ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτὰς τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυίων. τὸ δὲ μοι τῶν φανερῶν θάῤυμα μέγιστον παρεχόμενον, φράσω. ἔστι ἐν τῇ τεμένει τούτῳ Λητοῦς νηὸς, ἐξ ἐνὸς λίθου πεποιημένος, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοῖχος ἕκαστος τούτοις ἴσος· τεσσαράκοντα πήχεων τουντέν ἕκαστόν ἐστι. τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς

ὀροφῆς, ἄλλος ἐπικέεται λίθος, ἔχων τὴν παρωροφίδα τετράπηχυν.

CLVI. Οὕτω μὲν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν περὶ τοῦτο τὸ ἱρόν ἐστι θωῦμαστότατον· τῶν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ Χέμμις καλουμένη. ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθῆ καὶ πλατὴν κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρόν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὕτη ἡ νῆσος εἶναι πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσας, οὔτε κινηθεῖσας εἶδον. τέθηπα δὲ ἀκούων, εἰ νῆσος ἀληθῶς ἐστὶ πλωτή. ἐν δὲ ὧν ταύτῃ νηὸς τε Ἀπόλλωνος μέγας ἐνι, καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐνιδρύονται· ἐμπεφύκασι δ' ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοὶ, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τόνδε ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτήν· ὥς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ εἴσῃ πρότερον πλωτῇ, Λητῶ, εἴσῃσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλει, ἵνα δὴ οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτό ἐστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παρακαταθήκην δεξαμένη, διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφὼν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τοῦ Ὀσίριος τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἀρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας· Λητοῦν δὲ, τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἀπόλλων μὲν, Ὀρος· Δημήτηρ δὲ, Ἴσις· Ἀρτεμις δὲ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ οὐδενὸς ἄλλου, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἤρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μῦθος δὲ ποιητέων

τῶν προγενομένων. ἐποίησε γὰρ Ἀρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος. τὴν δὲ νῆσον διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτήν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι.

CLVII. Ψαμμήτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσαρα καὶ πενήκοντα ἔτη· τῶν τὰ ἐνὸς δέοντα τριάκοντα, Ἀζωτον, τῆς Συρίας μεγάλην πόλιν, προσκατήμενος ἐπολιόρκει, ἐς τὸ ἐξεῖλαι· αὕτη δὲ ἡ Ἀζωτος ἀπασῶν πόλεων ἐπὶ πλεῖστον χρόνον παλιορκευμένη ἀντέσχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν.

CLVIII. Ψαμμήτιχον δὲ Νεκὼς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τῇ διώρυγι ἐπεχείρησε πρῶτος τῇ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν φερούσῃ· τὴν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξεν· τῆς μῆκος μὲν ἐστὶ πλόος ἡμέραι τέσσαρες· εὖρος δὲ ὠρύχθη, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρομένους. ἤκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν. ἤκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιως πόλιος παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὤρνεται δὲ πρῶτον μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα· ἔχεται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου τὸ κατὰ Μέμφιν τείνον ὄρος, ἐν τῇ αἰ λιθοτομίαι εἵναι. τοῦ ὧν δὴ οὖρεος τούτου παρὰ τὴν ὑπωρεὴν ἤκται ἡ διώρυξ ἀπ' ἐσπέρης μακρὴ πρὸς τὴν ἡῶ, καὶ ἔπειτα τείνει ἐς διασφάγας, φέρουσα ἀπὸ τοῦ αἵματος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἀνεμον, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὲ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ συντομώτατον, ἐκ τῆς Βορηίης θαλάσσης ὑπερβῆναι ἐς τὴν Νοτὶν καὶ Ἐρυθρὴν τὴν αὐτήν

ταύτην καλεομένην, ἀπὸ τοῦ Κασίου οὔρεος τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰςὶ στάδιοι χίλιοι εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν τὸ συντομώτατον· ἡ δὲ διώρυξ πολλῶ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί· τὴν ἐπὶ Νεκῶ βασιλῆος ὀρύσσοντες Αἴγυπτίων ἀπώλοντο δυνάδεκα μυριάδες. Νεκῶς μὲν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηῖου ἐμποδίου γενομένου τιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προεργάζεσθαι. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μή σφι ὁμογλώσσους.

CLIX. Πανσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκῶς, ἐτράπετο πρὸς στρατηίας· καὶ τριήρεις, αἱ μὲν, ἐπὶ τῇ Βορητῇ θαλάσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δ', ἐν τῇ Ἀραβίῃ κόλπῳ ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσῃ· τῶν ἔτι οἱ ὅλκοι ἐπίδηλοι. καὶ ταύτησί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι· καὶ Σύροισι πεζῇ ὁ Νεκῶς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε· μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίας εἰούσαν μεγάλην εἶλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος· ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας εἰς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ ἐκκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παιδὶ Ψάμμῳ παραδούς τὴν ἀρχήν.

CLX. Ἐπὶ τούτου δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἄγγελοι, αὐχέοντες δικαιοτάτα καὶ κάλλιστα τιθέναί τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων· καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδ' ἂν τοὺς σαφωτάτους ἀνθρώπων

Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὥς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἥλαιοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς οὗτος συγκαλέεται Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντα τῶν Ἥλειων, λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιεῖν περὶ τὸν ἀγῶνα· ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν ἐπιμαθησόμενοι εἴ τι ἔχουεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιοτέρον ἐπεξευρεῖν. οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, ἐπειρώτων τοὺς Ἥλείους εἴ σφι οἱ πολιῆται ἐναγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασάν σφεας, οὕτω τιθέντας, παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι· οὐδεμίην γὰρ εἶναι μηχανὴν ἥκως οὐ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ προσθήσονται, ἀδικῶντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως τιθέναι, καὶ τούτου εἵνεκα ἀπικόιατο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνιστῇσι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα τιθέναι, Ἥλειων δὲ μηδενὶ εἶναι ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἥλείοισι ὑπεθήκαντο.

CLXI. Ψάμμιος δὲ ἐξ ἔτεα μούνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσάμενου ἐς Αἰθιοπίην, καὶ μεταυτίκα τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Ἀπρίης ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ Ψαμμήτιχον τὸν ἐωῦτοῦ προπάτορα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρότερον βασιλῶν, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας. ἐν τοῖσι ἐπὶ τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ἐναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δὲ οἱ ἔδεε κακῶς

γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος, τὴν ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρόντι. ἀποπέμψας γὰρ στράτευμα ὁ Ἀπρίης ἐπὶ Κυρηναίους, μεγαλωστὶ προσέπταισε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκίοντες τὸν Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φαινόμενον κυκλόν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχοι. ταῦτα δὲ δεινὰ παιεύμενοι οὗτοί τε οἱ ἀπονοστήσαντες, καὶ οἱ τῶν ἀπολαμένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθείης.

CLXII. Πυθόμενος δὲ ὁ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπτει ἐπ' αὐτοὺς Ἀμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὁ δὲ ἐπὶ τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιεῖν λέγοντος αὐτοῦ, τῶν τις Αἰγυπτίων ὀπίσθε στάς, περιέθηκέ οἱ κυνέην· καὶ περιτιθεῖς, ἔφη ἐπὶ βασιλεῖν περιτιθέναι. καὶ τῷ οὕτως ἀκούσιον ἐγένετο τὸ ποιούμενον, ὥς διεδαίκνυε. ἐπεὶ τε γὰρ ἐστήσαντό μιν βασιλεία τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπιστεῶτες, παρεσκευάζετο ὥς ἐλθὼν ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἀμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἐωϋτὸν Αἰγυπτίων, τῷ οὖνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζῶντα Ἀμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἐωϋτόν. ὥς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, τὸν Ἀμασιν ἐκάλεσε, ὁ Ἀμασις, ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου κατήμενος, ἐπάρας, ἀπειματάϊσε· καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευσε Ἀπρίην ἀπάγειν. ὁμῶς δὲ αὐτὸν ἀξιῶν τὸν Πατάρβημιν, βασιλέος μεταπεμπομένου, ἵεναι

πρὸς αὐτόν· τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνεσθαι, ὥς ταῦτα πάλαι παρεσκευάζετο ποιεῖν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμψασθαι Ἀπρίην· παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἐκ τε τῶν λεγομένων οὐκ ἀγνοεῖν τὴν διάνοιαν, καὶ παρασκευαζόμενον ὀρέοντα, σπουδῇ ἀπέναι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλεῖ δηλῶσαι τὰ πρησόμενα. ὥς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀπρίην, οὐκ ἄγοντα τὸν Ἀμασιν, οὐδένα λόγον ἐωϋτῷ δόντα, ἀλλὰ περιθύμως ἔχοντα, περιταμῆν προστάξαι αὐτοῦ τά τε ὦτα καὶ τὴν ῥίνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἔτι τὰ ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἐωϋτῶν οὕτω αἰσχροῶς λύμῃ διακείμενον, οὐδένα δὴ χρόνον ἐπισχόντες, ἀπιστέατο πρὸς τοὺς ἐτέρους, καὶ ἐδίδουσαν σφέας αὐτοὺς Ἀμάσι.

CLXIII. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὥπλιζε τοὺς ἐπικούρους, καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ περὶ ἐωϋτὸν Κᾶράς τε καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ἐπικούρους τρισμυρίους. ἦν δὲ οἱ τὰ βασιλήϊα ἐν Σαῖ πόλι, μεγάλα ἑόντα καὶ ἀξιοθέητα. καὶ οἱ τε περὶ τὸν Ἀπρίην, ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦσαν, καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀμασιν, ἐπὶ τοὺς ξεινούς. ἐν τε δὴ Μωμέμφι πόλι ἐγένοντο ἀμφοτέροι, καὶ πειρήσεσθαι ἔμελλον ἀλλήλων.

CLXIV. Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἑπτὰ γένεα· καὶ τούτων οἱ μὲν, ἱεεὲς, οἱ δὲ, μάχμοι κεκλέαται· οἱ δὲ, βουκόλοι· οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἑρμηνέες· οἱ δὲ, κυβερνήται. γένεα μὲν

Αἰγυπτίων τσαυτὰ ἐστὶ. οὐνόματα δὲ σφι κείται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλεῖνται μὲν Καλασιρίεις τε καὶ Ἑρμοτύβιες· ἐκ νομῶν δὲ τῶνδὲ εἰσι. κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἅπασα διαραίρηται.

CLXV. Ἑρμοτυβίων μὲν οἶδε εἰσὶ νομοί. Βουσιρίτης, Σαίτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἢ Προσωπίτις καλεομένη, Ναθὼ τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τούτων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσι γενομένοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους γενοίατο, ἑκαταίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδὲν, ἀλλ' ἀνέονται ἐς τὸ μάχιμον.

CLXVI. Καλασιρίων δὲ οἶδε ἄλλοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τακίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουίτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύσιος, Μυεκφορίτης· οὗτος ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκίει, ἀντίον Βουβάστιος πόλιος. οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ Καλασιρίων εἰσὶ γενομένοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγενέατο, πέντε καὶ ἑξοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοις ἐξεστὶ τέχνην ἐπασκῆσαι οὐδεμίην, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκέουσι μούνα, παῖς παρὰ πατρός ἐκδεκόμενος.

CLXVII. Εἰ μὲν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασιν οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρίναι· ὁρέων καὶ Θρήκας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμωτέρους τῶν ἄλλων ἡγημένους πολιητῶν τοὺς τὰς τέχνας μαυθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόρους τούτων· τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξίων,

γενναίους νομιζομένους εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀνειμένους. μεμαθήκασι δ' ὦν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὄνουνται τοὺς χειροτέχνας.

CLXVIII. Γέρεα δὲ σφι ἦν τάδε ἐξαραιρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἰσίων. ἄρουραι ἐξαίρετοι δυνώδεκα ἐκάστῳ ἀτελείς. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πήχυν ἐστί Αἰγυπτίων πάντη. ὁ δὲ Αἰγύπτιος πήχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίφι ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἅπασιν ἦν ἐξαραιρημένα· τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρποῦντο, καὶ οὐδαμᾶ ὠντοί· Καλασιρίων χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων, ἐδορυφόρεον ἐνιαυτὸν ἕκαστοι τὸν βασιλέα· τούτοισι δ' ὦν τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἐκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου σταθμὸς πέντε μνῆαι ἐκάστῳ, κρεῶν βοείων δύο μνῆαι, οἴνου τέσσερες ἀρυστῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδδοτο.

CLXIX. Ἐπεὶ τε δὲ συνιόντες, ὃ, τε Ἀπρίης ἄγων τοὺς ἐπικούρους, καὶ ὁ Ἀμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μώμεμφιν πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν εὖ οἱ ξεῖνοι, πλήθει δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἰόντες, κατὰ τοῦτο ἐσώθησαν· Ἀπρίῳ δὲ λέγεται εἶναι ἦδε ἡ διάνοια, μὴδ' ἂν θεὸν μὴ μὴδὲν δύνασθαι παῦσαι τῆς βασιληΐης· οὕτω ἀσφαλέως ἐωϋτῷ ἰδρῦσθαι ἐδόκει. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἐσώθη· καὶ ζωγραφθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σαῖν πόλιν, ἐς τὰ ἐωϋτοῦ οἰκία πρότερον ἰόντα, τότε δὲ Ἀμάσιος ἦδη βα-

σιλήϊα. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι, καὶ μιν Ἀμασις εὖ περιεῖπε· τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιοῖ δίκαια, τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἐωὺτῷ ἔχθιστον, οὕτω δὴ παραδιδόει τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δὲ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρῷησι ταφῇσι. αἱ δὲ εἰσι ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἔθαψαν δὲ Σαῖται πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου γενομένους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα, ἑκαστέρω μὲν ἐστι τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων· ἐστι μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ ἡσκημένη στύλοισι τε φοίνικας τὰ δένδρεα μεμιημένοισι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστὰδι διζὰ θυρώματα ἔστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστί.

CLXX. Εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ἐξαγορεύειν τοῦ νομα, ἐν Σαῖ, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ὅπισθε τοῦ νηοῦ, παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐχόμεναι τοίχου· καὶ ἐν τῷ τεμένει ὕβελοι ἐστᾶσι μεγάλοι λίθινοι· λίμνη τέ ἐστι ἐχομένη, λιθίνη κρηπιδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ, καὶ μέγαθος, ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε, ὅση περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ τροχοειδὴς καλεομένη.

CLXXI. Ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθῶν αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι

μυστήρια Αἰγύπτιοι. περὶ μὲν νυν τούτων, εἰδότε μοι ἐπὶ πλεον ὥς ἕκαστα αὐτέων ἔχει, εὖστομα κείσθω. καὶ τῆς Δήμητρος τελετῆς περὶ, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφύρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι περὶ εὖστομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὁσίη ἐστὶ λέγειν. αἱ Δαναοῦ θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας· μετὰ δὲ ἐξαναστάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπώλετο ἡ τελετή· οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων καὶ οὐκ ἐξαναστάντες Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὴν μοῦνοι.

CLXXII. Ἀπρίῳ δὲ ὥδε καταραιρημένον, ἔβασίλευσε Ἀμασις, νομοῦ μὲν Σαίτῳ ἑῶν· ἐκ τῆς δὲ ἦν πόλις, οὐνομά οἱ ἐστὶ Σαούφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατόνοντο τὸν Ἀμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν οὐδεμῇ μοίρῃ μεγάλη ἦγον, ἅτε δὴ δημότην τοπρὶν εἶοντα, καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ, σοφίῃ αὐτοῦς ὁ Ἀμασις, οὐκ ἀγνωμοσύνην προσηγάγετο. ἦν οἱ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτήρ χρύσεος, ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Ἀμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἐκάστοτε ἐναπενιζέατο· τοῦτον κατ' ὧν κόψας, ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποίησατο, καὶ ἴδρυνε τῆς πόλις ὅκου ἦν ἐπιτηδεύατον· οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτούντες πρὸς τῷγαλμα, ἐσίβοντο μεγάλως· μαθὼν δὲ ὁ Ἀμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν ποιούμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτήρος τῷγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν

πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνεμῆν τε καὶ ἐνουρέειν, καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἤδη ὦν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῇρι πεπρηγέναι· εἰ γὰρ πρότερον εἶναι δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι εἶναι αὐτέων βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθέεσθαι ἑωυτοῦ ἐκέλευε. τοιοῦτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς Αἰγυπτίους, ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν.

CLXXIII. Ἐχρᾶτο δὲ καταστάσει κρηγμάτων τοιῷδε· τὸ μὲν ὄρθριον, μέχρι ὅτου πληθώρησ ἀγορῆς, προθύμως ἔπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπινε τε καὶ κατέσκωπτε τοὺς συμπότας· καὶ ἦν μάταιός τε καὶ παιγνιήμων. ἀχθεσθέντες δὲ τούτοις οἱ φίλοι αὐτοῦ, ἐνουθέτεον αὐτὸν, τοιάδε λέγοντες, “ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ προέστηκας, ἐς τὸ ἄγαν φαῦλον προάγων σεωυτόν· σὲ γὰρ ἐχρῆν ἐν θρόνῳ σεμνῶ σεμνὸν θωκέοντα, δι' ἡμέρης πρήσσειν τὰ πρήγματα. καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν ἐπιστέατο ὡς ὑπ' ἀνδρὸς μεγάλου ἄρχονται, καὶ ἄμεινον σὺ ἂν ἤκουες· νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς βασιλικά.” Ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε αὐτοὺς, “Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντανύουσι· ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐντεταμένα εἴη, ἐκραγεῖν ἂν ὥστε ἐς τὸ δέον οὐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρῆσθαι. οὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπου κατάστασις· εἰ ἐθέλοι κατεσπουδάσθαι αἰεὶ, μηδὲ ἐς παιγνήην τὸ μέρος

“ ἐϋντὸν ἀνίεναι, λάθοι ἂν ἦτοι μάνεις, ἡ ὄγε
 “ ἀπόπληκτος γενόμενος. τὰ ἐγὼ ἐπιστάμενος,
 “ μέρος ἐκατέρω νέμω.” Ταῦτα μὲν τοὺς φίλους
 ἀμείψατο.

CLXXIV. Λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις, καὶ ὅτε ἦν
 ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἐὼν καὶ φιλοσκώμμων,
 καὶ οὐδαμῶς κατεσπουδασμένος ἀνὴρ· ὅπως δέ
 μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ εὐπαθέοντα τὰ ἐπι-
 τήδεια, κλέπτεσκε ἂν περιϊών. οἱ δ' ἂν μιν φά-
 μνοι ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἀρνεύμενον
 ὄγεσκον ἐπὶ μαντήϊον, ὅκου ἐκάστοισι εἴη. πολλὰ
 μὲν δὴ καὶ ἠλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηῶν, πολλὰ
 δὲ καὶ ἀποφεύγεσκε. ἐπεὶ τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε,
 ἐποίησε τοιάδε· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν
 μὴ φῶρα εἶναι, τούτων μὲν τῶν ἱρῶν οὔτε ἐπεμέ-
 λετο, οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτέων
 ἔθυε, ὡς οὐδενὸς ἐοῦσι ἀξίοισι, ψεύδεά τε μαν-
 τήϊα κεκτημένοισι· ὅσοι δὲ μιν κατέδησαν φῶρα
 εἶναι, τούτων δὲ ὡς ἀληθέως θεῶν ἐόντων καὶ
 ἀψευδέα μαντήϊα παρεχομένων, ταμάλιστα ἐπε-
 μέλετο.

CLXXV. Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν Σαΐ τῇ Ἀθηναίῃ
 προτύλαια θωυμάσιά οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πάντας
 ὑπερβαλλόμενος τῷ τε ὕψει καὶ τῷ μεγάλῃ, ὅσων
 τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστὶ, καὶ ὁκοίων τέων· τοῦτο
 δὲ, κολοσσοὺς μεγάλους καὶ ἀνδρόσφιγγας περι-
 μήκτας ἀνέθηκε· λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν
 ὑπερφυέας τὸ μέγαθος ἐκόμισε. ἡγάγετο δὲ τού-
 τέων τοὺς μὲν, ἐκ τῶν κατὰ Μίμφιν ἰουσέων

λιθοτομιέων· τοὺς δὲ ὑπερμεγάθεις, ἐξ Ἑλεφαν-
τίνης πόλιος, πλόον καὶ εἴκοσι ἡμερῶν ἀπε-
χούσης ἀπὸ Σαΐος. τὸ δὲ οὐκ ἤκιστα αὐτῶν,
ἀλλὰ μάλιστα θωυμάζω, ἔστι τόδε· οἴκημα μου-
υόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἑλεφαντίνης πόλιος· καὶ
τοῦτο ἐκόμιζον μὲν ἐπ' ἕτεα τρία, δισχίλιοι δέ
οἱ προσετέταχато ἄνδρες ἀγωγείς, καὶ οὗτοι
ἅπαντες ἦσαν κυβερνήται. τῆς δὲ στέγης ταύτης
τὸ μὲν μῆκος ἐξωθεν, ἔστι εἰς τε καὶ εἴκοσι πήχεις·
εὖρος δὲ, τεσσερεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. ταῦτα
μὲν τὰ μέτρα ἐξωθεν τῆς στέγης τῆς μουνυλίθου
ἐστί. ἀτὰρ ἔσωθεν τὸ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων,
καὶ πυγόνος· τὸ δὲ εὖρος, δυνώδεκα πήχειων· τὸ
δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ἐστί. αὕτη τῶν ἱρῶν κέσται
παρὰ τὴν ἴσοδον. ἔσω γάρ μιν ἐς τὰ ἱρόν φασι
τῶνδ' εἶνεκα οὐκ ἐσελκύσαι· τῶν ἀρχιτέκτονα,
αὐτῆς ἐλκομένης τῆς στέγης, ἀναστενάξαι, οἷά τε
χρόνου ἐκγεγονότος πολλοῦ, καὶ ἀχθόμενον τῇ
ἐργῇ· τὸν δὲ Ἀμασιν, ἐνθυμιστὸν ποιησάμενον,
οὐκ ἐῖν ἐτι προσαιτέρω ἐλκύσαι. ἤδη δὲ τινες
λέγουσι ὡς ἄνθρωπος διεφθάρη ὑπ' αὐτῆς τῶν
τις αὐτὴν μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ
ἐσελκυσθῆναι.

OLXXVI. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι
ἱροῖσι ὁ Ἀμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοισι ἔργα τὸ
μέγαθος ἀξιόθετα· ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι, τὸν ὕπτιον
κείμενον κολοσσόν, τοῦ Ἡφαιστείου ἐμπροσθε·
τοῦ πόδες πέντε καὶ ἐβδομήκοτά εἰσι τὸ μῆκος.
ἐπὶ δὲ τῇ αὐτῇ βάθρῳ ἐσῆασι, Αἰθιοπικοῦ ἑόντος

λίθου, δύο κολοσσοί, εἴκοσι ποδῶν τὸ μέγαθος ἑὼν ἑκάτερος· ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τοῦ μεγάρου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σαΐ, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῇ ἐν Μέμφι. τῇ Ἰσι τε τὸ ἐν Μέμφι ἱερὸν Ἀμασίς ἐστι ὁ ἐξοικαδομήσας, ἐὼν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον.

CLXXVII. Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλῆος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρας τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ γενέσθαι τὰς ἀπάσας τότε δισφυρίας τὰς οἰκομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἀμασίς ἐστι ὁ καταστήσας· ἀποδεκνύναι ἕτερος ἐκάστου τῇ νομάρχῃ πάντα τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βιοῦται· μηδὲ ποιεῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζῆν, ἰθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο· τῷ ἐκείνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, εἶντι ἀμώμῳ νόμῳ.

CLXXVIII. Φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Ἀμασις, ἄλλα τε ἐς Ἑλλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔβωκε Ναύκρατιν πόλιν ἐνοικῆσαι· τοῖσι δὲ μὴ βρουλομένοισι αὐτέων οἰκέειν, αὐτοῦ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χωρίοις ἐνιδρύσασθαι βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τὸ μὲν νυν μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ οὐνομαστότατον ἐὼν καὶ χρησιμώτατον, καλούμενον δὲ Ἑλλήνιον, αἶδε πόλις εἰς αἰ ἰδρυμέναί κοινῇ, Ἰώνων μὲν, Χῖος, καὶ Τέως, καὶ

Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἀλικαρνησσός, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυληναίων μούνη. τουτέων μὲν ἐστὶ τοῦτο τὸ τέμενος, καὶ προστάτας τοῦ ἐμπορίου αὐταὶ αἱ πόλεις εἰσὶ αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλεις μεταποιεῦνται, οὐδὲν σφὶ μετεὸν μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἐωϋτῶν ἰδρῦσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἡρῆς· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος.

CLXXIX. Ἦν δὲ τοπαλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τῶν τι ἄλλο στομάτων τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν ὁμόσαι, μὴ μὲν ἐκόντα ἐλθεῖν· ἀπομόσαντα δὲ, τῇ νηὶ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν· ἢ εἰ μὴ γε οἶά τε εἴη πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο.

CLXXX. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νῦν ἰόντα νηὸν τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργᾶσθαι· ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι, αὐτομάτως κατεκάρη· τοὺς Δελφούς δὲ ἐπέβαλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος παρασχεῖν· πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλεις, ἐδωτίναζον· ποιεῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἠνείκαντο. Ἀμασις μὲν γάρ σφὶ ἔδωκε χίλια στυπτηρίης τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκόντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας.

CLXXXI. Κυρηναίοισι δ' ἐς ἀλλήλους φιλότῆτά

τε καὶ συμμαχίην συνεθήκατο. ἰδिकाίωσι δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθεν, εἴτ' ἐπιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δ' ὦν, οἱ μὲν λέγουσι Βάτεω, οἱ δ' Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὖνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεὶ τε συγκλίνοιτο ὁ Ἀμασις, μίσγεσθαι οὐκ οἷός τε ἐγένετο· τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεὶ τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε δὴ ὁ Ἀμασις πρὸς τὴν Λαδίκην ταύτην καλεομένην, “ὦ γύναι, “κατὰ με ἐφάρμαξας, καὶ ἐστί τοι οὐδεμία μη- “χανὴ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν “πασέων.” Ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεὶ τέ οἱ ἀρνευμένην οὐδὲν ἐγένετο πρῆντερος ὁ Ἀμασις, εὐχεται ἐν τῷ νηῶ τῇ Ἀφροδίτῃ, ἣν οἱ ἐπ' ἐκείνην τὴν νύκτα μιχθῇ ὁ Ἀμασις, τοῦτο γάρ οἱ κακοῦ εἶναι μῆχος, ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἀμασις· καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁκότε ἔλθοι πρὸς αὐτήν, ἐμίσγετο· καὶ κάρτα μιν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῇ. ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἡμῆς ἦν σόον, ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ἢ τις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην.

CLXXXII. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἀμασις ἐς τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ἐπίχρυσον Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἐωυτοῦ γραφῇ

εἰκασμένην· τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τοῦτο δ', ἐς Σάμον τῇ Ἡρῇ εἰκόνας ἐωϋτοῦ διφασίας ξυλίνας, αἱ ἐν τῇ νηΐ τῇ μεγάλῃ ἰδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρις ἐμεῦ, ὅπισθε τῶν θυρέων. ἐς μὲν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην τὴν ἐωϋτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἶνεκεν· ὅτι δὲ τὸ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται τὰς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας ἰδρῦσθαι προσχούσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἀμασις. εἶλε δὲ Κύπρον πρῶτος ἀνθρώπων, καὶ κατεστρέφατο ἐς φόρου ἀπαγωγὴν.

FINIS.

